

Janna Laitsaari

TARINOITA KALLIOSTA

Narratiivinen tutkimus Kallion asukkaiden
paikkakokemuksista

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro Gradu -tutkielma
Toukokuu 2022

TIIVISTELMÄ

Janna Laitsaari: Tarinoita Kalliosta: Narratiivinen tutkimus Kallion asukkaiden paikkakokemuksista
Pro Gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Hallintotieteiden tutkinto-ohjelma, ympäristöpolitiikka ja aluetiede
Toukokuu 2022

Helsingin Kallio on lukemattomien tarinoiden kaupunginosa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Kallion asukkaiden paikkakokemuksia, heidän käsityksiään asuinalueensa identiteetistä, omasta paikkaidentiteetistään ja kuinka nämä vaikuttavat heidän kokemukseensa Kallioon kuulumisesta. Tutkimukseni asettuu humanistisen maantieteen piiriin ja siinä tarkastellaan ihmisen suhdetta ympäröivään maailmaan, ja erityisesti Kallion asukkaiden suhdetta kaupunginosaansa. Humanistinen maantiede tarkastelee paikkoihin liitetyjä merkityksiä ja niiden muodostumista.

Tutkimus on toteutettu käyttäen narratiivista tutkimusmenetelmää. Narratiivisessa tutkimuksessa lähdetään siitä ajatuksesta, että kertominen ja tarinointi kuuluvat olennaisesti ihmisyyteen. Narratiivinen tarkastelutapa sopii tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita yksilöiden vapaasti kertomista asioista, tarinoista omasta elämästään. Tutkimukseni aineisto koostuu tekemistäni Kallion kaupunginosan asukkaiden haastatteluista. Haastattelut toteutettiin helmikuussa 2022. Haastattelumenetelmänä tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua ja kävelyhaastattelua. Haastattelut tavoittavat kertomuksia siitä, kuinka asuminen Kalliossa koetaan ja mitä merkityksiä paikkaan liitetään. Tutkimuksessa selvitetään millaiset narratiivit luonnehtivat Kallion kaupunginosan omaleimaisuutta, mistä tekijöistä Kalliossa asuvien paikkaidentiteetti muodostuu ja miten Kalliossa asuvat tarinallistavat paikkaan kuulumista.

Tutkimuksen teoriaosuus rakentuu alueen identiteetin, paikkaidentiteetin ja paikkaan kuulumisen käsitteiden varaan. Alueen identiteetti muodostuu sen muista erottavista tekijöistä, joita ovat esimerkiksi alueen historia, sosiaalinen rakenne ja siihen liittyvät mielikuvat. Paikkaidentiteetin käsite perustuu oletukseen siitä, ettei yksilön identiteetti perustu vain henkilökohtaisiin tai sosiaalisiin prosesseihin, vaan siihen vaikuttaa myös fyysinen ympäristö, kuten asuinpaikka. Paikkaan kuulumista voi analysoida henkilökohtaisena tiettyyn paikkaan kohdistuneena ”kotona olemisen” tunteena ja sitä luo muun muassa aistillinen miellyttävyys, tutuus, turvallisuus ja paikkaan kohdistuva ylpeyden tunne.

Kalliosta kerrotaan monia, yksittäisen kertojan ylittäviä ja sosiaalisesti jaettuina tarinoita. Aineistosta löytyi seitsemän narratiivista, jotka vastaavat tutkimuksen kolmeen tutkimuskysymykseen. Kallion identiteetistä kertovat kerroksellisuuden, suvaitsevuuksien ja yhteisöllisyyden narratiivit. Yksilöiden paikkaidentiteetin muodostumista käsitellään elämäntarinan, oman kalliolaisuuden ja torjutun helsinkiläisyyden narratiiveissa. Kuulumisen narratiivi kokoaa asukkaiden kokemuksia Kallioon kuulumisesta. Kallioon kuulumiseen vaikuttaa muun muassa alueen tutuus, toistuvat kohtaamiset ja oma intentio kotiutumiseen.

Tutkimuksen käytännöllinen tiedonintressi liittyy ihmisen paikkaan liittämien kokemusten ja arkielämän ymmärtämiseen, jolla voidaan parantaa kaupunkisuunnittelijoiden ja kaupungin asukkaiden välistä kommunikaatiota sekä edistää kaupunkien ja kaupunginosien kehittämistä omaleimaisiksi ja yhä asuttavammiksi paikoiksi.

Avainsanat: kaupunginosat, paikkakokemus, alueen identiteetti, paikkaidentiteetti, paikkaan kuuluminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO.....	1
2.	KÄSITTEET JA TAUSTA	3
2.1.	Alue	4
2.2.	Paikka	5
2.3.	Identiteetti	7
2.4.	Paikkaidenteetti.....	8
2.5.	Paikkaan kuuluminen	10
3.	KALLION KAUPUNGINOSA.....	13
4.	TUTKIMUSAINEISTON KUVAUS JA KERÄÄMINEN	17
5.	TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSIMENETELMÄT	21
6.	KALLIO ASUKKAIDEN KOKEMANA.....	25
6.1.	Kerroksellisuuden narratiivi.....	25
6.2.	Suvaitsevuu den narratiivi.....	30
6.3.	Yhteisöllisyyden narratiivi	35
7.	ASUN KALLIOSSA, MUTTA KUKA OLEN.....	41
7.1.	Elämäntarinan narratiivi.....	41
7.2.	Oman kalliolaisuuden narratiivi.....	47
7.3.	Torjutun helsinkiläisyyden narratiivi	53
8.	KOTONA KALLIOSSA: KUULUMISEN NARRATIIVI.....	56
9.	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	64
	Pohdintaa tutkimusprosessista	69
	LÄHTEET	73
	Liite 1 Haastattelukysymykset	78

1. JOHDANTO

Kaupungin ja kaupunginosien moniulotteisuus tarjoaa mahdollisuuksia monenlaisiin tutkimusasetelmiin ja näkökulmiin. Ne ovat samanaikaisesti fyysisiä paikkoja eli sijainteja sekä sosiaalisia rakennelmia eli koettuja kokonaisuuksia. Kaupunki muodostuu ihmisten aktiivisessa toiminnassa ja se toimii arkisen kokemusmaailman rakentajana. (Jäntti 2021.) Helsingin kaupungissa on monta tunnistettavaa ja omaleimaista kaupunginosaa, joilla on persoonalliset identiteettinsä. Kaupunginosat erottuvat toisistaan historian, erilaisen rakennuskannan, niistä rakentuneiden mielikuvien sekä omaleimaisen palvelu- ja kulttuuritarjonnan kautta. Yleiset mielikuvat kaupunginosista vaikuttavat voimakkaasti paitsi aluetta ulkopuolelta tarkastelevien myös alueella elävien käsityksiin. Alueen asukkaat rakentavat omia tarinoitaan, narratiiveja, kokemuksistaan kyseisessä paikassa. Tämän tutkimuksen kohde, Helsingin Kallio, on lukemattomien tarinoiden kaupunginosa.

Tutkimukseni asettuu humanistisen maantieteen piiriin ja siinä tarkastellaan ihmisen suhdetta ympäröivään maailmaan, ja erityisesti Kallion kaupunginosan asukkaiden suhdetta kaupunginosaansa. Humanistinen maantiede tarkastelee paikkoihin liitettyjä merkityksiä ja niiden muodostumista. Tutkimukseni aiheena on Helsingin Kalliolla asuvien paikkakokemukset. Humanistisen maantieteen perinteestä nouseva paikan erityisyyden ja ainutlaatuisuuden korostaminen on keskeinen näkökulma nykyisessä maantieteellisessä ja aluetieteellisessä tutkimuksessa. Paikan tieteellinen tarkastelu ja käsitys paikan intersubjektiivisesta luonteesta rakentuu monipaikkaisuuden, kokemusten verkostomaisuuden, ajallisuuden sekä tunteiden maantieteiden limittäisenä analyysinä. (Kuusisto-Arponen 2010.)

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää miten asukkaat kokevat kaupunginosassa asumisen, sen vaikutuksen omaan paikkaidentiteettinsä ja kokevatko he kuuluvansa Kallioon. Tutkimus toteutetaan käyttäen narratiivista tutkimusmenetelmää. Narratiivisessa analyysissä tutkija pyrkii löytämään useista tarinoista yhtäläisyyksiä tietyissä konteksteissa ja luomaan näistä omanlaisensa narratiivin. Yhdistely erilaisten kertomusten välillä tulkintojen ja päätelmien tekemiseksi synnyttää tarinoiden yhdistelmän, uuden kertomuksen, josta pyritään löytämään henkilökohtaisista kokemuksista yleisempää ja laajemman skaalan kautta tarkasteltavaa. (Bildo 2019.)

Helsinki pyrkii kaupunkistrategiansa mukaan rakentamaan ”monipuolisia ja elinvoimaisia kaupunginosia”, jotta ne olisivat eläviä ja omaleimaisia ja jotta ”asukkaat tuntevat kaupunginosan omakseen” (Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021). Kaupunginosan identiteetin tunnistamisesta on hyötyä alueita kehitettäessä ja niiden imagoa rakennettaessa. Aluesuunnittelun avulla voidaan tukea alueen identiteettiä, vahvistaa sen positiivisia piirteitä ja tarvittaessa pyrkiä korjaamaan mahdollisia negatiivisesti identiteettiin vaikuttavia ongelmia. Paikkaidentiteettiä ja paikkaan kuulumista tarkastelemalla on mahdollista selvittää millaisten tekijöiden kautta alue alkaa tuntua kodilta.

Tutkin tässä tutkimuksessa valitun kaupunginosan, Helsingin Kallion, asukkaiden käsityksiä alueen identiteetistä, omasta paikkaidentiteetistään ja sen rakentumisesta, sekä siitä, kuinka nämä vaikuttavat heidän kokemukseensa kuulumisesta kyseiseen kaupunginosaan. Tutkimus vastaa seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

Millaiset narratiivit luonnehtivat Kallion kaupunginosan omaleimaisuutta?

Mistä tekijöistä Kalliossa asuvien paikkaidentiteetti muodostuu?

Miten Kalliossa asuvat tarinallistavat paikkaan kuulumista?

Ennen kysymyksiin vastaamista esittelen aiheeseen liittyvää käsitteistöä. Aloitan tutkielman teoriaosuuden hahmottelemalla humanistisen maantieteen tutkimusalaa ja kehitystä. Sen jälkeen tarkastelen aluetieteen peruskäsitteitä aluetta, paikkaa ja identiteettiä, josta etenen kohti alueen identiteetin, paikkaidentiteetin ja paikan kokemisen, erityisesti paikkaan kuulumisen käsitteitä. Käsitteistön tunteminen selkeyttää alueisiin, paikkoihin ja identiteetteihin liittyvää moniulotteisuutta. Teoriaosuuden jälkeen esittelen tutkimusalueen, Kallion kaupunginosan, jonka jälkeen siirryn käyttämiini tutkimus- ja analyysimenetelmiin. Tutkimuksen tulokset esitellään kolmessa analyysiluvussa. Ensimmäisessä tarkastellaan alueen identiteettiä eli Kallion asukkaiden käsityksiä, mielikuvia ja merkityksiä kyseisestä kaupunginosasta erityisenä paikkana. Toisessa analyysiluvussa tarkastellaan asukkaiden paikkaidentiteettiä ja sen rakentumisen takaa löytyviä tekijöitä. Kolmannessa analyysiluvussa pohditaan aiempien lukujen teemojen vaikutusta paikkaan kuulumiseen sekä tarkastellaan koettua kuulumisen tunnetta. Tutkielman lopuksi saatuja tuloksia pohditaan ja vedetään yhteen johtopäätös- ja pohdintaluvussa.

2. KÄSITTEET JA TAUSTA

Tässä luvussa esittelen humanistisen maantieteen peruspiirteitä ja aiempaa tutkimusta. Sen jälkeen perehdyn tutkielman pääkäsitteisiin. Luku rakentuu ohjaamalla käsitteistöä alueen käsitteestä paikan käsitteeseen, jonka jälkeen siirrytään identiteetin käsitteen kautta paikan identiteettiin ja yksilön paikkaidentiteettiin. Tämän jälkeen tarkastellaan paikkaan kuulumisen käsitettä.

Humanistinen maantiede pyrkii ymmärtämään ihmistä ja ihmisenä olemista, eli sitä kuinka ihminen luo merkityksiä todellisuudelleen ja pyrkii järjestämään maailmaa ympärillään. Perinteisestä maantieteestä poiketen humanistisen maantieteen peruseriaatteena on nostaa tutkimuksen keskipisteeksi ihminen ja tämän elämismaailma. Humanistisen maantieteen näkökulmasta koordinaatein määriteltävä paikka jää toissijaiseksi ja keskeiseksi nousee paikan eksistentiaalinen ulottuvuus, eletty sijainnillisuus, jolloin sijainti ei ole objektiivinen tosiasia, vaan inhimillisen merkityksenannon luoma ilmiö. Kysymys on siitä, mitä paikat ovat elettyinä sijainteina. (Karjalainen 1987, 1997.)

Humanistinen maantiede alkoi kehittymään tieteenalana 1960-luvulta lähtien. Tällöin tutkimukset kohdistuivat muun muassa maisemaan ja sen kokemiseen. 1970-luvulta alkaen tiloja, alueita ja paikkoja alettiin lähestyä uudesta näkökulmasta, käsitellen muun muassa alueellisen ja paikallisen identiteetin kysymyksiä tai niitä prosesseja, joissa tilasta tulee paikka. (Paasi 1983, 147.) Humanistisen maantieteen teoreettisena pohjana voidaan pitää fenomenologiaa, eli lähestymistapaa, jossa todellisuus ja ihmisen tietoisuus rakentuu yksilön havainnoissa ja kokemuksissa. Yhden käsityksen mukaan fenomenologiaa voidaan pitää kaiken maantieteellisen tutkimuksen lähtökohtana, koska maantieteellinen tieto perustuu suoriin havaintoihin, kokemuksiin ja tietoisuuteen maailmasta, jossa elämme. Tämä koskee sekä kokemuksellista että fyysistä maantieteellistä tietoa. Fenomenologisen ajattelun mukaan ihminen on kiinteä osa maailmaa, joka ilmenee hänelle tietoisuuden kautta. (Relph 1976, 4.)

Humanistinen maantiede on pyrkinyt tuottamaan kuvauksia, jotka lisäävät ymmärrystä kulttuureista, joissa elämme sekä tarjoamaan vaihtoehtoja tekniselle maantieteelle. Se pyrkii perehtymään ihmisiin, kulttuureihin ja näiden paikallistumiseen. Humanistisen maantieteen avulla pyritään ymmärtämään inhimillistä maailmaa esimerkiksi tarkastelemalla ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä ihmisen tilaan ja paikkaan liittämiä tunteita, käsityksiä ja ajatuksia. (Paasi 1983, 19–22.) Humanistisen maantieteen tutkimuksessa on tyypillistä käyttää aineistona erilaisia taideaineistoja,

kuten kirjallisuutta. Tällaisilla aineistoilla on pyritty paikan subjektiivisen tason tavoittamiseen, johon ei ehkä muodollisella aineistolla päästäisi. Humanistisen maantieteen tutkimuksissa pyritään etsimään vaihtoehtoisia tapoja lähestyä ihmisen ja ympäristön suhdetta. (Häkli, 1999.) Sen ansiosta maantieteessä ja alueita tarkastellessa otetaan yhä useammin huomioon yhteiskunnan ja ihmisten elinympäristöilleen antamat merkitykset. Humanistisella maantieteellä on käytännöllinen tiedonintressi, jossa ihmisten arkielämän ymmärtäminen auttaa muun muassa kaupunkisuunnittelijoiden ja asukkaiden välistä kommunikaatiota sekä edistää kaupunkien ja kaupunginosien kehittämistä yhä asuttavimmiksi paikoiksi (Häkli 1999, 92).

Humanistisen maantieteen tunnettuja tutkijoita ovat muun muassa Yi-Fi Tuan, Edward Relph sekä Pauli Tapani Karjalainen. Yi-Fu Tuanin tutkimuksissa keskeistä on käsitys tilasta ja paikasta elämismaailman peruskomponentteina. Tuan tarkastelee niitä tapoja, joilla ihmiset pyrkivät järjestelemään maailmaa itsensä ympärille eli antamaan merkityksiä ja tulkitsemaan maailmaa itsensä ja kokemustensa kautta. Tuan käsittelee tilan kokemusta inhimillisestä merkityksestä, siitä, miten fyysistä tilaa koetaan ja miten kokemukset itse asiassa tuottavat erilaisia tiloja, paikkoja, jotka ovat osa ihmisten arkista elämää, vaikka tätä ei aina erikseen havaittaisikaan. (Häkli, 1999.) Edward Relph (1985) korostaa ”arkimaantieteen” merkitystä ja paikkojen yksilöllisiä merkityksiä ihmisille ja ihmisten tärkeyttä paikoille. Suomalaisen humanistisen maantieteen ehkä tunnetuin nimi Pauli Tapani Karjalainen tarkastelee maailman monimuotoisuutta eksistentiaalisesta näkökulmasta muun muassa paikkojen omaelämäkerrallisuuden, eli topobiografian kautta. Karjalainen on tutkinut identiteetin spatiaalista luonnetta liittäen identiteetin ja minuuden paikkoihin ja paikkakokemuksiin. (ks. esim. Karjalainen 1986, 1997, 2004).

2.1. Alue

Alue on tilan ja paikan ohella maantieteen ja aluetieteen keskeisimpiä käsitteitä. Kuten muitakin mainittuja, aluetta ja alueen muodostumista voidaan tarkastella hyvin monesta eri näkökulmasta. Kun paikkaan liittyviä kokemuksia lähestytään alueen käsitteen avulla, tarkastelussa korostuvat tekijät, jotka luonnehtivat paikkoja omaleimaisina ja muista erottuvina alueina. Aluetta määritelläänkin usein konkreettisten ja havaittavien asioiden kautta. Näitä voi olla esimerkiksi kulttuuriset, maisemalliset tai kielelliset käytänteet. Aluetta määrittelevänä tekijänä pidetään myös sen erottamista muista alueista, jolloin huomioon otetaan muun muassa sen fyysiset ominaisuudet, historia sekä taloudelliset, sosiaaliset ja poliittiset rakenteet. Alueen määrittäminen perustuu myös siihen, miten ne esitetään erilaisissa kulttuurisissa ja sosiaalisissa konteksteissa ja käytännöissä. Tässä merkittävässä roolissa

on muun muassa media, joka ohjaa ihmisten käsityksiä ja mielikuvia. (Löfhjelm 2018.) Mediassa nähdyt kuvaukset myös lisäävät ihmisten tietoisuutta kyseisestä alueesta ja sen piirteistä. Yleiset mielikuvat alueista voivatkin perustua muualta saatuihin tietoihin, kuten kuvalliseen, kirjalliseen tai sanalliseen kuvaukseen, omien kokemusten sijaan. (Häkli & Paasi 2003, 141–143.) Alueelta ei siis vaadita välttämättä subjektiivista kokemuksellista ulottuvuutta, mikä seuraavaksi esiteltävään paikan käsitteeseen sisältyy.

Alueet ovat erilaisten sosiaalisten rakenteiden ilmentymiä, jotka voivat saada alkunsa erilaisissa konteksteissa. Alueen muodostuminen voi käynnistyä sen sisältä tai sen ulkopuolelta (Paasi 2011, 11). Paasin mukaan alueet muodostuvat neljässä vaiheessa: alueellinen muodostuminen, symbolinen muodostuminen, institutionaalinen muodostuminen ja alueen vakiintuminen osaksi alueellista aluejärjestelmää ja sosiaalista tietoutta. Paasin mukaan nämä ovat edellytyksenä alueen identiteetin syntymiselle. Aluetta ei määritellä vain konkreettisten ja silmillä havaittavien asioiden kautta vaan nykyinen tutkimus on kiinnostunut esimerkiksi alueisiin liittyvistä merkityksistä kuten identiteetistä. Käsitys alueen identiteetistä ja yleinen tietoisuus siitä heijastavat aluetta ja sen merkityksellisiä piirteitä, kuten alueen historiaa ja omaleimaisuutta. (Paasi 2011.)

2.2. Paikka

Paikka on yksi aluetieteen sekä humanistisen maantieteen peruskäsitteistä. Paikalla viitataan ihmisen ja fyysisen ympäristön suhteeseen, josta voi tulla merkityksellinen, yksilölle erityinen ja tärkeä. Humanistisessa maantieteessä syvennyttään siihen, miten yksilö luo merkityksiä ja mitä oleminen osana paikkaa merkitsee. Paikkaa ei kuvata niinkään sen ulkopuolelta. Humanistisen paikkojen tulkinnan keskeisiä kysymyksiä ovat: mitä paikat ovat elettyinä sijainteina, sisäistyneenä kuulumisena tai haluna olla jossain. (Karjalainen 1997, 230.)

Paikka on ”ihmisen elämistilän jokapäiväisen kokemusympäristön pohjalta määräytyvä ja rajoittuva ympäristö”. (Paasi 1984, 30, 171.) Paikoilla voi olla, mutta ei välttämättä ole konkreettisia rajoja, vaan rajat muovaantuvat esimerkiksi sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden tuloksena. Koon suhteen paikalla voidaan viitata yksittäisestä huoneen nurkkauksesta kokonaiseen kaupunginosaan tai kaupunkiin. (Cresswell 2015, 18.) Relph (1976) on esittänyt, ettei paikka tarvitse sijaintia ollakseen olemassa. Ihmisillä on piiloutuvia merkityssuhteita paikkoihin, joissa he ovat syntyneet ja kasvaneet, mutta myös paikkoihin, joissa nyt eletään. Koska paikat ovat kiinteästi yhteydessä elettyyn ja koettuun elämään, paikkaa ei voi määritellä muuttumattomaksi, kaikille samanlaiseksi käsitteeksi

(Väisänen 2016). Paikan merkitykset voivat pohjautua maisemaan, rutiineihin, toisiin ihmisiin, yksilöllisiin kokemuksiin ja suhteisiin toisten paikkojen kanssa. Yksilön paikkakokemukset rakentuvat subjektiivisten kokemusten, arvojen, tunteiden, muistojen ja toiveiden pohjalta. Paikkakokemuksia voidaan myös tutkia ja tarkastella näiden tekijöiden avulla. (Haarni, Karvinen, Koskela & Tani 1997, 16–17.) Paikka siis eroaa alueesta juuri kokemuksellisuuden ja subjektiivisen ulottuvuuden kautta. Vaikka esimerkiksi Kallion kaupunginosa on *alue*, kaupungin virallisissa alueluokituksissa sekä historiallisesti ja kulttuurisesti rajattu ja muista erottuva, se on myös *paikka* yksilöille, jotka kokevat sen.

Maailma on koettua ja elettyä ja humanistisessa maantieteessä pyritään käsitteiden takana rakentuneen kokemuksellisuuden avaamiseen ja ymmärtämiseen (Karjalainen 1986). Paikat rakentuvat muistoissamme ja tunteissamme toistuvien kohtaamisten ja monimutkaisten assosiaatioiden kautta (Kallio 1993). Ihminen tekee, luo oman paikkansa ja identiteettinsä olemassa olevasta suhteestaan maantieteelliseen ympäristöönsä. Eläessämme jokapäiväistä elämäämme emotionaaliset ja psykologiset siteemme paikkaan voivat olla hyvinkin tiedostamattomia. Tulemme tietoiseksi paikan merkityksestä erityisesti niin tilallisen kuin ajallisenkin välimatkan kautta. Tiloista, kuten alueesta, kaupunginosasta tai muusta fyysisestä sijainnista muodostuu merkityksellinen paikka silloin, kun liitämme siihen arvoja omassa elämismaailmassamme, kokemuksen ja toiminnan kautta. (Haarni ym. 1997, 16–17.)

Paikkaa tarkasteltaessa on läsnä myös ajallisuus. Paikan kokemuksessa on aina läsnä nykyinen, mennyt ja tuleva. Elettyjen paikkojen sisältö on biografinen, sillä kokijan elämänhistoria eri puolineen on niissä aina mukana. (Karjalainen 2008.) Aiemman paikkakokemusten tutkimuksessa on havaittu, että mitä kauemmin ihminen elää tietyssä paikassa, sitä tärkeämmäksi se muodostuu. On kuitenkin myös todettu, ettei aika kuitenkaan ole ainoa vaikuttava tekijä vaan lyhyelläkin ajanjaksolla koetut merkitykselliset asiat voivat olla sitä tärkeämpiä. Aikaa ei voi pitää mittarina kokemukselle, mutta se esimerkiksi voi vaikuttaa siihen millaisia merkityksiä omalle identiteetille paikassa koetaan, tai kuinka yksilö kokee identifioituvansa tai kuuluvansa paikkaan. Tutkimuksessani ajallisuus on läsnä eri aikaa alueella asuneiden kokemuksia tarkastellessani. Ajallista ulottuvuutta tarkastellaan myös yksilöiden eri elämänvaiheisiin liittyvien paikkakokemusten kautta.

Paikka on ympäristöön heijastamiemme suhteiden merkityksellinen kokonaisuus. Emme vain elä jossain paikassa, vaan elämme paikkaa liittämällä ympäristöömme jatkuvasti aistikokemuksia ja merkityksiä. (Karjalainen 1997, 231.) Paikalla ja sen kokevalla ihmisellä on oma erityinen

vuorovaikutussuhteensa. Yksilölliset tekijät vaikuttavat eri tavoin paikan kokemiseen. Emme vain sijoita itseämme jonnekin, vaan määrittelemme itseämme asuinpaikkamme kautta. Paikka ei kerro ainoastaan sitä, missä asut tai mistä tulet, vaan se kertoo myös sinusta ja paikasta. Paikka on tila, johon ihminen arjen ja rutiinien kautta liittyy elämismaailmansa merkityksiä. Ihminen ei anna vain merkityksiä paikoille, vaan myös kiinnittää itsensä niihin. (Kallio 1993.) Paikat myös toimivat ihmisen identiteetin ja turvallisuuden tunteen keskuksina (Relph 1976).

2.3. Identiteetti

Identiteetti on moniselitteinen ja monitieteinen käsite, joka on suosittu tutkimuksen kohde monella tieteenalalla. Tieteenalasta riippuen käsitteen määrittelyt voivat olla hyvinkin erilaisia. Alue- ja maantieteessä identiteetin käsite yhdistää näkökulmia esimerkiksi menneisyydestä, juurista ja perimätiedosta, kun taas psykologiassa se tavallisesti merkitsee käsitystä itsestä, henkilökohtaisen elämän sisällöstä ja omasta olemassaolosta. Identiteettiä voidaan tutkia ja tarkastella esimerkiksi subjektiivisen eli henkilökohtaisen identiteetin tai sosiaalisen eli kollektiivisen identiteetin käsitteiden kautta. Muita identiteetin tarkastelun tasoja ovat muun muassa kulttuurinen identiteetti, ammatillinen identiteetti ja kansallinen identiteetti. (Paasi 2011.)

Identiteetti on samaan aikaan henkilökohtainen ja sosiaalinen. Yksilöidentiteetillä tarkoitetaan henkilökohtaista, subjektiivista käsitystä omasta itsestä. Sen perustana ovat persoonalliset ominaisuudet, jotka muuttuvat ja kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yksilöiden identiteettiä voidaan tarkastella monesta näkökulmasta, esimerkiksi sosiaalisen identiteetin tai yksilön ja tietyn asian, kuten tietyn paikan välisen suhteen kautta. Henkilökohtainen identiteetti järjestää tietoa itsestämme, kuin pitäen kirjaa ajatuksistamme ja uskomuksistamme liittyen siihen, keitä olemme ja ketä haluamme olla. (Clayton 2003.) Sosiaalinen identiteetti liittyy ryhmiin tai paikkoihin, joihin yksilö tuntee kuuluvansa ja jotka jaetaan muiden kanssa. Sosiaaliset, kollektiiviset identiteetit sisältävät paikkaan sidottuja identiteettejä, kuten paikalliset, alueelliset ja kansalliset identiteetit. Samalla ryhmät tai paikat voidaan jaotella sisä- ja ulkoryhmiin, eli esimerkiksi paikkoihin, joihin tunnen kuuluvani, sekä paikkoihin, joihin en tunne kuuluvani. (Tajfel 1972, Laukkosen 2019 mukaan.)

Identiteetit ovat moniulotteisia ja muuntuvia, ja liittyvät keskeisesti muihin samaistumiseen tai muista eroamiseen. Identiteetin avulla ihminen asettaa itsensä osaksi ryhmää, sisäistää sen arvot, uskomukset ja käyttäytymisen. Samalla hän erottaa itsensä muista ryhmistä. Ihmiset käyttäytyvät omien ja muiden

odotusten mukaan. Hallin (1999, 13) mukaan identiteetti ei ole valmiina, vaan se kehittyy ajan kuluessa tiedostamattomissa prosesseissa. Identiteetti on konstruoitu, jatkuvasti muuttuva ja prosessimainen. Sitä voi kehittää ja rakentaa. Samalla kun identiteetti rakentuu osana muiden kanssa käytyä vuorovaikutusta, rakentuu se myös elinympäristön ja arjen mukana. Siihen, millaisiin asioihin tai paikkoihin identifioidumme, vaikuttaa mieltymys ja aika. Identifioidumme sellaiseen mistä pidämme sekä sellaiseen, jonka parissa vietämme paljon aikaa. Myös identifioituminen on jatkuva prosessi, eikä se valmistu koskaan. (Laukkonen 2019.)

Identiteettiä voi tarkastella yksilön tai ryhmien lisäksi esimerkiksi alueen näkökulmasta. Alueen identiteetti koostuu sen muista erottavista tekijöistä. Niitä ovat esimerkiksi alueen historia, sosiaalinen rakenne ja kulttuuri sekä niihin liitettävät mielikuvat ja käsitykset. Alueen identiteetti sisältää myös alueen imagon ja ne omaleimaiset piirteet, joilla se voidaan erottaa muista alueista. (Paasi 1986.) Alueiden identiteettiä voidaan tarkastella monella mittakaavalla, esimerkiksi maiden, maakuntien, kaupunkien tai kaupunginosien kautta. Mitä pienemmän mittakaavan alueen identiteettiä tarkastellaan, sitä enemmän sen muotoutumisessa korostuvat sosiaaliset suhteet ja alueen subjektiivinen kokeminen. (Löfhjelm 2018) Esimerkiksi kaupunginosien identiteetit rakentuvat paikallisten sosiaalisten suhteiden ja kokemusten kautta, kun taas esimerkiksi kansallisella tasolla identiteetti rakentuu enemmän symbolien ja tekstien varaan. (Zimmerbauer 2006.)

Alueellinen identiteetti rakentuu sosiaalisina konstruktioina alueen omaleimaisten, sisäisten ja melko pysyvien ominaisuuksien varaan. (Löfhjelm 2018) Kuten muutkin identiteetit, ovat nekin jatkuvassa muutoksessa. (Paasi 1986.) Tämän tutkimuksen kannalta keskeisiä käsitteitä on alueen identiteetin lisäksi paikan identiteetti ja paikkaidentiteetti. Erona näille ovat alueen ja paikan käsitteet. Ojankoski (1998) selittää eroa seuraavasti: alue ja sen identiteetti on tavallisesti kollektiivinen, kun taas paikka on henkilökohtainen. Alue on paikkaa laajempi kokonaisuus, joka näyttäytyy samanlaisena kaikille ja alueen identiteetti rakentuu sosiaalisten konstruktioiden, yhteisöllisen ja yhteiskunnallisen tilan jäsentämisen kautta. Paikkaidentiteetti taas kuvaa henkilökohtaista, yksilötason merkitysmaailmaa. Esimerkiksi suomalaisuus, suomalaisten kansallinen identiteetti, on jotain muuta, kun yksilön oma suomalaisuutensa. (Enne 2021.)

2.4. Paikkaidentiteetti

Usein kysyttäessä ”kuka sinä olet?” vastaamme kertomalla jotain asuinpaikastamme tai siitä mistä olemme kotoisin. Saatamme sanoa olevamme suomalaisia, helsinkiläisiä, tamperelaisia, kalliolaisia,

töölöläisiä tai hervantalaisia ja niin edelleen. Nämä paikat eivät ole ainoastaan fyysisiä sijainteja maapallolla, vaan ne edustavat erilaisia kulttuurisia ja sosiaalisia tekijöitä ja ominaisuuksia (Löfhjelm 2018). Paikka ei kerro ainoastaan sitä, missä asut tai mistä tulet, vaan se kertoo jotain myös sinusta ja paikasta. Jos edellisessä alaluvussa esitelty identiteetin käsite kytkeytyy kysymykseen ”kuka olen?”, tutkimuksen keskeisen käsitteen, paikkaidenteetin (*place identity*) voi ajatella vastaavan kysymykseen, ”kuka olen suhteessa siihen, missä olen?”.

Paikkaidenteetti kytkeytyy elämän tapahtumiin ja käsitys siitä vaihtelee eri elämäntilanteissa. Muistojen kautta paikkaidenteetti vaikuttaa ihmiseen läpi elämän. Monelle kotiseutu, synnyinpaikka, luo selkeän pohjan omalle identiteetille. Kuten identiteetti, myös paikkaidenteetti on elämän varrella muuttuva. Sen merkitys saattaa korostua osana kasvamista ja tärkeitä ikävuosia. Karjalaisen (2004) mukaan paikat luovat identiteettimme perustaa ja jos unohtaisimme elämän varrella olevat paikkamme, unohtaisimme myös itsemme, koska emme tietäisi mistä tulemme ja keitä olemme.

Paikan kokemisen käsitteet ovat moniulotteisia ja pyrkivät ison ilmiön eri näkökulmien erotteluun. Paikkaidenteetti liittyy läheisesti muihin paikan kokemisen käsitteisiin, kuten paikkatunteeseen, paikkaan kiinnittymiseen ja paikkaan kuulumiseen. Paikkaidenteetin käsitteen juuria löytyy Proshansky, Fabianin ja Kaminoffin tutkimuksista. He korostavat ideaa siitä, ettei oma identiteetti perustu vain henkilökohtaisiin tai sosiaalisiin prosesseihin, vaan sisältää myös fyysisiä ympäristöjä, tehden paikasta keskeisen osan yksilön identiteettiä (Proshansky, Fabian, & Kaminoff, 1983). Paikkaidenteetin voi nähdä osana henkilökohtaista ja sosiaalista identiteettiä, prosessina, jossa paikkojen kanssa vuorovaikutuksessa ollessaan ihmiset kuvailevat itseään suhteessa paikkaan. Paikkaidenteetti on kognitiivinen mekanismi, osa minäkuvaa ja henkilökohtaista identiteettiä suhteessa paikkaan ja sen omaksi kokemiseen. Paikkaidenteetti on vahva side tiettyyn paikkaan tai alueeseen. Se vaikuttaa siihen, kuinka näemme, ajattelemme tai tunnemme fyysisessä maailmassa liikkeessämme. (Hernández, Hidalgo, Salazar-Laplace & Hess 2007.)

Ihminen voi kiinnittyä tiettyyn paikkaan paikkaidenteetin myötä. Tämä kiinnittyminen liittyy ihmisen alueeseen, jossa hän elää ja se luo ympäristön, kuten kaupunginosan, kokemiseen merkityksiä (Tokkola 2013). Identifioidumme sellaiseen mistä pidämme ja jonka parissa vietämme paljon aikaa. Esimerkiksi päivittäiset kokemukset kaupunginosassa, jossa asumme, johtavat tuttuuden tunteeseen ja siten vahvistavat kokemusta itsestä paikkaan nähden. (Lee, Yap & Levy 2016, 579). Ihmisten ja ympäristöjen muuttuessa myös paikkaidenteetit kehittyvät lakkaamatta (Devine-Wright

& Clayton 2010). Paikkaidentiteetin näkökulmasta yksilöt, kuten tietyn kaupungin tai kaupunginosan vakituiset asukkaat voivat identifioitua paikkaan, kuten asuin-kaupunginosaansa tai -kaupunkiinsa, koska se täyttää tarpeen erottua muista sosiaalisessa kontekstissa. Relphin (1976) mielestä paikkaidentiteetin synty edellyttää sitä, että yksilöt tuntevat olevansa osallisia, olevansa sisällä kyseisessä paikassa sekä kuuluvansa sinne.

Paikkaidentiteetin keskeisenä osana on sosiaalinen ulottuvuus, johon vaikuttavat yksilön samaistuminen ryhmään, kuten yhteisön arvoihin ja itsensä luokittelu yhteisöön kuuluvaksi. Yhteenkuuluvuus luo yhteisön jäsenille, kuten kaupunginosan asukkaille, jaetun sosiaalisen identiteetin. Paikka ja siihen sidoksissa oleva yhteisö myös vahvistavat toinen toistensa identiteettiä. (Sadeque ym. 2020). Paikkaidentiteetin käsitettä voidaan tarkastella esimerkiksi paikkaidentiteetin rakenneyhtälömallin kautta, jossa paikkaidentiteetti rakentuu paikkaan sitoutumisesta ja siihen vaikuttavista viidestä osa-alueesta (kiintymys, henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus, tuttuuden tunne, sosiaalinen hyväksyttävyyys ja yhteenkuuluvuus) (mukaiillen Lee ym. 2016, suomennokset Laukkonen 2019).

2.5. Paikkaan kuuluminen

Viimeisenä esiteltävä paikkaan kuulumisen käsite liittyy läheisesti paikkaan identifioitumiseen. Kuulumisen (*belonging*) tarkastelusta on tullut teoreettinen ja analyttinen väline tutkia erilaisia subjektiivisia kokemuksia. Sitä on usein tarkasteltu tapoina kuulua yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Kuulumista on tutkittu esimerkiksi maahanmuuttoon liittyen. Paikkaan kuulumiseen liittyy ajatus sinne kuuluvista (*insiders*) ja ei-kuuluvista (*outsiders*). Yuval-Davisin (2011) mukaan kuuluminen muodostuu identifioitumisesta ja erilaisista tunnesiteistä ryhmiin, yksilötasolla ja kollektiivisesti, kuten myös sosiaalisiin luokkiin sijoittumisesta sekä kuulumisen politiikasta. Ihminen voi esimerkiksi tulla osaksi paikkaa ottamalla osaa siellä tapahtuviin toimintoihin ja aktiviteetteihin. Ne, jotka eivät tunne paikan rutiineja ja tapoja, pysyvät paikan ulkopuolisina, eikä paikka rakennu heille henkilökohtaiseksi ja merkitykselliseksi. (Löfhjelm 2018). Paikka on siis olemassa ja subjektiivisesti rakentunut siellä oleville, kun taas ulkopuolisille se näyttää rakentuvan toisena. (Cresswell 2015.) Kuuluminen on kiinnittymistä paikkaan tai ihmisiin sekä kotoisuuden tunnetta. Kuulumattomuus tuntuu ulkopuolisuutena, joka voi johtaa epäluottamukseen ja erontekoon muihin. Kuulumiseen sisältyy hyväksytyksi tuleminen ja tunne siitä, että on kotonaan. (May 2015) Lähdesmäki ym. (2016,

236) ovat jaotelleet nykyistä kuulumisen käsitteen käyttöä viiteen eri suuntaukseen, spatiaalisuus, intersektionaalisuus, monimuotoisuus, materiaalisuus ja kuulumattomuus (*non-belonging*).

Tässä tutkielmassa kuulumista tarkastellaan spatiaalisesti eli tilallisesti, tiettyyn paikkaan koetusta kuulumisesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Tilallista kuulumista tarkastellaan usein kahdella eri tasolla. Näistä toinen kiertyy henkilökohtaiseen yksilötasolla hahmotettuun affektiiviseen prosessiin ja toinen laajempiin diskursiivisiin näkökulmiin. Paikkaan kuulumista voi analysoida sekä henkilökohtaisena ja intiiminä tiettyyn paikkaan kohdistuneena ”kotona olemisen” tunteena (*place-belongingness*) että diskurssiivisena resurssina, joka rakentaa, väittää, oikeuttaa tai vastustaa sosiaalis-tilallisen sisällyttämisen ja ulossulkemisen muotoja (*politics of belonging*). (Antonsich 2010, Valliuksen 2016 mukaan.)

Kuulumiseen kuuluu tunne siitä, että kokee olevansa kotona. Kuulumisen tunne rakentuu esimerkiksi siitä, millaisiin paikkoihin ja niihin sitoutuneisiin toimintoihin ihmiset identifioituvat kuuluvansa ja mihin taas eivät. (Yuval-Davis 2006.) Siihen liittyy myös hyväksytyksi tuleminen tunne ja se, että ihminen tuntee olevansa tärkeä osa elinympäristöään. Paikkaan kuulumisen tunnetta luovat muun muassa aistillinen miellyttävyys, tuttu kotoisuus, turvallisuus ja alueeseen ja paikkakokemuksiin perustuva ylpeyden tunne (Virtanen 2000, 129). Kuuluminen paikkaan voidaan saavuttaa esimerkiksi pitkään jatkuneen asumisen kautta, mutta kuten paikkaan identifioituminen voi kuulumisen tunne myös saavuttaa ihmisen nopeastikin.

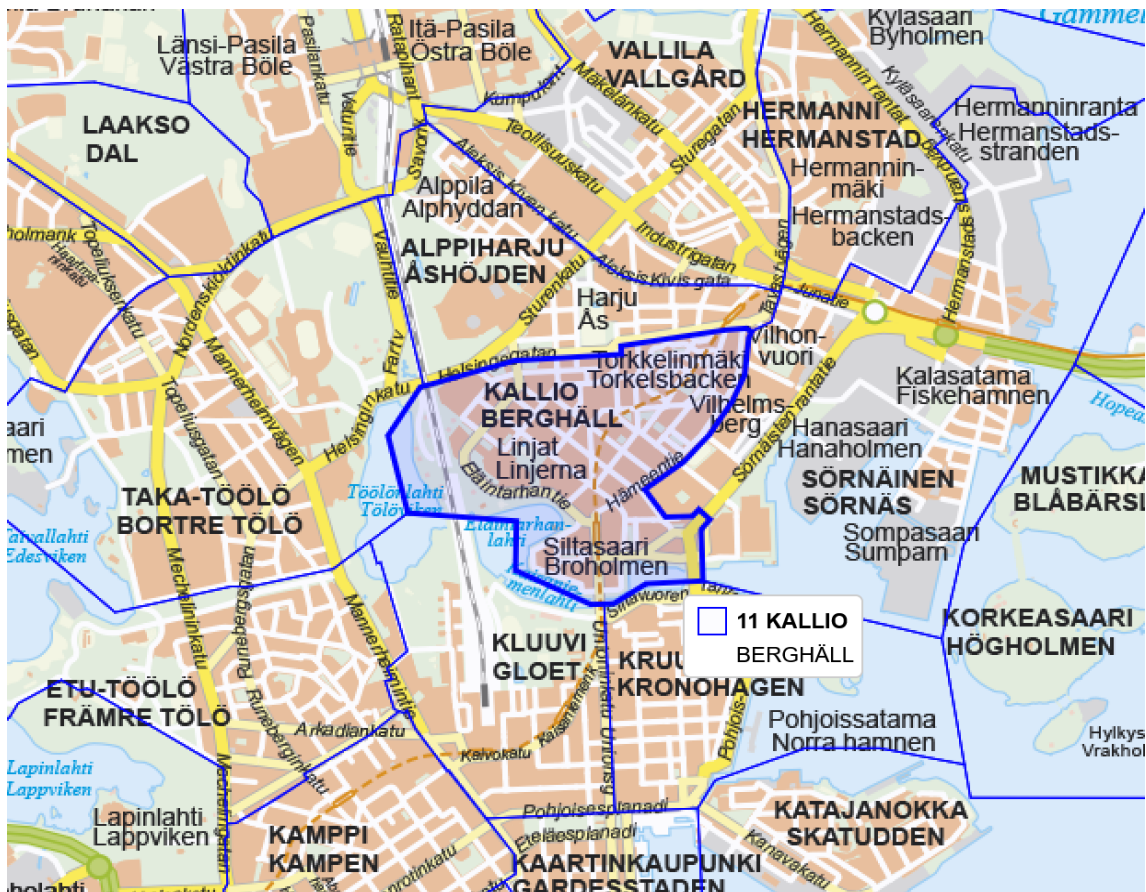
Yhtenä kokemisen tai paremminkin kokemuksen kautta saavutettuna kuulumisen tunteen vahvistajana on pidetty elinympäristöjen yhteiskunnallisten ja tilallisten koodien tuntemusta, joka saavutetaan pitkään paikassa asumisella (Vallius 2016). Paikan ympäristö, tavat ja normit ovat tulleet tutuksi. Viimeaikaisessa tilallisen kuulumisen tutkimuksessa käsite ei kuitenkaan muodostu selvärajaiseksi kokonaisuudeksi, vaan esimerkiksi identifioituminen ja kokeminen risteävät usein yksittäisissäkin paikkaan kuulumisen kartoituksissa. Esimerkkeinä tämänkaltaisista yhdistelmistä toimivat erilaiset henkilökohtaiset kertomukset, joiden avulla ihmiset rakentavat, kartoittavat ja perustelevat omaa paikkasuhdettaan sekä kuulumisen tunteitaan. (Vallius 2016.)

Tässä tutkielmassa käsitellään sekä alueen, Helsingissä sijaitsevan Kallion kaupunginosan identiteettiä, että siellä asuvien yksilöiden paikkakokemuksia, paikkaidentiteettiä ja paikkaan kuulumista. Tutkimuksessa erotetaan alueen (Kallion) identiteetti (1. analyysiluku) ja siellä asuvien

yksilöiden paikkaidentiteetti (2. analyysiluku). Lisäksi tarkastellaan paikkaan kuulumisen kokemuksia (3. analyysiluku). Kallion alueen identiteetistä ja käsityksistä jaetusta alueellisesta ja sosiaalisesta identiteetistä käsitellään ensimmäisessä analyysiluvussa, kun taas henkilökohtaista paikkaidentiteettiä, yksilöiden kokemusta Kallioon identifioitumista toisessa analyysiluvussa. Paikan identiteetin ja paikkaidentiteetin jälkeen pohditaan paikkaan kuulumisen tarinallistamista ja sitä, kuinka aiemmissa luvuissa löydytetyt piirteet siihen vaikuttavat.

3. KALLION KAUPUNGINOSA

Tämän tutkielman tutkimusalue on Kallion kaupunginosa, joka sijaitsee Helsingin itäisessä kantakaupungissa. Helsingin kaupungin alueluokitusten mukaan Kallion peruspiiri muodostuu Linjojen, Torkkelinmäen, Sörnäisten, Siltasaaren, Kalasataman, Hanasaaren ja Sompasaaren osaluista. Lähiseutuja ovat Alppilan ja Harjun muodostama Alppiharjun peruspiiri sekä Vallilan peruspiiri. Kallion ydinalue ja virallinen kaupunginosan rajausta koostuu Linjojen, Torkkelinmäen ja Siltasaaren pienalueista. Siltasaaresta puhutaan myös omana alueenaan, Hakaniemenä. Puhekielessä Kallioon usein sisällytetään virallista määritelmää laajempaa aluetta, johon voidaan laskea kuuluvaksi myös Helsinginkadun pohjoispuolella sijaitseva Alppiharjun kaupunginosaan kuuluva Harjun alue. Kallion kaupunginosa rajautuu Helsingin kaupungin karttapalvelussa Helsinginkadun, Hämeentien, Töölönlahden ja Kaisaniemenlahden sisälle (kuva 1). (Helsingin kaupunki 2019.)

Kuva 1 Kallion kaupunginosa, Helsingin kaupungin karttapalvelu.

Kallion peruspiirin alueella on noin 30 000 asukasta. Helsingin väkiluvun kehitystä vuonna 2020 tarkasteltaessa Kallion peruspiirin asukasmäärä kasvoi Kampinmalmin, Pasilan ja Laajasalon ohella

suhteellisesti ja määrällisesti eniten. Kasvu johtuu ennen kaikkea Kalasataman ja Sompasaaren rakenteilla olevien asuinalueiden kehittymisestä ja asuinrakennusten valmistumisesta. (Helsingin kaupunki 2021). Kallion alueen asukkaista vain joka neljäs on paljasjalkainen helsinkiläinen, joka viides on syntynyt muualla pääkaupunkiseudulla ja joka kymmenes ulkomailla. Loput ovat tasaisesti muualta Suomesta muuttaneita. Kalliolla asuu eniten nuoria aikuisia koko Helsingistä ja määrällisesti eniten muualta Suomesta muutetaan Kallion ja Kampinmalmin alueille. Maakunnista Helsinkiin muuttaneiden osuus on suurin Kallion, Alppiharjun ja Vallilan alueilla. (Jämsén & Kakko 2019.) Kallio on Kampinmalmin peruspiirin jälkeen eniten ulkoista muuttovoittava saanut alue. (Helsingin kaupunki 2020). Muuttajat ovat pääosin nuoria aikuisia, jotka tulevat kaupunkiin töiden ja opiskelujen perässä (Jämsén & Kakko 2019). Kallion asukasvaihtuvuus on kaupungin suurinta ja keskimääräinen asumisaika on 3,5 vuotta. (Helsingin kaupunki 2022)

Kallio on alun perin syntynyt kantakaupungin jatkeeksi ja työväen kaupunginosaksi. Pitkäsillan takana sijaitseva alue oli vielä 1800-luvulla Helsingin kaupungin ulkopuolista, lähes asumaton takamaata. Vuosisadan loppupuolella alue palstoitettiin. Sörnäisten sataman sekä Sörnäisten ja Pasilan välisen junaradan myötä alueelle syntyi teollisuutta ja vuosisadan vaihteessa Helsingistä muodostui talouselämän keskus. (Helsingin kaupunki 2022.) Teollistumisen seurauksena Suomen ja Helsingin väkiluku kasvoi nopeasti työpaikkojen määrän kasvaessa. Suuri osa Helsinkiin suuntautuneesta maalta muuttavien, vähävaraisten nuorison ja työikäisten muuttovirrasta suuntasi tehtaiden läheisyydessä sijaitseville vuokratulovaltaisille Kallion ja Sörnäisten alueille. Pitkäsillan pohjoispuolisesta Helsingistä tuli Suomen suurin työläisalue. Alueen asunnot olivat pieniä, asuintiheys korkea ja asuinolot huonoja. (Waris 2016.) Teollistumisen murrosta seurasi sosiaalinen jako eteläisen kantakaupungin ja Pitkäsillan pohjoispuolisen kaupungin välille. Työväen kaupungin oli maantieteellisesti ja kulttuurisesti oma alueensa, eikä se sulautunut muuhun kaupunkiin. (Mäkelä 2013.) Jakaantuminen työväenalueiden, keskiluokan ja ylemmän luokan alueisiin oli tavallista ja sama kehitys on nähtävillä myös muissa Euroopan kaupungeissa.

1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä Kallio oli puutalojen ja pienehköjen kerrostalojen muodostama sekakaupunki. Samoihin aikoihin rakennettiin myös tunnettuja maamerkkejä, kuten Kallion kirjasto ja Kallion kirkko vuonna 1912 sekä Karhupuistoa ympäröivät värikkäät kerrostalot, kuten jugend-tyylinen Ihantola vuonna 1907 (kuva 2). Hakaniementorin alue kauppahalleineen rakennettiin täyttömaalle 1890-luvulla (Helsingin kaupunki 2022). Tunnistettavat Torckelinmäen puistomaiset puutarhakorttelit eli ”Kallion Kaivopuisto” tai ”Kallion Eira” sekä alueen kiviset

umpikorttelit rakennettiin 1920-luvun lopulla. Vuosikymmenten edetessä puutaloja purettiin ja niitä myös tuhoutui sotavuosien aikaan. Alueelle rakennettiin yhä suurempia kivisiä asuinkerrostaloja. Suurin osa Linjojen puutalokortteleista purettiin 1950- ja 1960-luvuilla ja niiden paikalle rakennettiin kivisiä kerrostaloja. Vanhasta Kalliosta jäi jäljelle muutamia alkuperäisiä puu- ja kivitaloja, sekä alkuperäinen korttelirakenne. Kallion uudisrakentaminen tuli päätökseensä 1990-luvulla. (Helsingin kaupunkiympäristön toimiala 2018.) Vanhan rakennuskannan katoaminen vei mukanaan osan alueen historiaa, mutta toi mukanaan nykyään nähtävän kerroksellisen rakennetun kaupunkimaiseman.

Kuva 2. Ihantola, jugendtalo Kallion Karhupuistossa.

Uudisrakentamisesta siirryttiin rakennusten ylläpitoon ja peruskorjauksiin, sekä täydennysrakentamiseen. Kallion ydinalueille, kuten Linjojen ja Torckelinmäen alueelle, ei ole mahdollista rakentaa suuressa määrin täydennysrakentamista, jossa tyypillisesti olisi myös suurempia asuntoja. (Karhula 2015.) Moniin alueen taloihin on tehty täydennysrakentamista uusien

yläkerrosten kautta, mutta olemassa oleva rakennuskanta vaikeuttaa suurten hankkeiden toteuttamista. Tilanne on eri Siltasaarella, jossa on käynnissä muun muassa Hakaniemen aluerakentamisen suuri rakennushanke, jossa rakennetaan asuntoja noin 3500 ihmiselle. Siltasaaren lisäksi alueella on muun muassa käynnissä hanke Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden kehittämistä sekä yleisten alueiden käytettävyyden, kaupunki- ja maisemakuvan sekä viihtyisyyden parantamisesta (Helsingin kaupunki 2022). Asuntorakenne luo alueiden identiteettiä ohjattaessaan erilaisten ihmisten sijoittumista eri kaupunginosiin. Suurten asuntojen puute rajoittaa esimerkiksi isojen perheiden alueella asumista.

Kallio tunnetaan persoonallisena ja kulttuurintäyteisenä kaupunginosana. Sen omaleimaisuutta luo vanha, kerroksellinen kaupunkiympäristö ja väestön sosiaalinen monimuotoisuus. Alueella on paljon vapaa-ajan- ja illanviettomahdollisuuksia julkisista saunoista ravintoloihin, baareihin ja yökerhoihin, katu- ja puistojuhliin sekä festivaaleihin. Kallio on tuttu elokuvista, tv-sarjoista, kirjallisuudesta ja musiikista, ja se tunnustetaan omana, myös Helsingistä erottavana paikkanaan. Kallio ja kalliolaisuus ovat itsessään käsitteitä, jotka ovat monelle suomalaiselle tuttuja, vaikka omakohtaista kokemusta kaupunginosassa asumisesta ei olisikaan. Kaupunginosassa on aktiivista ja yhteisöllistä kaupunginosatoimintaa yhdistysten sekä julkisten toimijoiden, kuten kirjaston ja kirkon kautta.

Kallion historiaan kuuluu työväenalueen historian kautta heijastuvia sosiaalisia ongelmia ja huonomainaisuutta. Erityisesti kirjallisuudessa ja elokuvissa Kallio on usein kuvattu laitakaupunkina, jossa elämä on vaikeaa ja rikollisuus näkyvää. Kallion identiteetti ja imago ovat tyypillisiä gentrifikoituville alueille, jotka tyypillisesti ovat vanhoja työläiskaupunginosia, jotka myöhemmin muodostuvat opiskelijoiden ja taiteilijoiden suosimiksi asuinalueiksi ja tämän myötä keskiluokkaistuvat. Kehitys ja gentrifikaatio on nostanut alueen vuokria ja muuttanut väestöä, mutta alueen historia ja mielikuvat ovat yhä olemassa. Kallion kohdalla gentrifikaatiosta on puhuttu pitkään ja sitä on nähtävissä esimerkiksi asuntojen hintojen nousun ja katukuvan siistiytymisen osalta, mutta muut aiemmin mainitut tekijät, kuten asuntorakenne, ovat kuitenkin rajoittaneet alueen väestörakenteessa tapahtuneita muutoksia. Alueen tulotaso on kasvanut, mutta sosiaalinen monimuotoisuus on silti tallella. (Karhula 2015.)

4. TUTKIMUSAINEISTON KUVAUS JA KERÄÄMINEN

Tutkimukseni aineisto koostuu toteuttamistani Kallion kaupunginosan asukkaiden haastatteluista. Haastattelut toteutettiin helmikuussa 2022. Käytin tutkimuksessa haastattelumenetelminä puolistrukturoitua teemahaastattelua ja kävelyhaastattelua. Haastattelutilanne jaettiin kahteen osaan: ensin perinteisen haastattelun tapaan alas istuen ja keskustellen ennakkoon sovitussa paikassa, jonka jälkeen toteutettiin lyhyt kävelyhaastattelu. Kahden haastattelutavan yhdistämisellä pyrin ensin kuulemaan kokemuksia haastatellun omin sanoin, muistojen ja kokemusten kautta ja sitten jalkautumalla kaupunginosan kaduille pohtimaan kaupunginosaa, sen paikkoja ja sinne kuulumista konkreettisemmin.

Kokemus paikasta rakentuu siellä eletyn elämän pohjalta, jonka vuoksi hain haastateltavat tarkasteltavan alueen, Kallion kaupunginosan, asukkaiden keskuudesta. Haastateltavat löytyivät tuttavapiirini kautta, kontaktoimalla ihmisiä liikkeessani kaupunginosassa sekä Jodel-sovelluksen Kallio-kanavalta. Jodel on anonyymiin viestintään perustuva sosiaalisen median keskustelufoorumi, jonka aktiivisella Kallio-kanavalla käydään laajasti keskustelua kaupunginosan asioihin liittyen. Pohjustin haastateltavat kertomalla tutkimuksen aihepiiristä, kertomalla aineiston käsittelystä ja haastateltavien anonymiteetistä. Haastateltaville kerrottiin, että tutkimuksessa voidaan käyttää suoria lainauksia kerrotusta, mutta nimiä ei julkaista. Haastattelutilanteet äänitettiin. Yksittäisen haastattelun kesto oli noin 1,5 tuntia ja niitä toteutettiin 10 kappaletta. Haastateltavista naisia oli kuusi ja miehiä neljä. Haastateltavat olivat iältään 21–68-vuotiaita ja kaikki olivat asuneet Helsingin lisäksi muualla Suomessa, osa myös Helsingin muissa kaupunginosissa tai ulkomailla. Haastattelut olivat asuneet Kalliossa eri pituisia aikoja, kolmen viikon ja 20 vuoden välillä. Haastatteluista muodostuva aineisto, Kallion asukkaiden kertomukset ovat kuvauksia alueesta, paikasta, omasta itsestä ja kohtaamisista muiden ihmisten kanssa.

Haastattelut toteutettiin Kalliossa. Ensimmäinen osa, puolistrukturoitu teemahaastattelu, toteutettiin pääsääntöisesti paikallisissa kahviloissa ja baareissa istuen. Haastattelupaikkoina toimivat IPI Kulmakuppila, Sivukirjasto, Oiva ja Harju8. Yksi haastatteluista toteutettiin haastateltavan kotona ja yksi ulkona istuen. Puolistrukturoitu teemahaastattelu on haastattelumenetelmä, jossa kysymykset kohdennetaan tiettyihin teemoihin. Haastattelu etenee valittujen keskeisten teemojen varassa, mutta kysymykset eivät välttämättä ole kaikille haastateltaville täysin samat. Teemahaastattelu ottaa huomioon haastateltavien tulkinnat, heidän asioille antamansa merkitykset ja vuorovaikutuksen

keskeisen roolin merkitysten syntymisessä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47–48.) Teemahaastattelussa pyritään huomioimaan ihmisten tulkinnat ja merkityksenannot. Teemahaastattelu on keskustelunomainen tilanne. Vapaalle puheelle annetaan tilaa ja ennalta suunnitellut teemat keskustellaan kaikkien haastateltavien kanssa. Käsiteltävät teemat valitaan tutkimuksen aiheeseen perehtymisen pohjalta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009.) Noudatin haastattelussa tekemääni haastattelurunkoa (liite 1), kysyen tarvittaessa tarkentavia lisäkysymyksiä. Teemoina haastattelussa olivat *asuminen Kalliossa, Kallio alueena, Kallion paikat* sekä *sosiaalinen ulottuvuus ja paikkaan kuuluminen*. Kysymysten asettelutapa mahdollistaa analysoinnin aloittamisen teemoittelun pohjalta, vaikka ennalta asetetut teemat eivät välttämättä osoittaudu täydellisesti tutkimusaihetta jäsentäväksi. Teemojen puhumisjärjestys on vapaa ja kaikkien haastateltavien kanssa ei välttämättä puhuta asioista samassa laajuudessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009.) Toteuttamissa haastattelutilanteissa kysymysten esitysjärjestys vaihteli riippuen keskustelusta, mutta kaikki kysymykset käytiin läpi jokaisen haastateltavan kanssa. Haastatteluissa painottui hieman eri asiat ja esitin keskustelun pohjalta tarvittaessa lisäkysymyksiä tarkentamaan kiinnostavaa vastausta.

Haastattelun toisessa osassa, kävelyhaastattelussa, haastateltavaa pyydettiin näyttämään itselleen merkityksellisiä paikkoja Kallion kaupunginosasta. Kävely on keskeinen osa ihmisen arkea, sosiaalista elämää, ympäristön kokemista ja tiedon muodostusta. Kävelyhaastattelu on etnografinen tutkimusmenetelmä, jossa yhdistyvät kävelyn lisäksi kokemuksen näkökulma, haastattelut ja havainnointi. (Jokinen, Asikainen & Mäkinen 2010, 255.) Kävelyhaastatteluissa tutkittavina ilmiöinä voivat olla esimerkiksi arkipäiväiset kokemukset sekä ihmisen ja ympäristön väliset suhteet ja tunteet (Bamberg 2017, 268). Perusmuodossaan kävelyhaastattelussa haastateltava johdattaa kävelyä, vie tutkijan valitsemiinsa paikkoihin hänelle tutussa ympäristössä, esimerkiksi mielipaikkoihinsa tietyllä asuinalueella.

Kävelyhaastattelun edut ovat tulleet esiin etenkin ympäristö- ja paikkatutkimuksissa. Menetelmän etuja on, että tutkija oppii enemmän tutkittavasta ilmiöstä yhdessä koettuna ja haastateltava osallistuu enemmän kuin perinteisessä haastattelussa. Tutkittavaa ilmiötä voidaan esimerkiksi tarkastella välittömässä kontaktissa tiettyyn paikkaan. Kävelyhaastattelu tuottaa paikkakohtaista tietoa ja mahdollistaa haastateltavalle reflektoinnin tarkastelun alla olevasta paikasta konkreettisesti ympäristössä liikkuen ja monia aisteja käyttäen. Tutkijan on helpompi päästä lähelle haastateltavan tavallista liikkumista alueella, ja sen ansiosta lähelle hänen kokemuksiaan ja tavanmukaisia elämäntapojensa. Tutkijan esille tuomat tutkimustavoitteen mukaiset teemat virittävät keskustelua

samoin kuin kaikki se, mitä tutkija ja haastateltava kävelyn kuluessa aistivat ja kokevat. (Jokinen ym. 2010.) Kaupunginosassa yhdessä liikuttaessa se esiintyy jatkuvasti muuttavana, moniaistisesti koettavana ympäristönä, tuottaen virikkeitä keskustelulle sekä saaden aikaan vapautuneemman vuorovaikutustilanteen. Haastattelu muovautuu keskustelunomaiseksi ja aiheet henkilökohtaisiksi.

Haastateltava sai vapaasti valita miten kaupunginosassa liikutaan ja missä paikoissa pysähdytään. En ohjeistanut haastateltavaa siitä, millaisia merkityksellisten paikkojen tulisi olla. Tarvittaessa mainitsin, että paikat voivat olla millaisia itse haluaa, mutta en esimerkiksi tarkemmin avannut paikan tieteellistä käsitettä haastateltaville. Esitin pyynnön näytettävistä paikoista neutraalisti, joka jätti haastattelulle mahdollisuuden merkityksellisyyden pohtimiseen. *Merkitykselliseen* paikkaan voi liittyä positiivisia tai negatiivisia merkityksiä tai kokemuksia, kun taas esimerkiksi sana *lempipaikka* olisi ollut ohjailevampi. Merkitykselliset paikat voivat esimerkiksi olla sellaisia, joissa haastateltava tuntee kuuluvansa kaupunginosaan tai mitkä hän kokee lempipaikoikseen. Samalla niitä voivat olla myös paikat, joita ei voi kuvailla suosikeiksi, mutta joihin voi liittyä iloisia tai surullisia tunteita tai muistoja.

Kävelyhaastattelut toteutettiin teemahaastattelun jälkeen, lähtien liikkeelle siitä paikasta, missä teemahaastattelu oli toteutettu. Kävellessään haastateltava sai tehdä huomioita alueesta ja hiljaisen hetken koittaessa kysyin tarkentavia kysymyksiä teemahaastattelun aiheisiin tai käveltäessä ilmenneisiin asioihin liittyen. Kaupunginosassa käveltäessä keskustelunaiheita ja kysymyksiä heräsi ympärillä olevasta ja kävelyn aikana tapahtuneista asioista spontaanisti. Haastattelutilanteet olivat keskustelunomaisia ja aiheet erityisesti yksittäisten paikkojen välillä kävellessä polveilivat muihinkin aiheisiin. Tutkittavaan aiheeseen liittymättömiä keskusteluja ei otettu mukaan aineiston analyysiin. Kävelyhaastattelun aikana pyysin haastateltavaa ottamaan kuvan mainitsemastaan erityisestä paikasta tai tilanteesta, kuten huonosta säätilasta, johtuen otin kuvan itse. Kuvat eivät ole osa tutkimuksen aineistoa, mutta käytin niitä osana haastattelujen muistiinpanoja, hahmottamaan liikkumistamme alueella. Tutkimusraportissa osaa näistä kuvista käytetään kuvituksena.

Kävelyhaastattelu osoittautui tutkimusmenetelmänä toimivaksi. Haastattelujen ensimmäisessä osassa tunnelma oli kävelyhaastattelua virallisempi ja haastateltavaa saattoi esimerkiksi hieman jännittää. Viimeistään kävelyhaastatteluissa tunnelma vapautui. Tutkijan ja haastateltavan ei tarvinnut istua vastakkain vaan yhdessä kaupunkitilassa liikkuminen mahdollisti vapautuneemman keskustelun. Eläväisessä kaupunginosassa kävely ja kaikkien aistien käyttäminen herätti keskustelua luontevasti.

Haastattelutilanne myös eli ja mukautui ympäristössä liikkua, ja siellä koetuissa kohtaamisissa. Kävelyhaastattelujen aikana tuli useampi tilanne, jossa haastateltava mainitsi unohtaneensa kertoa jotain teemahaastattelun aikana ja haluavansa ottaa asian vielä puheeksi tai huomasi metodin herättävän muistoja ja nostavan esiin ajatuksia alueesta.

Kävelyhaastattelun haasteita ovat mahdolliset häiriötekijät, kuten huono säätila, melu, muut keskeytykset tai ongelmat äänityksessä. Metodi voi myös itsessään sulkea ulkopuolelleen ihmisiä fyysisten tai sosiaalisten esteiden vuoksi. Toteuttamani haastattelut onnistuivat hyvin, lukuun ottamatta helmikuun huonoja ilmoja, jotka tekivät haastattelutilanteista hieman epämukavia räntäsateen ja liukkaiden jalkakäytävien vuoksi. Useammin kuin kerran äänitteiltä kuuluu läheltä-piti-tilanne jäisessä kohdassa liukastellessa sekä keskustelua odotetusta kevään lähestymisestä. Äänitteiden laatu oli pääsääntöisesti hyvä. Kaupunginosan eläväisyys heijastui myös teemahaastatteluja tehdessä naapuripöytien seurueiden äänien ollessa välillä läheisesti läsnä haastattelutilanteissa. Kahviloissa ja baareissa tehdyissä äänitteissä kuului taustamusiikkia ja kävelyhaastattelujen äänitteissä kaupungin ääniä, kuten autojen, muiden ihmisten ja ratikan ääniä. Välillä tuulenpuuska osui mikkiin niin, että puheesta oli hieman vaikea saada selvää.

Tutkijan roolissa halusin mahdollistaa turvallisen tilan omien kokemusten kertomiselle. Vaikka kävelyhaastattelut mahdollistivat rennon ja spontaanin keskustelun, oli myös teemahaastattelun aiheet henkilökohtaisia ja haastateltavien omiin elämäntarinoihin syventyviä. Haastateltavien tarinat käsittelivät monenlaisia muistoja paikkoihin liittyen. Keskustelu kääntyi henkilökohtaisiin kokemuksiin, jopa aika yksityisiin asioihin, kuten juhla-iltojen sattumuksiin, päättyneisiin parisuhteisiin tai koettuihin juurettomuuden ja riittämättömyyden tunteisiin. Yksittäisten ihmisten kokemusten tutkimisessa on huomioitava subjektiivisen ulottuvuus. Haastattelut tukevat ajatusta siitä, että paikan henkilökohtainen kokemus tekee siitä ainutlaatuisen. Usea haastateltava mainitsi samoja paikkoja, jotka ovat alueella tunnettuja maamerkkejä. Niihin saattoi liittyä, tai ei, henkilökohtaisia kokemuksia, mutta ne mainittiin osana kaupunginosan tuttua kaupunkirakennetta ja siten ne olivat myös sidoksissa käsityksiin alueen identiteetistä. Tunnetut ja vähemmän tunnetut paikat yhdistettiin henkilökohtaisiin kokemuksiin esimerkiksi erilaisiin sosiaalisiin kohtaamisiin tai tärkeisiin elämäntilanteisiin liittyen. Paikoista kerrottiin tarinoita, hauskoja sattumuksia ja koettuja tunteita. Haastattelut nauhoitettiin kokonaisuudessaan ja litteroitiin tekstiaineistoksi analyysia varten. Litteroitu aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysia ja narratiivista tutkimusotetta.

5. TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSIMENETELMÄT

Lähdin analysoimaan tutkimusaineistoa narratiivisella tutkimusotteella. Narratiivinen tutkimusote on väljä kehikko, jonka sisään mahtuu erilaisia tutkimusmenetelmiä ja aineiston hankinta- ja lukutapoja. Narratiivisessa tutkimuksessa lähdetään siitä ajatuksesta, että kertominen ja tarinointi kuuluvat olennaisesti ihmisyyteen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Kerronnallinen tapa hahmottaa maailmaa on ihmismielen perustavanlaatuisen toiminnan muoto. Ihmiset hahmottavat ja ymmärtävät elämäänsä kertomusten avulla. (Heikkinen 2001, 121–122.) Vaativassa määrittelyssä narratiivilta edellytetään kertomuksellisesti ajallisen loogisen rakenteen noudattamista, eli juonta, jossa on alku, keskikohta ja loppu. Väljemmän määrittelyn mukaan narratiiveiksi voidaan ymmärtää kaikki jossain määrin kerrontaan perustuvat aineistot, joiden analysoiminen edellyttää tulkintaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Narratiivinen tarkastelutapa sopii tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita yksilöiden vapaasti kertomista asioista, tarinoista omasta elämästään. Ihmisen identiteetti rakentuu kertomuksessa ja samalla kun ihminen kertoo tarinaansa, hän myös elää tarinaansa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Narratiivisen tutkimusotteen keinoin voidaan tarkastella esimerkiksi sitä, miten henkilökohtaiset tarinat suhteutuvat kulttuuriin kertomuksiin: millaisia kulttuurisia elementtejä tarinoihin sisältyy ja miten kulttuuriset konventiot vaikuttavat kertomusten muodostamiseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Narratiivisen tutkimusotteen keskeisenä nimittäjänä on kertomuksen käsite. Kertomuksen metodologinen käyttö viittaa yksityiskohtaiseen puheen ja kielenkäytön analyysiin, jossa kerronnallisuutta pidetään yhtenä keskeisenä kielellisenä resurssina esimerkiksi kulttuurin tai identiteettien muodostumisessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Yksilön kertoma narratiivinen kertomus on puhetta, joka on järjestäytynyt tiettyjen aiheiden ympärille (Bildo 2019). Narratiivisessa tulkinnassa se, kuinka kertomus on rakentunut, on myös yksi ulottuvuus, ei pelkästään tarinan taustalla oleva kokemus. Usein kerronnallisen tutkimuksen analyysitavat jakautuvat näkökulmiin puheen sisällöstä ja puheen rakenteesta. Näistä ensimmäinen tarkastelee sitä, mitä on sanottu ja toinen, miten sisältö on ilmaistu. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006.) Tässä tutkimuksessa ei keskitytä siihen, kuinka narratiivi on rakentunut tai kuinka asia esitetään, vaan siihen, mitä on sanottu.

Narratiivisessa tutkimuksessa kertomukset toimivat kokemuksen kuvauksina, jotka pyrkivät ymmärtämään kertojan kokemusta valitussa kontekstissa. Autobiografisella eli omaelämäkerrallisella kerronnalla on tärkeä tehtävä kertojan omakuvan ja oman identiteettikäsityksen kannalta. Rakennamme tarinan, jossa olemme itse osa yhteistä ympäristöä ja kulttuuria. (Bildo 2019). Ihminen kertoo itsestään tavanomaisen kautta, siitä miten oma elämä tapahtuu kulttuurin mukaisessa kontekstissa ja rakentaa sen pohjalta omakuvaa ja identiteettiä. Esiin nousevat ne asiat, jotka kuvailevat meitä, valintojamme ja toimintaamme. Autobiografinen narratiivi nostaa esille käännekohtia ja valintoja, joiden takana on tunteet ja teot. Paikoista kerrottaessa esiin nousee sellaisia asioita, jotka esiintyvät yksilölle huomionarvoisina tai erikoisina, sekä niitä toimia ja tunteita, joita paikka saa aikaan. (Bildo 2019.)

Kun kertomus syntyy, syntyy narratiivi eli subjektiivinen kuvaus tietystä kokemuksesta. Tämän tutkielman aiheesta, Kalliossa asumisesta kerrottaessa esimerkiksi arkisesta toiminnasta, sosiaalisesta ympäristöstä, muistoista tai mielikuvista nousee kuvaus kertojan kokemuksesta alueella asumisesta. Kun paikkaa kuvaillaan kertomuksellisesti omien valintojen ja paikkojen erityisyyden kokemuksen kautta niin, että myös paikka on meitä kuvaileva, rakentuu identiteetti ja paikkakokemus yhteiselle pohjalle. (Bildo 2019.) Narratiivinen näkökulma auttaa hahmottamaan yksittäisistä merkityksistä ja tulkinnoista jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä yksilöllisellä, että yhteisöllisellä tasolla. (Löytönen 2007.) Haastateltavan näkökulma ja omat elämäkokemukset tekevät tarinoista merkityksellisen. Paikan ja identiteetin tutkimus narratiivisella tutkimusotteella tuo reflektiivisuutta ja mahdollisuuden kuvailla paikan ja ihmisen suhdetta kokemuksellisuuden kautta. Kyse on ihmisen henkilökohtaisista tuntemuksista ja elämän ja arjen paikoista, tarinoista, joita kokemuksista kerrotaan. Kertojalle, tutkimuksessani haastatellulle, menneisyys ja tulevaisuus ovat samanaikaisesti olemassa nykyhetken kanssa, menneisyys muistoina ja tulevaisuus odotuksina. (Kuusisto-Arponen, Laine & Rauhala 2014)

Narratiivinen analyysi (*narrative analysis*) kohdistuu prosessien dynamiikkaan. Merkitys syntyy tapahtumien, ajan ja kontekstin yhdistämisessä tarinoissa. Narratiivisessa analyysissä lähdetään kertojan näkökulmasta ja pyritään ymmärtämään, kuinka he näkevät maailman ja arvottavat kuvaamiaan tapahtumia. (Kuusisto-Arponen ym. 2014) Narratiivisuus yhdistetään usein konstruktivistiseen tiedonkäsitykseen, jonka mukaan ihmiset konstruoivat tietonsa ja identiteettinsä kertomusten välityksellä. Siinä tutkija hylkää objektivistisen tiedonkäsityksen, jonka mukaan todellisuutta voidaan yksinkertaisesti tosiasioiden kautta. Sen sijaan todellisuus nähdään eri tavoin ihmismielissä ja sosiaalisissa vuorovaikutuksessa konstruoituina kertomuksina, jotka rakentuvat ja

muuttavat muotoaan jatkuvasti. (Heikkinen 2001.) Tutkijan on siis hylättävä tavoite objektiivisen totuuden löytämisestä ja tuottamisesta. Sen sijaan saatu tieto on suhteellista, ajasta, paikasta ja tarkastelijasta riippuvaa kertomusten kudelmaa. Narratiivista tutkimusta määrittävä tekijänä voidaankin pitää pyrkimystä paikalliseen ja henkilökohtaiseen tietoon. Tämä on myös tutkimusotteen vahvuus. Se mahdollistaa yksilön autenttisten ja henkilökohtaisten kertomusten kuulemisen. (Heikkinen 2001.)

Narratiivisessa analyysissä on useita toisiinsa kytkeytyviä tasoja: tapahtumien, suhteiden ja tunteiden tasot sekä analyttinen taso, joka on tutkijan tulkinta. (Kuusisto-Arponen ym. 2014) Myös itse analyysi muodostaa eräänlaisen kertomuksen. Haastatteluista kerätyt kertomukset ja paikkoihin liitettävät erityispiireet ovat subjektiivisia mielikuvia ja paikkakokemuksia. Vaikka yksilölliset kertomukset ovat subjektiivisia kokemuksia, niitä voi analysoida ja tulkita esimerkiksi sosiaalisten, kulttuuristen ja historiallisten aiheiden kautta. (Riessmann 1993, 3–5) On myös huomioitava, että kerrottu kokemus on riippuvainen ajasta ja vuorovaikutustilanteesta, jossa se kerrotaan. Kertoja voi kertoa samasta kokemuksesta eri tavalla eri ajassa ja paikassa. Ajallisuudella tarkoitetaan esimerkiksi sekä alueen ajallista historiaa sekä asukkaan henkilökohtaista ajallisuuden kokemusta. Kerrostunut ajan ja paikan kokemus vaikuttaa käsitykseen alueesta ja asukkaan itsensä hakemaan paikkaan osana sitä. (Bildo 2019.)

Tässä tutkielmassa narratiivisuus rakentuu suhteessa alueen identiteetin, yksilön paikkaidentiteetin sidoksia ja paikkaan kuulumisen rakentumista selittävään teoreettiseen ja käsitteelliseen viitekehykseen. Tutkimuksessani haastattelujen tarkoituksena on tavoittaa kertomuksia siitä, kuinka asuminen Kalliossa koetaan ja mitä merkityksiä paikkaan liitetään. Aloitin aineiston analyysiprosessin litteroimalla kymmenen haastatteluaineistoa muuttamatta niiden sisältöä tai sanavalintoja. Lisäsin jo tässä vaiheessa kommentteja ja muistiinpanoja kiinnostaviin vastauksiin. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 92 sivua. Luin litteroidut aineistot ja siirryin narratiiviseen analyysiin sisällön teemoittelun kautta. Käytin teemoittelun apuna teoreettista käsitteepohjaa. Järjestelin aineiston kolmeen yläteemaan tutkimuksen pääkäsitteisiin liittyen, eli alueen, paikkaidentiteetin ja paikkaan kuulumisen teemoihin. Tämä järjestely auttoi hahmottamaan suurta aineistomäärää. Keräsin jokaisen yläteeman alle aineistosta nousseisiin teemoihin liittyviä havaintoja ja sitaatteja.

Yläteemojen alle rakentuivat narratiivien ensimmäiset versiot. Tämän jälkeen siirryin tarkastelemaan aineistoa narratiivisen analyysin keinoin. Ryhmittelin aineistoa haastatteluissa esiin tulleiden piirteiden perusteella ja tulkitsin haastatteluja yhdistäviä tekijöitä narratiivisuuden näkökulmasta. Etsin aineistosta yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, joiden pohjalta aloin muodostaa lopullisia narratiiveja. Nämä narratiivit taustoittavat Kallion asukkaiden paikkakokemuksia. Aineistosta on nostettu sitaatteja analyysin tueksi. Sitaatteja on muokattu luettavuuden helpottamiseksi, muuttamatta kuitenkaan sisältöä. Kaupunginosan moniulotteisuus heijastuu limittyviin narratiiveihin. Tunnistamani narratiivit olivat aineistoa ja osittain myös toisiaan läpäiseviä, jolloin niiden tarinalinjat ilmenivät analyysin eri ulottuvuuksiin kuuluvissa haastatteluissa. Tämä päällekkäisyys näkyy analyysiluvuissa, vaikka sitä ei välttämättä aina erikseen mainita. Aineistoista nostettiin esiin yhteensä seitsemän narratiivia. Alueen identiteetin narratiivit nimesin kerroksellisuuden, suvaitsevuuden ja yhteisöllisyyden narratiiveiksi. Paikkaidentiteetin narratiivit puolestaan elämäntarinan, oman kalliolaisuuden ja torjutun helsinkiläisyyden narratiiveiksi. Paikkaan kuulumista käsitellään kuulumisen narratiivissa.

6. KALLIO ASUKKAIDEN KOKEMANA

Tässä analyysiluvussa esittelen alueen identiteettiin liittyvät narratiivit, eli aineistosta löytyneet tarinalinjat Kalliosta erityisenä paikkana. Kalliota katsotaan asukkaiden silmin, heidän mielikuviansa ja kokemustensa perusteella. Ensimmäinen narratiivi kuvaa Kallion identiteetin moniulotteisuutta, eli historiaan ja pahamaineisiin mielikuviin sekä samalla alueen muutoksesta seuranneeseen nuorekkuuteen ja trendikkyteen liittyvää kerroksellisuutta. Toinen narratiivi kertoo tarinaa alueen koetusta suvaitsevuudesta. Kalliota pidetään paikkana, johon kaikki ovat tervetulleita. Luvun viimeinen narratiivi kuvaa kaupunginosassa koettua yhteisöllisyyttä.

6.1. Kerroksellisuuden narratiivi

Kallion historiaan kuuluu monenlaisia vaihteita, jotka heijastuvat yhä käsityksiin kaupunginosasta. Haastatteluaineiston perusteella mielikuvat kaupunginosan identiteetistä liittyvät tähän kehitykseen. Ensimmäinen tutkimusaineistosta esiin nostettava narratiivi kuvaa yhä olemassa olevaa rosoista ja jopa rikollista Kalliota ja samanaikaista trendikkään, urbaanin ja nuorekkaan Kallion mielikuvaa. Näiden välillä, ja samanaikaisesti, vaikuttaa kaupunginosan muutos. Kalliolla on ollut huonokin maine, mutta vuosien saatossa se on muuttunut trendikkääksi ja vilkkaaksi kulttuuria ja palveluita tarjoavaksi suosituksi asuinalueeksi. Muutoksen taustalta löytyy luonnollista kehitystä sekä gentrifikaatiota eli keskiluokkaistumista.

”Kalliosta tiesin etukäteen et sitä pidetään sellasena, et täällä asuu tosi paljon nuoria ja opiskelijoita ja jossain kohtaa kaikki on sillee “ai vitsi, asuispa Kalliossa, oi miten siistiä”. Toinen vähän nurjempi puoli, et tiesi et täällä on tosi paljon ongelmia esim. päihteidenkäytön kanssa. Et vähän oli silleen mysteerinen ja ehkä vähän vaarallinenkin kuva jopa, mut sit kuitenkin sellanen kutsuva kuva, et tiesi, että täällä on paljon kahviloita ja kuppiloita ja täällä on sellasta kulttuuria.”

- H7

Kun pyysin haastateltavia kuvailemaan Kalliota, jakautuivat vastaukset kahtia. Haastateltavien kuvauksista syntyy narratiivi, joka kertoo tarinaa alueen pahamaineisuudesta ja samaan aikaan trendikkydestä. Pahamaineisella (*notorious*), ei tarkoiteta suoranaisesti huonoa mainetta, vaan yleisesti ja laajasti tiedettyä mainetta, tiettyjen piirteiden vuoksi. Pahamaineinen mielikuva liittyy entisen työväenalueen historiaan sekä mediassa luettuihin ja nähtyihin kuvauksiin. Haastateltavista mielikuvat perustuivat rosoisiin stereotypioihin ja kaupunginosaan muuttoon liittyi ajatus mahdollisista häiriötekijöistä.

”Kalliosta oli sellainen mielikuva, että täällä on rouheaa ja ehkä nuortakin ja tapahtumaa ja kaikkee muuta. Vähän sellanen vastapaino Töölölle oli se mielikuva. Klassikkomielikuva, mut jos et oo asunut niin ne mielikuvat syntyvät siitä mitä luet ja ehkä on jotakin mielikuvia niistä paikoista missä oot käynyt.” - H4

Elokuviissa Kallio oli laitakaupungin hämäräbisnesten paikka, josta esimerkiksi lähdetään etsimään parempaa elämää Eiraan. Uutisista sai lukea esimerkiksi Aleksis Kiven kadulla näkyneestä katuprostitutiosta. Pahamaineisuus ja trendikkyys ovat tunnettuja ja osin stereotyyppioihin perustuvia käsityksiä, jotka ovat olleet haastateltavilla pitkälti tiedossa ennen kaupunginosaan muuttamista. Vaikka osalla kokemusta kaupunginosassa asumisesta, tai vierailemisesta ei ollutkaan, herätti Kallio paikkana ajatuksia.

”Mielikuviiin ja stereotyyppioihin mitä on, tulee mieleen se, että joskus oli Aleksis Kiven kadulta nämä jutut ilotyöistä ja autobisneksistä ja kaikesta muista mitä luki, mitkä silloin ainakin oli mielenyhtymänä Kallioon. Mielikuva oli rouheasta ja sitä mieltä, kuinka paljon täällä on ihan sellasta häiriötä. Minun Kallio oli pikkaisen Sörnäisten metroaseman näköinen, minkä takia vaati ensiksi kolme viikonloppua kävelyä Kalliossa ympäri, ennen kun aloin vakuuttua, että Kallio on muutakin kuin Sörnäisten metroasema.” - H4

Historia heijastuu väestöltään nopeasti kasvaneen alueen piirteisiin, kuten huonoihin asuinoloihin ja tiiviyteen sekä sosiaalisiin ongelmiin ja jopa rikollisuuteen. Kaupunginosa, erityisesti Vaasankatu, tuli kieltolain aikaan tunnetuksi alkoholin salakaupasta. Alueella oli salakapakoita ja alkoholia käytettiin paljon. (Koskela, Tani & Tuominen 2000, 33.) Nykyään Vaasankatu tunnetaan ravintolakatuna, joka erityisesti kesäisin houkuttelee juhlijoita terasseilleen.

”On tuolla varmaan sitten piirteitä mistä en niin pidä kun lähetään tonne Vaasankadulle ja Kaarlenkadulle ja mitä siellä siellä onkaan. Se on sitten vähän sitä mikä ei ole enää minun Kalliota. Kun siellä kuljeksin niin en ole kotikulmillani enää. Siellä se on sitten vähän jo mulle häiriökäyttäytymistä osittain ne terassit kesällä ja en voisi sanoa viihtyvänä niissä. En väitä, ettenkö koskaan vois mennä mutta... Minun kotikaupunginosaani loppuu selkeesti tohon Hesariin.” - H4

”80-luvulla Vaasankatu oli ihan ilotyttökätkä silloin. Baarejahan siellä yhä on, mutta ei siis niin näkyvää katuprostitutiota mitä se silloin oli. Silloin, kun siinä Harjukadulla asui, niin se oli joskus vähän ahdistavaa.” - H5

Rosoisuus heijastuu tähän päivään samoilla alueilla. Moni tiesi jo ennen muuttamista alueelta rauhattomia paikkoja kuten Sörnäisten metroaseman ja sitä ympäröivän Vaasanpuistikon, eli puhekielisesti Piritorin (kuva 3). Turvattomiksi tai rauhattomiksi paikoiksi koettiin myös osittain puistot, Katri Valan puisto ja Pengerpuisto, sekä virallisesti Harjun kaupunginosaan kuuluva

Dallapénpuisto. Piritorin eräs haastateltava kokee olevan jo pelkän lempinimensä vuoksi ajatuksia herättävä. Paikka on monelle tuttu, paikkaan sosiaalisten ongelmien keskittymisen vuoksi. Samalla sijainti on keskeinen liikenteen solmukohta, joka on ohitettava päivittäin töihin mennessä.

”Piritori, joka on pelkästään sen nimen takia semmonen ajatuksia herättävä ja jää monelle mieleen. Nyt kun käy joka päivä töissä ja kävelee tästä metroon niin, se on myös sellanen missä näkee äärimmäistä köyhyyttä ja äärimmäistä huono-osaisuutta tällä alueella. Siinä niin sanotusti päivystää aina se sama poppoo, joka on syrjäytynyt tästä omasta kuplasta ja yhteiskunnasta.” - H1

Kallion pahamaineisen identiteetin voi pohtia kumpuavan historiasta, mutta heijastuvan tähän päivään ja pysyvän yllä epämiellyttävinä ja osittain turvattomina koettujen paikkojen kautta. Muillakin haastateltavilla Kallion pahamaineisuus oli pääosin tiedossa, mutta negatiivisimmat ennakkoluulot ovat muuton jälkeen hälvenneet ja mielikuvat alueen levottomuudesta vähentyneet. Lieveilmiöitä pidetään tavallisina, kaupungissa asumiseen liittyvinä piirteinä.

”En mä tarkkaan tunnistanut tai tuntenut täällä niitä huonoja alueita missä on vähän levottomampaa, et sitä mieltä et millasta se sit konkreettisesti on. Osoittautu vääräks. Kaikkeahan täällä näkee, mutta ei mitään mitä ei normaalissa kaupungissa näkis.” - H9

”Huomasin kun juttelin työkavereiden kanssa niin aika monella oli sellanen, esim. yks sellanen joka asu tuolla Paloheinässä, niin hän moneen kertaan mulle sano, kun kerroin että olen asunut 80-luvulla nuoruudessa täällä ja sit ostettiin tästä asunto, niin aika moneen kertaan mulle sano, että kyllähän Kallio on siisteytynyt todella paljon siitä 80-luvulta. Et hän ei ymmärtänyt ollenkaan sitä, että ei mulle ollut mikää ongelma – ei se ollut epäsiisti silloin eikä se ole epäsiisti nyt. Tottakai täällä on kaikenmaailman hörhöjä ja se kuuluu kaupunkikuvaan. Ja kaiken maailman öykkäreitä on maalla ihan samaan tapaan. Siis jotain huumeidenkäyttäjiä, jotka voi olla arvaamattomampia kuin niin sanotut tavalliset juopot, mutta tässä Kolmannella linjalla ollaan kun herran kukkarossa.” - H5

Haastateltavat, joilla on kokemusta Kalliosta yli 20 vuoden takaa, kiteyttivät alueella tapahtunutta pidemmän aikavälin muutosta. Aiemman sitaatin haastateltava ei ole pitänyt kaupunginosan rosoisuutta koskaan ongelmana, eikä kaupunginosaa epäsiistinä. Toisaalta toinen, 90-luvun lopulta asti Kalliosta asunut haastateltava toteaa kaupunginosan muuttuneen nopeasti.

”Ymmärsin, että täällä on sellasia paikkoja, jotka ei oo kauheen kivoja ja sellasia katuja, joita pidettiin tosi huonossa maineessa. Sillonhan oli esim. Aleksis Kiven kadulla vielä musta niihinkin aikoihin, kun olen muuttanut tänne, oli sitä tyttökauppaa tosi paljon. Ja sit Vaasankatu on ollut melkein näihin päiviin asti tosi huonossa maineessa. Nyt ei varmaan tokikaan enää. Tiesin, että Kallio muuttuu kovaa vauhtia siistimmäks ja kalliimmaks ja halutummaks.

Se sellanen perus spurguporukka vähenee tai ainakin keskittyy tietyille katupätkille. Tän kaupunginosan luonteesta en tiennyt ja mä luulen, että 20 vuotta on vaikuttanut täällä aika paljon siihen, että minkälainen se on ollut. Et muutos on ollut tosi tosi nopeeta, jos miettii et esim. silloin on ollut, ihan joka ikisessä korttelissa, parhaassa tapauksessa kaks, näitä thaihierontapaikkoja ja sitten oli tälläsiä perusräkölöitä. Et en varmaan minä tai olisko kukaan muukaan pystynyt arvaamaan sitä, et miten nopeesti nää kulmat on siisteytyneet.” - H3

Kuva 3. Sörnäisten metroaseman lähiseutu, Vaasanpuistikko eli Piritorin oli remontissa helmikuussa 2022. (H2)

Uudempi mielikuva Kalliosta perustuu gentrifikoituvaan trendikkääseen kaupunginosaan, jossa asuu opiskelijoita sekä luovalla alalla työskenteleviä nuoria aikuisia. Kaupunginosaa kuvataankin eläväiseksi, nuorekkaaksi ja boheemiksi. Uudempana tekijänä mediassa näkyvään kuvaukseen liitetään esimerkiksi Ylen Aikuiset tv-sarja. Alueen kerroksellisuutta kuvataan seuraavassa sitaatissa.

”Tää on sellanen hipsterien mekka ja sitten toisaalta myös se historia sitä kautta oli että, täällä on edelleen Suomen mittakaavassa äärimmäistä köyhyyttä näkyvillä, mut sitten taas asuntojen hintoja katsellessa myös äärimmäistä varallisuutta tässä samassa kaupunginosassa. Ikävistä asioista omaleimaista on ruokajonot, sitten Piritorin meininki. Perjantai ja lauantai-iltaisoin on välillä aika karun näköistä. Toisaalta omaleimaista on nää ihmiset ketä täällä asuu, tällänen boheemi nuoriso.” - H1

Fyysiset tekijät ohjaavat ihmisten ajatusmaailmoja ja nämä ajatusmaailmat ohjaavat kaupunginosien fyysistä luonnetta (Karhula 2015). Kallion identiteetti sisältää erilaisuutta ja erilaisuus ja monipuolisuus ovat itsessään keskeinen osa sitä. Seuraava sitaatti kuvaa yhden haastateltavan hämmennystä muuttuvasta alueesta, sekä toiveesta pitää kaupunginosan erityisestä luonteesta kiinni.

”Mulla on siinä mielessä vähän hämmentynyt fiilis tästä kaikesta. Täällä on tausta sellasena työväenluokkaisena asuinalueena ja sit tää on pikkuhiljaa gentrifikoitunut aika vahvasti ihan erilaiseksi, kun millanen tän alueen identiteetti aiemmin oli. Ehkä se kertoo koko Suomesta jotain suurempaa, miten kaupungistuminen kiihtyy ja elämä muuttuu. Mä oon välillä surullinen, miten kaikki tarinat katoaa täältä ja läppäriyöntekijät valtaa tän alueen ja unohtaa mistä tää kaikki on rakentunut.” - H2

Erityisesti Kallion rosoista identiteettiä pidetään erityisenä, muista kaupunginosista positiivisesti erottavana tekijänä, joka halutaan säilyttää. Jopa vain lyhyen aikaa alueella asuneella on nähtävillä muutosvastarintaa, joka perustuu alueen menneisyyteen ja sen koettuun autenttisuuteen. Yksi haastatelluista näkee, että Kalliossa kerroksellisuuden narratiivin piirteitä tukevat kaksi selkeästi erottuvaa ihmisryhmää. Ensimmäinen ryhmä, vanha kunta, perustuu rosoisen historian kautta ”aitoihin”, vuosikymmeniä kaupunginosassa asuneisiin kalliolaisiin ja toinen tiedostaviin ja urbaaneihin nuoriin, jotka ehkä haluavat Kallioon liittyvien omaleimaisten piirteiden kautta kertoa jotain myös itsestään.

”Yks on se vanha kunta, joka on asunut täällä aina. Toinen on sellanen hipsteri, cool, nuori henkilö, joka käyttää Uffin vaatteita ja on silleen tosi edgy ja semmonen niche-ihminen, ketä kiinnostaa pienemmät kulttuurilliset ilmiöt ja yhteiskunnalliset asiat niin kun vaikka joku tietty artisti tai jotkut vaihtoehtokulttuuri-asiat. Siitä tehdään myös aika iso osa sitä omaa identiteettiä, et on semmonen alternative. Se voi jopa välillä tuntuu vähä feikiltä. Et nyt kun on kalliolainen ja edgy niin pitäisi myös olla kiinnostunut näistä ja näistä asioista.” - H8

Kalliolaisuuteen liitetään vahvoja mielikuvia ja ajatuksia siitä, millainen ihminen on, vain asuinpaikan perusteella. Stereotypiat ovat vahvoja ja tiedossa myös Helsingin ulkopuolella.

”Se on sellanen keskustelun herättäjä ja myös sellanen on hauskaa, että ”jaa siellä on kaikki jotain vegaaneja lesboja”, että mitä tää on. Ihmisten spontaanit reaktiot on hauska huomata. Se on osa niitä stereotypioita, ja sit kun kaikki suomalaiset tietää mistä on kyse ja se hyvin monessa herättää jotain tunteita, nii siitä saa hyvin keskustelua aikaseks.” - H1

Kaupunginosan kehityksestä nouseva kerroksellisuuden narratiivi kuvaa kaupunginosan vahvaa ja moniulotteista identiteettiä. Kallion identiteettiä kuvaa historiaan ja kuvauksiin perustuva pahamaineinen Kallio, sekä uudempiin urbaaniin kaupunkikulttuuriin, luovaan luokkaan, punavihreisiin arvoihin ja trendikkyyteen perustuva puoli. Narratiiville löytyy perusteluja kaupunginosan historian lisäksi nykypäivän turvattomiksi koetuista paikoista, stereotyyppisistä käsityksistä alueen asukkaista sekä alueen keskiluokkaistumisesta.

”Täällä yhdistyy hyvin ne stereotyyppit ja se todellisuus. Kaikki suomalaiset tietää, mistä puhutaan kun puhutaan Kalliosta. Täällä on paljon historiaa, täällä on vielä enemmän nykyisyyttä.” - H1

Kuten yllä olevista sitaateista huomaa Kalliolla on vahva ja tunnettu identiteetti, jonka monet kerrokset elävät harmoniassa keskenään. Kaupunginosaan liitetään monia samanaikaisia stereotyyppioita ja mielikuvia, jotka ovat toisistaan hyvinkin erilaisia, mutta samalla kaupunginosan omaleimaisuudelle oleellisia. Näiden piirteiden vuoksi Kallio on haastateltavien mielestä erityinen paikka. Kallion identiteetti rakentuu pahamaineisuuden, muutoksen ja trendikkyyden kerroksista. Kallio on samalla perinteinen ja rosoinen, ja nuorekas ja urbaani.

6.2. Suvaitsevuuden narratiivi

Toinen aineistosta nouseva tarinalinja kertoo Kallion kaupunginosan erityiseksi koetusta piirteestä, suvaitsevaisuudesta. Suvaitsevaisuus nousi toistuvasti esiin haastateltujen Kallion asukkaiden puheissa, käsiteltäessä Kalliossa asuvia ihmisiä, kaupunginosan koettua tunnelmaa sekä sen omaleimaisia piirteitä. Suvaitsevuuden käsitteellä viitataan usein ihmisen toiminnan takana oleviin perustaviin arvovalintoihin. Suvaitsevuus on asenteita ja tunteita kuvaava käsite, johon liittyy myös eettinen ja normatiivinen ulottuvuus. Suvaitsevaisuuden voidaan pohtia olevan ihmisyyden yksi keskeinen normi, jonka avulla määritellään, millainen on avoin, nykyaikainen ja ”hyvä” ihminen. Nämä arvovalinnat määrittävät ihmisen käsitystä itsestään sekä hänen suhtautumisestaan muihin ihmisiin. (Suurpää 2005, 43)

Käsitettä on myös tarkasteltu osana sosiaalisia siteitä, ihmissuhteita keskeisesti määrittävänä arvona sekä puolueettoman valtion ja autonomisen yksilön ajatuksena, jossa esimerkiksi valtion tai kaupungin tasolla ihanteena kaikkien yksilöiden hyvinvoinnin edistäminen ja ihmisryhmien välisten konfliktien yläpuolelle nouseminen. (Suurpää 2005, 46) Kallion asukkaiden mielestä suvaitsevaisuus

on alueelle omaleimainen piirre, jonka taustalla pohditaan olevan kaupunginosan väestön monipuolisuus ja sosiaalinen monimuotoisuus.

”Mä oon ylpee siitä, että yhdellä asuinalueella hyväksytään niin erilaisia ja monen näköisiä ihmisiä. Täällä ei katota nenänvartta pitkin ja täällä ollaan empaattisia ja ymmärtäväisiä erilaisia elämäntilanteita kohtaan. Voi sanoa, että asuu paikassa, johon kaikki on tervetulleita. Uskon, et se tulee siitä, että saman päivän aikana tapaa niin eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä.” - H7

Haastatellut kokevat kaupunginosan paikaksi, jonne kaikki ovat tervetulleita. Helsingin Sanomien toimittaja Anna-Stina Nykänen pohtii artikkelissaan Helsingin ja muun Suomen vastakkainasettelua. Hän toteaa, että ”stadilaisilla on paljon abstrakteja mielipiteitä, jotka on muodostettu ilman omaa kokemusta.” Tästä esimerkkinä hän mainitsee suvaitsevuu den, jota voidaan ajatella olevansa olematta oikeasti tekemisissä muualta tulleiden, tai eri tulotason ihmisten kanssa. (Nykänen 2022.) Kalliossa asuvien mielestä alueen sosiaalinen monimuotoisuus ja eri tulotasot näkyvät päivittäin ja moni haastateltavista perusteleekin sillä alueen suvaitsevuu tta. Erilaisuus ja monista taustoista tulevat ihmiset näyttäytyvät katukuvassa kaupunginosassa arjessa liikkuess a.

”Täällä on korostuneen suvaitsevainen meininki, ei täältä ketään pois huudeta. Täällä saa kaikki olla. Täällä on tervetullut olo kaikilla.” - H2

Suvaitsevuu tta voidaan tarkastella vastakohtana erilaisuutta kohtaan tunnetulle epäluulolle tai erojen ongelmallisena kokemiselle. Kallion katukuvaan kuuluvat sosiaalisten ongelmien kanssa kamppailevat ihmiset ja päihteidenkäyttäjät. Kallion arkeen kuuluva kuvasto ruokajonoista, Piritorin ja puistojen levottomista porukoista sekä neulanvaihtopisteistä mainittiin useasti haastatteluissa. Ongelmiin liitettävät paikat koettiin epämiellyttäväiksi, mutta turvattomuuden sijaan ne herättävät haastateltavissa enemmänkin myötätuntoja ja harmitusta siitä, että hyvinvointiyhteiskunnassa ihmiset joutuvat jonottamaan leipää eikä päihteidenkäyttäjille tai yönsä puistojen yleisissä wc-tiloissa majoittuville löydy parempia yöpaikkoja.

”Toi on toisella tavalla epämiellyttävä toi Hurstin kulma Hesarilla, koska siinä kohtaa mulle tulee aina vähän sellanen, osittain paha mieli ja osittain vähän sellanen ärsyynnyskin, et onko se nyt oikeesti oikein, että meillä täällä Suomessa ihmiset joutuu jonottamaan leipää. Et sitä mä tavallaan haluan vältellä niinä aamuina, kun siellä on jonoo ihan sen takii et, koen et sinne ei voi mennä ettei tule semmonen tirkistelymentaliteetti, että mä nyt täs kävelen Alkoon tuosta jonon keskeltä. Tommoset tuo konkreettisemmaksi sen, että ei tää ihan niin kuitenkaan oo, sellasta sitä miksi täälläkin iso osa elämästä ja ympäristöstä muuttunut et joka ikisellä ihmisellä on ihan kivaa, toimeentuloa ja näin.” - H3

Haastateltujen kokemusta siitä, että kaikille on kaupunginosassa tilaa, tukee joitain vuosia sitten tapahtunut julkiseen keskusteluun noussut tapaus, jossa muutamat Kallion asukkaat alkoivat vastustaa Helsinginkadulla kahdesti viikossa tapahtuvaa Hurstin Valinnan ruokajakelua. Heidän mielestään ruokajakelusta aiheutuneet pitkät jonot aiheuttivat turvattomuutta, alensivat alueen asuntojen hintoja ja karkottivat lähiyritysten asiakkaita. Nimby-ilmiötä (*not in my backyard*) vastaan nousi kansanliike suvaitsevuuksien puolesta. Monen mielestä yritys häätää monille elintärkeää ruokajono olisi romuttanut Kallion maineen suvaitsevana, moniarvoisena ja rosoisena kaupunginosana. (Hietamies 2018).

”Jos tulee näitä laitapuolen kulkijoita niin aika hyvin niihinkin suhtaudutaan. Siinä ei oo mitään sellasta vihasuutta. Hekin saa olla.” - H6

Kalliosta nousseisiin, edellisessä luvussa mainittuihinkin, stereotypioihin liittyy tietynlainen tiedostavuus ja tiettyjen arvojen korostuneisuus. Tilastollisilla menetelmillä on vaikea päästä kiinni alueen identiteettiin, mutta kaupunginosan sosiaalista rakennetta voidaan tarkastella väestönrakenteen ja tulotason lisäksi esimerkiksi alueen äänestämiskäyttäytymisen kautta (Karhula 2015). Vuoden 2021 kuntavaaleissa Kallion kolmen äänestysalueen kolme suurimman kannatuksen saanutta puoluetta olivat järjestyksessä Vihreät, Vasemmistoliitto ja Kokoomus. Kymmenen suurimman puolueen joukossa olivat kaikilla Kallion äänestysalueilla myös Feministinen puolue. Vertailun vuoksi esimerkiksi Ullanlinnan sekä Töölön äänestysalueilla isoin kannatus oli Kokoomuksella, toiseksi suurin Vihreillä. Feministinen puolue sai 1,1 prosenttia äänistä yhdessä Töölön kuudesta äänestysalueesta, muilla alueilla sitä ei kymmenen eniten kannatusta saaneen puolueen joukossa näkynyt. (Kuntavaalit tulospalvelu 2021).

”Täällä korostuu varsinkin kaikkein eniten tää tietyn puoluekannan esiintyminen tällä alueella. Ihmiset on pääosin vasemmistolaisia, se eroo tosi paljon varsinkin jos vertaa Töölöön. Tääl näkee eri tuloluokan ihmisiä monipuolisesti. Sekin voi olla, jos mieltii jotain Munkkiniemeä tai Töölöäkin, et siellä ei ehkä niin jakautunutta se millasta tuloluokkaa asuu.” - H9

Äänestystulosten valossa alue profiloituu punavihreänä, joka lienee pitkälti alueen valtaväestön, nuorten asukkaiden äänestyskäyttäytymisen ilmentymänä sekä heijastuksina työväestön alueesta. Ihmiset usein hakeutuvat asumaan alueelle tietyn mielikuvan tiedostaen ja muodostuvat sitten itse alueen asukkaina osaksi sen identiteettiä. Vihreiden ja vasemmistoliiton yhteenlaskettu kannatus näyttäisi alueella kasvaneen aina 1980-luvulta lähtien. (Karhula 2015).

”Tänne mahtuu kyllä kaikennäköisiä ja kaikenlaisia ihmisiä, mutta ainakin jos mietitään ihmisoikeusasioita ja muita, niin niiden kunnioitus ja tiedostaminen ja ilmastonmuutos ja kulutusvalinnat ja tämmöset, niinkun niistä katsoen täällä on varmaan eniten sellaisia ihmisiä.”
- H1

Suvaitsevuus tulee esiin myös näkyvän yhdenvertaisuutta tukevan toiminnan ja symbolismin kautta. Tasa-arvoa, seksuaalivähemmistöjen ja muiden ihmisoikeuskysymysten laaja tukeminen näkyy kaupunginosassa päivittäin esimerkiksi katukuvassa näkyvien pride-lippujen kautta.

”Suvaitsevainen. Sellainen, että täällä on helppo sulautua joukkoon, oli millainen tahansa. Kun oli aikanaan näitä mielenosoitusmarsseja, jotka menivät Kallion läpi, niin silloin se aika voimakkaasti tuli näkyviinkin. Erilaisia banderolleja ja muita ilmestyi parvekkeille ja ikkunoihin, Kallio ilman natseja sun muita, erilaisia monivärilippuja täällä näkee paljon.” - H4

Eräs haastateltava kertoi tarinan siitä, kuinka juuri kaupunginosaan muutettuaan ja vielä paljoa uudesta kotikaupunginosastaan tietämättä, huomasi keskeisen rakennuksen lipputangoissa jouluaattona liehuvat sateenkaariliput. Rakennus osoittautui Kallion kirjastoksi, joka yllätti ja ilahdutti – julkiset toimijat osoittavat solidaarisuutta tärkeisiin asioihin liittyen. Myös esimerkiksi Kallion seurakunta ottaa näkyvästi kantaa seksuaalivähemmistöjen, turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien oikeuksien ja turvallisuuden puolesta.

”Täällä on sellanen aika tervetullut olo kaikkialle ja jotenkin haluis kuvitella, että täällä olis kaikille tervetullut olo. Täällä on sellanen omanlainen suvaitsevainen ja vapaa, iloinen, onnellinen meininki. Ihan kaikkialla näkee pride-lippuja ja kun katsoo vaikka ketä äänestetään eri vaaleissa ja kun niinkun, kun käy paikoissa ja katselee ympärilleen niin kyllä täällä aika monen näköisiä kulkijoita on ja jotenkin tuntuu, että kaikki kuuluu tänne.” - H1

Omasta kaupunginosasta ja siihen liitetystä suvaitsevasta identiteetistä ollaan myös ylpeitä. Yksi alueen identiteettien piirre on muista alueista eroaminen. Kaupunginosan identiteettiä voidaan määritellä sen kautta, miten se eroaa muista kaupunginosista. Eroja voidaan tarkastella historian, taloudellisten tai sosiaalisten rakenteiden tai fyysisten ominaisuuksien näkökulmasta. Haastateltavat löysivät paljon eroja Kallion ja muiden Helsingin kaupunginosien välillä. Muihin kaupunginosiin verrattuna Kalliossa korostuu suvaitsevaisuus, asukkaiden erilaisuus, rentous ja avoimuus. Kalliota pidetään Helsingin muihin kaupunginosiin verrattuna suvaitsevana paikkana, jossa jokainen saa olla oma itsensä. Arjessa suvaitsevuus ilmenee monella tavalla. Se heijastuu arjen pienempiin asioihin, sekä siihen, että kaupunginosassa tuntee olonsa tervetulleeksi.

”Tää ei oo niin sellanen takakiree. Aika useesti mun kaverit on sanonut, kun on oltu Ullanlinnassa, et on jotenkin sellanen olo et pitäis näyttää tietyltä, kun pyörii siellä. Täällä ei oo yhtään sellanen olo. Täällä on aika vaihtelevaa, niinkun kaikki kahvilat ja ravintolat, ne ei oo ehkä sillee niin tietyn tyyliisii. Täällä on vähän kaikkee, ylipäätään. Ihmisten erilaisuus ja sellainen suvaitsevaisuus.” - H6

Isompien arvokysymysten lisäksi suvaitsevuuatta ajatellaan olevan myös tunne siitä, että kaupunginosassa saa toimia ja näyttää miltä haluaa ja käyttäytyä miten haluaa ilman, että muut tuomitsevat tai katsovat oudosti. Arjessa saa ikään kuin toimia normien vastaisesti, oli kyse yövaatteissa lähikauppaan menemisestä...

”Keskustassa kun on noi Espat ja Punavuori. Mä oon ehkä vähän sellanen, et jos mä meen vaikka lähiruokakauppaan, niin mä saatan mennä yövaatteissa. Jotenkin siellä ehkä ihmiset olis sillee et mitä sä niin kun teet. Täällä kukaan ei oo ikinä katonu mua, vaikka mulla olis ties mitä vaatteita päällä. Täällä on jotenkin silleen sellanen fiilis, että ei tarvii olla mitään muuta, kun se mitä on.” - H7

... tai siitä, että kaupunginosassa, missä useimmilla ei ole omaa autoa, on tavallista nähdä ihmisten kantavan sohvaa keskellä autotietä.

”Kyl se varmaan on varmaan aika sellasta omalaatusta tietyllä tapaa et on sellasta väestöö. Ei oo varaa hankkii autoo tai ei halua vaik ilmastollisista syistä... Ehkä sit just sellanen et joku kantaa sohvaa täällä niin siinä ei oo silleen mitään outoo. Se voi liittyä siihen, et kun täällä on niin monenlaista kulkijaa, et on nähny niin paljon kaikennäköstä et sit tietyllä tapaa et joku kantaa jotain peikonlehtee hikihatussa, se ei oo oudon näköstä vaan se istuu tähän ympäristöön. Et sitten, jos joku esim. kantais jotain huonekalua vaikka Manskulla, niin se saattais pistää ihmisten silmiin. Täällä on ehkä myös sellanen 'kyllä mä pärjään' ja tee-se-itse -kulttuuri aika vahva et vaikka, kun muuttaa nii ei oo mitää muuttofirmoja tai mitään vaan ne on kaverit, jotka tulee kaljapalkalla kantaa kamoja.” - H7

Suvaitsevouden käsitteen sosiaalisen vuorovaikutuksen historiaan sisältyy ajatus tarpeesta ottaa tietynlaista etäisyyttä, jossa muiden ihmisten elämää ei häiritä vaan kaikkien annetaan elää rauhassa ja omien lähtökohtien mukaisesti. (Suurpää 2005, 46) Tällä ei tarkoiteta välinpitämättömyyttä, vaan ajatusta siitä, että jokainen on vapaa elämään omaa elämäänsä ja olemaan oma itsensä. Edelliset sitaatit kuvaavat tätä ajatusta vapaudesta. Kyseiset haastateltavat myös totesivat pitävänsä Kalliosta siksi, että isossa kaupunginosassa on mahdollista ”hukkua massaan”, hyvällä tavalla. Heidän mielestään Kalliossa saa elää omaa elämäänsä rauhassa, kokematta torjutuksi tai tuomituksi tuleamista.

”Vaikka tännekin mahtuu kaikenlaista ihmistä niin jotenkin täällä on sellanen yleinen suvaitsevouden ilmapiiri et kaikkien mielipiteet saa olla omiaan ja yleisesti hyväksytään kaikki.

Kalliossa ehkä korostuu sellanen asenne, että muita ei kiinnosta muiden asiat silleen negatiivisella tavalla, että täällä saa tehdä mitä huvittaa ilman et kukaan kattoo toista kertaa et mitä sä oikein teet” - H7

”On kiva, että täällä on niin paljon ihmisiä, että vähän niin kun hukkuu siihen ihmismassaan. Ei oo niin paljon väliä itelle yksilönä ja siinä kokee sellasta oloa 'me'. On niin paljon ihmisiä, että kukaan ei kiinnitä yksilöön turhan paljoa, ainakaan huonossa määrin huomiota.” - H6

Suvaitsevainen ilmapiiri tuo vapaudentunteen ja poistaa varautuneisuutta arjen toimintojen ympäriltä. Haastattelujen perusteella Kallion identiteetti on vahva, se on ollut tiedossa ennen muuttoa ja sen pohditaan olevan kaupunginosalle omaleimainen piirre, joka itsessään houkuttelee alueelle asukkaita.

”Täällä on identiteetti, et harvoin tänne kukaan muuttaa... Ehkä tullaan pääkaupunkiseudun ulkopuolelta mut harva tänne vaan muuttaa sen takia, että sattuu tuleen joku asunto vastaan. Tänne muuttoa harkitaan, siihen on syy ja se näkyy ihmisissä.” - H9

”Tänne hakeutuu erityisesti sellasia ihmisiä, jotka on alternativeja, ja se johtuu siitä et tän paikan fiilis on sellanen taiteellinen, rento, boheemi. Heillä on ikään kuin ollut identiteetissä jo näitä asioita ja halua vahvistaa niitä muuttamalla Kallioon, jolloin ikään kuin se kokonaisuus yksilölle rakentuu. Samaa on huomattavissa esimerkiksi Berliinin Kreuzbergissä. Joillekin se siellä asuminen on statement itsessään, et tätä minä olen ja asun Kreuzbergissä, joka heti antaa sellasen fiiloksen, että toi ihminen on varmaan LGBT-puolella ja toi ihminen varmaan tykkää vähän pienemmistä bändeistä, tai ei ihan mainstream-popista, toi ihminen varmaan nauttii kulttuurista, taidenäyttelyistä. Se on se tietty ennakoasetelma, mikä se tietyssä paikassa asuminen ilmentää. Et mä nään, että noita samoja asioita mitä siellä Berliinin Kreuzbergissä asuvissa on huomattavissa, on myös Kalliossa asuvissa.” - H8

6.3. Yhteisöllisyyden narratiivi

Kolmantena alueen identiteettiä kuvaavana narratiivina aineistosta nousi esille yhteisöllisyyden narratiivi. Yhteisöllisyyden kokemus syntyy esimerkiksi sellaisten ihmisten välille, joilla on yhteisiä kiinnostuksen kohteita, samanlainen elämäntilanne tai sama asuinpaikka, jossa on puitteet kohtaamisille. Perinteisesti yhteisö on löytynyt perheen, kylän tai heimon kautta. Yhteisö voi siis liittyä aiheeseen, toimintaan tai paikkaan. Monet löytävät yhteisönsä esimerkiksi yhteisen harrastuksen tai muun toiminnan kautta.

Paikkojen sosiaalinen ulottuvuus on keskeinen näkökulma paikkakokemuksia tarkasteltaessa. Muualta alueelle muuttaminen yhdistää isoa osaa Kallion asukkaista. Kaupunginosaan muutetaan

pääasiassa Helsingin ulkopuolelta, joten alueella asuu paljon ”junantuomia”. Asukkaista vain joka neljäs on paljasjalkainen helsinkiläinen, loput tasaisesti muualta Suomesta muuttaneita. Kaikki haastatelluista ovat muuttaneet Kallioon ja Helsinkiin muualta Suomesta.

”Kalliossa on se helppous, että täällä on 80 prosenttia muualta tulleita ja täällä on sellainen jotenkin tavallaan yhteisöllinen ja huolehtivainenkin ilmapiiri, vaikka kukaan ei tunne toisiaan.”
- H4

Haastateltavat kokevat positiivisia tunteita aluetta ja sen asukkaita kohtaan sekä me-henkeä muiden kalliolaisten kanssa. Muualta Suomesta muuttaneiden suurta määrää voidaan pitää yhteenkuuluvuutta tuovana tekijänä. Muiden alueen asukkaiden kanssa on samanlainen tausta, ainakin siinä, että juuret ovat muualla kuin Kalliossa. Kokemus yhteisöllisyydestä on osin kuvitteellista, eli sellaista, jossa jäsenet eivät tunne toisiaan, mutta tuntevat kuuluvansa ja elävänsä yhtenäisessä yhteisössä.

”Kalliolainen identiteetti on toisista välittämistä, toisten auttamista ja sellasta naapurirakkautta.” - H8

Monille kaupunginosan yhteisöllisyys näyttäytyy pieninä tekoina. Kaupunginosassa koetaan saavan apua sitä tarvittaessa. Tästä esimerkkinä kerrotaan lumisen talven aikana useasti vastaan tullut tilanne auton kanssa lumeen jumiin jääneistä ihmisistä. Pulaan jääneitä autetaan ja sitä pidetään kaupunginosalle tavallisena. Jälkimmäisen sitaatin haastateltava pitää tätä myös kaupunginosaa muista erottava piirteenä.

”Kalliossa on mun mielestä sellanen toisen auttamiskulttuuri, aika vahvana. Kalliossa huomaa vaikka tuolla Facebook-ryhmissä et ihmiset halua nostaa kalliolaisia toimijoita ja tukee niitä tyyppejä. Sinne tulee aika paljon sellasia hyvänmielen postauksia, esim. et voisko joku tulla auttaa mun auton lapioimissa lumesta ja sit jengii tulee. Se on silleen matalan kynnyksen, et ’tarviiksä jeesii’, ’no joo mä jeesaan.’” - H8

”Mulla on ollut kaks kertaa auto jumissa lumessa ja ihan tuntemattomat ihmiset on tullut työntään sitä mun kanssa. Eilen yks mies juoksi ritarillisesti lapion kanssa kaivamaan mun autoo. Mä koitin sanoa, ’et ei sun tarvii’, kun se vähän nolotti mua, mut se autto hyvin mielellään. Tommonen kaikki. Ihmiset on avuliaita ja se on kivaa. Ja ulospäinsuuntautuneita. Ei vierasteta muita ja tullaan reippaasti auttamaan, ilman että kukaan kysyy mitään. Se on sellasta, mihin en muualla oo hirveesti törmännyt.” - H6

Tarinaa yhteisöllisestä Kalliosta kertovat myös monet kaupunginosassa olevat julkiset saunat (kuva 4). Saunat nousivat haastatteluaineistossa esille erityisesti Kallion yhteisöllistä identiteettiä korostavina paikkoina, joita myös pidetään kaupunginosalle omaleimaisina ja tunnistettavina.

Alueelle rakennetuissa pienissä asunnoissa ei ollut kylpyhuoneita, joten yleisiä saunoja rakennettiin korvaamaan asuintalojen puutteita. Yleisten saunojen määrä lisääntyi väkiluvun kasvaessa. Saunoista muodostui osa yhteisöllistä kaupungissa elämistä ja kaupunkikulttuuria, jota se yhä tänäkin päivänä on. Seuraavassa sitaatissa haastateltava nostaa saunat esille esimerkkinä paikoista, joissa kohtaa oman kaupunginosan asukkaita ja kokee olevansa osa yhteisöä.

Kuva 4. Kotiharjun sauna betonipenkkeineen. (H1)

”Kalliiossahan on myös näistä kaikista palveluista saunoja. On Arlan sauna Kaarlenkadulla ja Harjutorin kupeessa Kotiharjun sauna. Ne on sellaisia paikkoja, joissa tulee kohtaamisia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. On iso, yleinen sauna aivan kodin lähetyvillä. Aina sovitaan omien kavereiden kanssa, että mennään sinne saunaan, mutta siellä on myös aina ne vakiokasvot, joka ikinen perjantai tai lauantai. Siitä tulee sellanen olo, että kuuluu tai on jotenkin tässä kaupunginosassa. Et näin tämän pitääkin olla. Saunat on ehdottomasti yhteisöllisyyden paikka.

Kotiharjun sauna nyt yli satavuotias ja uskoisin, että siellä on koko satavuotisen historian aikana ollut tämmösiä kaveriporukoita, jotka siellä käy ja sitten niitä semmosia vakiokasvoja, jotka siellä käy, riippumatta mistään kaikesta muusta. Tässä Kotiharjun saunan edessä näkyy erityinen paikka, betonipenkki, siinä aina istutaan vilvoittelemassa. Se on mukavaa. Siinä istutaan kavereiden kanssa ja on muita ihmisiä.” - H1

Kallioon liittyi usealla jo ennen muuttoa mielikuvia yhteisöllisyydestä. Tämä loi alustan yhteisöön kuulumisen tunteelle, joka usealla konkretisoitui myös muuton jälkeen. Paikkaan alkaa kuulua, kun sosiaalinen piiri tulee tutuksi. Tämä voi tarkoittaa oman ystäväpiirin tai työpaikan oloa samassa kaupunginosassa, joka ikään kuin tuo kaiken lähelle ja helpoksi, tai tuntemattomien ihmisten toistuvan näkemisen kautta.

”Se korostuu just niissä, kun menee ravintoloihin ja ihmiset tuntee sut ja tunnistaa ja sä näät tuttuja kasvoja. Yleensä aina kun lähtee ulos, siellä on vähintään joku tuttu jossain. Ja siitä tulee se olo, että tää on kuitenkin semmonen aika pieni paikka, missä on erilaisii ja paljon ihmisiä, mut jotenki se tietty, et ihmiset tuntee ja sä tunnet ihmisiä, kun sä kävelet ulos. Se on varmaa se isoin syy et tulee se yhteisöllisyyden tunne. Osahan on ihan tuntemattomia mulle, mutta samoja ihmisiä tulee vastaan eri paikoissa.” - H8

Sosiaalisuus voi kaupunginosassa olla hyvinkin pinnallista, mutta haastateltavat toistavat tarinaa siitä, kuinka paikalliseen yhteisöön kuulumisen rakentuu myös tuntemattomien ihmisten toistuvissa kohtaamisissa. Vuorovaikutus saattaa olla hyvinkin vähäistä, mutta symbolinen merkitys toisten kohtaamisesta samassa paikassa elämisestä. Kohtaamiset voivat tapahtua kadulla tai ravintoloissa, ja kyseiset ihmiset voivat olla asiakaspalvelijoita, naapureita tai samaa arjen aikataulua noudattavia tuntemattomia. Myös oman rappukäytävän kasvot tulevat tutuksi.

”Tulee yks semmonen vanhan liiton pultsari mieleen, joka aika usein päivystää mun alarapulla. Me aina morjestetaan ja se on tosi, se ei varmastikaan haluu kellekään pahaa ja on tosi elämän runtelema, mutta iloiselta ja mukavalta vaikuttava tyyppi ja ollaan me useamman kerran morjesteltu. Ja välillä kun on istunut täällä kesällä jossain terassilla, niin sit kun se on kävelly siitä terassista ohi, me ollaan morjestettu sillonkin. Mulla ei oo hajua mikä sen nimi on tai kuinka vanha se on tai mitään muutakaan, mutta ollaan me aina morjestettu. Onhan se jotenkin sellasta hyvällä tavalla huvittavaa, sellaista iloista ja siitä tulee hyvä mieli varmaan molemmille.” - H1

”Yksi mies metronportaissa, samat työajat varmaan kun se tuli jatkuvasti vastaan. Ihan tuntematon, mut kun samaa työmatkaa samalla ajalla liikkuu niin alkaa tunnistaa ihmisiä ja tekee mieli jo alkaa morjesta.” - H4

Yhteisöllisyyden edellytykset vaihtelevat eri kaupunginosissa ja eri asukasryhmillä on erilaisia odotuksia ja toiveita yhteisöllisyydestä asuinalueellaan. Erityisesti haastateltavista nuorimmat, 20–

32-vuotiaat kokivat omassa kaupunginosassa koettujen toistuvien kohtaamisten luovan tuntua turvallisuudesta ja tuttuudesta. Monella ystävät asuvat samassa kaupunginosassa. Yöelämässä tai opiskelijapiireissä liikkuvilla kohtaamisia tulee samoissa paikoissa ja usein samanhenkisten kanssa paljon. Suhteet kaupunginosan muiden asukkaiden kanssa voivat sinänsä perustua heikkoihin sosiaalisiin siteisiin, mutta samalla tuoda kuvitteellisen tunteen yhteisöön kuulumisesta. Vanhempi, 68-vuotias haastateltava pohtii, että omalla kohdalla kohtaamisia ei samaan tapaan tule.

”Toi on tietysti sellanen asia, tollanen kohtaaminen, sehän on sellanen joka toteutuu nuorilla ihmisillä helpommin. Enhän mä käy enää juurikaan istumassa baareissa ja juomassa kaljaa. Sehän on tavallaa sitä, sit on omien ystävien kanssa tai käyt syömässä tai jotain et se kontaktit ympäröivään maailmaan määräytyt sitä kautta ja jää aika vähäisiksi.” - H3

Vanhemmat haastateltavat kokevat, että edellä mainittuja automaattisia ryhmäytymisiä ja kohtaamisia ei omassa iässään niin helposti tule, ilman omaa aktiivista toimintaa. Oma kaupunginosa saatetaan tuntea yhteisölliseksi paikaksi, mutta ei sellaiseksi, jossa ehkä itse olisi osa erityistä yhteisöä. Yhteisö muodostuu pitkälti esimerkiksi työyhteisön kautta. Eläkeiässä kaupunginosatoiminta tai työväenopiston kurssit koetaan sosiaalisia piirejä ylläpitäviksi toiminnoiksi. Esimerkiksi kaupunginosayhdistyksen tai kirkon toimintaan osallistuessa yhteisöllisyys korostuu ja taloyhtiössä järjestetyt juhlat muodostavat siteitä samassa talossa asuvien kanssa. Konkreettinen yhteisöllinen toiminta ei kuitenkaan näy kaikille. Moni mainitsee kaupunginosan yhteisöllisyyden näkyvän sunnuntaisin puistoissa järjestettävissä puistokirpputoreissa. Eräs haastateltava kuitenkin toteaa, että omalle kohdalle aktiivista kaupunginosatoimintaa ei ole osunut pihakirppiksiä lukuun ottamatta, ja toteaa ”kyläaktivismiin olevan eläkeläisten toimintaa”, eikä tiedä nuoria, jotka olisivat tämänkaltaisessa toiminnassa mukana.

”Yks tärkeä asia tietysti on se minkälaisessa talossa asuu. Se on tosi ihanaa, kun sä meet porraskäytävässä ja näät kenet tahansa ja kaikki moikkaa. Ja jos on jotain voi kommentoida ja näin. Mä luulen et esim. pihalla kun jengi käy tupakalla... Mä luulen et siellä syntyy sellasia porinapesäkkeitä ja tietysti perjantai ja lauantai-iltaisina ihmiset juo siellä olutta ja käy polttaan ja seurustelee talon ihmisten kanssa. Mikä on sinänsä ihan hauskaa, koska eihän meillä hirveesti sitä Suomessa tehdä.” - H3

Yhteisöllisyyttä koetaan myös oman talon asukkaiden kesken. Naapuruus koetaan yleisesti suomalaisten keskuudessa yhä merkityksellisenä paikallisyhteisönä, vaikka sen merkitys onkin vähentynyt ei-paikallisuuteen perustuvien yhteisöjen hyväksi. Esimerkiksi perhetilanne ja ikä koetaan asioiksi, jotka omalta osaltaan koetaan omassa kaupunginosassa rakentuvaan yhteisöllisyyden kokemiseen vaikuttaviksi tekijöiksi. Lähialueella ja naapurustolla on suurempi merkitys

lapsiperheille, ikääntyville sekä ihmisille, jotka ovat rajoitetun liikkuvuuden takia sidotumpia tiettyyn paikkaan (Haverinen & Kouvo 2011).

”Täällä on helppo olla, mutta ei täällä ainakaan tällä iällä ja tässä koronatilanteessa voi sanoa, että olisi yhteisöä. Taloyhtiössä on muutama, joka pysähtyy jututtamaan, kun nähdään, mutta siinäkin on vähän se, että ne tunnistaa kun ne tulee siinä takapihalla tai rappukäytävässä vastaan mutta ei sitten välttämättä muualla. Ei sellaista omaa viiteryhmää ja kun on vielä työelämässä niin ei sitä oikein kaipaakaan. Sillon kun oli lapsiperhe, niin tutustuminen naapureihin tapahtu sitä kautta aika mutkattomasti, kun ne lapset voivat lähileikkipaikalla leikkiä tai jossakin päiväkodin tai muun kulmilla tutustuu. Et nyt ei oo enää semmosta kiinnekohtaa.

Se vaatii aloitteellisuutta, kun menet jonnekin tai kutsut jonnekin tai järjestät taloyhtiön pippalot tai muuta. Semmosta tilannetta, että arjessa tutustuisit muihin, ei oikeestaan tule, ellet sitten mene tarpeeksi pieneen kapakkaan jossa joudut ihmisten kanssa tekemisiin. Meillä oli taloyhtiössä oman kerroksen bileet, mitkä oli tosi hauskat. Naapuri halusi tutustua naapureihinsa. Sen jälkeen on ollut helpompi jutella ja sellaisesta syntyy heti sellanen olo, että meidän taloyhtiö. Niitä toivois lisää.”

- H4

Tutkimuksen teko aika, jolloin koronarajoitukset olivat voimassa, myös vaikuttivat siihen, kuinka paljon toisia ihmisiä oli mahdollista tavata. Moni haastateltavista oli myös asunut Kalliossa vain koronarajoitusten ollessa lähes koko ajan voimassa. Pari haastateltavaa mainitsivat yleisen, koko kaupunginosan kattavan yhteisön sijaan alueen sisäiset mikroyhteisöt. Nämäkin haastateltavat kuitenkin löysivät kaupunginosasta paikkoja, joissa voi kokea olevansa omiensa seurassa, tekemässä samoja asioita muiden kanssa.

7. ASUN KALLIOSSA, MUTTA KUKA OLEN

Edellisessä luvussa keskityin Kallion identiteetistä kertoviin narratiiveihin. Tässä luvussa tarkastellaan haastateltavien omaa paikkaidentiteettiä. Luvussa etsitään vastausta siihen, tuntevatko he identifioituvansa Kallioon ja jos niin millä tavalla. Samalla tarkastellaan haastateltavien käsityksiä omasta paikkaidentiteetistään ja siitä, kuinka se muodostuu. Paikkaidentiteettiin liittyen aineistoista löytyi kolme narratiivia.

Ensimmäisessä alaluvussa esittelen elämäntarinan narratiivin, joka kertoo haastateltavien käsityksistä omasta paikkaidentiteetistä osana elämäntarinaansa. Paikat ja se, minne identifioitua rakentuivat monella haastateltavista suhteessa omaan elämäntarinaan ja menneisyyteen. Toinen narratiivi, oman kalliolaisuuden narratiivi, kertoo tarinaa haastateltavien suhteesta nykyiseen asuinkaupunginosaan, Kallioon. Haastateltavat pohtivat Kallion identiteettiä suhteessa omaan identiteettiinsä. Kaupunginosan koetut sosiaaliset ja yhteisölliset piirteet vaikuttavat siihen, kuinka itseään nähdään sekä halutaanko muiden tekemän päätelmiä itsestä kyseisen paikan perusteella. Luvun viimeinen narratiivi, torjutun helsinkiläisyyden narratiivi, kertoo tarinalinjasta, jossa paikkaidentiteetti perustuu asuinkaupungin, Helsingin, sijaan asuinkaupunginosaan Kallioon. Vaikka oma paikkaidentiteetti olisikin kotiseuduilla muualla Suomessa, nähdään Kallioon identifioituminen helpompana ja mieluisampana, kuin Helsinkiin. Haastateltavat liittävät helsinkiläisyyteen negatiivisia piirteitä, joita kalliolaisuudessa ei samalla tavalla nähdä.

7.1. Elämäntarinan narratiivi

Jokaisella on ainutlaatuinen elämäntarina, jolla on merkittävä vaikutus siihen, kuinka hahmotamme maailmaa ympärillämme ja itseämme osana sitä. Muistot ja ihmisen oma elämäntarina ovat keskeisessä osassa identiteettiä tarkasteltaessa. Tämä pätee myös paikkaidentiteetin tarkastelussa. Elämän varrella eletyt ja koetut paikat vaikuttavat siihen, miten hahmotamme elämäämme ja itseämme. Paikat koetaan viimekädessä omaan elämänhistoriaan heijastettuna, vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Elämäkerrallisten paikkakokemusten tutkimiselle on oma nimityksensä, topobiografia, jossa tarkastellaan muistoissa rakentuvia elämäkerrallisia paikkasuhteita identiteetin kasvupohjana (Karjalainen 2008).

Merkittävät hetket ja muistot tapahtuvat jossain paikassa ja elämäkerralliset paikat säilyvät muistoissamme. Muistamme elämämme tärkeitä tapahtumia ja hetkiä, jotka tapahtuvat aina jossakin paikassa. Paikka voidaan esimerkiksi nähdä hyvin positiivisena, asioita mahdollistaneena ja

tarjonneena. Yhdelle haastateltavista kotikaupunki Tampere on vahva identifioitumisen kohde. Tampereella on koettu merkitykselliset ikävuodet, joiden koetaan olleen niitä, joiden aikana on kasvanut nykyiseksi itsekseen. Näin elämänhistoria ja paikat kietoutuvat yhteen rakentaen identiteettiä. Kyseinen paikka, Tampere, on ”antanut” hänelle paljon, vahvistaen identifioitumista sekä luoden kiintymystä ja rakkautta kyseistä paikkaa kohtaan. Yhtenä identifioitumisen tekijänä voidaan tarkastella paikkaan liitettävää kiintymystä. Alla olevassa sitaatissa haastateltava toteaa, että vahva paikkaidentiteetti voi myös olla rakkautta omaa kotipaikkaa kohtaan.

”Mulla on tosi vahva identiteetti Tampereeseen eikä täällä oo muodostunut samanlaista. Se on semmosta rakkautta omaa kotipaikkakuntaa kohtaan. Mulla on ollut ihan mahtavat esimerkiks lukiovuodet, et se on mulle tärkeä osa mun identiteettiä ja sitä millaseks ihmiseks mä oon kasvanut niin ehkä se paikka on myös antanut mulle niin paljon, että on tosi kiintynyt siihen kaupunkiin.”

- H7

Kotiseudulla yleensä asutaan lapsuus ja nuoruusvuodet, muuttaen toiselle alueelle täysi-ikäisyyden koittaessa. Tähän mennessä kyseisestä paikasta on kertynyt paljon muistoja, ja muistojen välittämät ajan ja paikkojen sidokset rakentavat identiteettiämme ja minuuttamme. Lapsuudessa ja nuoruudessa havainnot paikoista rajoittuvat pienemmälle alueelle. Kasvaessa ja aikuistuesssa havainnot ja paikkakokemukset monipuolistuvat. Toisaalta lapsuudessa ja nuoruudessa koetut asiat ja tapahtumat säilyvät erityisen vahvoina muistoissa läpi elämän. Aikuisuuden arjen rutiinit ja paikat eivät ole välttämättä niin mieleenpainuvia. (Rajaniemi 2007, 16).

Tutkimuksissa on havaittu, että alueelle identifioitumisen voimakkuus liittyy vastaajien omaan elämänskaareen. Esimerkiksi vastaajien paikassa koetuilla sosiaalisilla suhteilla ja asuinajalla kyseisellä alueella on havaittu olevan vaikutus. (Paasi 1984, 70) Yhtenä paikkaidentiteettiä rakentava piirteenä voidaan siis pitää aikaa.

”Savolaisuus on vahvempi kuin helsinkiläisyys tai kalliolaisuus. Se on kuitenkin, mä oon niin pitkään Savossa asunut. Iloinen ja onnellinen siitä, että asun tällä hetkellä Kalliossa enkä haluais asua Savossa, mutta ei se poista sitä, että se on se mun perusidentiteettini.” - H5

Paikkaidentiteetistä puhuttaessa useamman haastateltavan puheessa korostuu, ainakin ensin, varmuus siitä, että identiteetti tulee vahvasti omasta kotikaupungista tai maakunnasta. Pitkänen ja Westinen ovat tutkineet sitä, kuinka tärkeänä Suomen eri alueita pidetään oman identiteetin muodostumisen kannalta. Suomalaisista kaksi kolmasosaa pitää sekä suvun kotiseutua, nykyistä asuinkuntaa, että nuoruuden maakuntaa minäkuvalleen merkittävänä. Vähiten alueella on merkitystä Uudellamaalla, Päijät-Hämeessä ja Kanta-Hämeessä ja eniten Etelä-Pohjanmaassa, Lapissa ja Pohjois-Karjalassa.

Eniten lapsuuden maakunnalle annetaan merkitystä identiteetin rakentumisessa Lapissa, Kainuussa, Etelä-Karjalassa ja Etelä-Pohjanmaalla. Nykyisenä asuinmaankunnan merkitys koetaan korkeimmaksi Etelä-Karjalassa ja Lapissa. Uusimaa on listan loppupäässä. (Pitkänen & Westinen 2018.) Jatkuvassa prosessissa olevan paikkaidentiteetin muodostumiseen vaikuttaa siis varmasti oma kotiseutu. Kuitenkin omaan identiteettiin voi vaikuttaa mikä vaan elämän varrella kohdattu paikka. Aineistosta käy ilmi, että oman kotipaikan lisäksi haastateltavat voivat identifioitua myös nykyiseen kotikaupunkiin tai kaupunginosaan. Neuvottelemisen omasta kuulumisesta ei ole aina yksinkertaista. Identifioituminen omaan kaupunginosaan saattaa esimerkiksi tulla esille eri näkökulmasta riippuen siitä, missä yhteydessä ja kenen kanssa siitä keskustelea.

”Riippuu tietenkin siitä, ollaanko Helsingissä vai vaikka Tampereella tai Kalliossa. Jos multa kysytään mistä olet syntyjään kotosin niin tottakai kerron sen Itä-Suomen ja se on tietenkin hirvu vahva osa mun identiteettiä, koska sehän määrittää tosi paljon mua, sitä minkälainen olen. Mut tottakai Helsingissä kalliolainen ja Tampereella helsinkiläinen ja kalliolainen.” - H3

Paikkaan identifioituminen vaihtelee henkilöhistoriasta ja kokijan iästä riippuen. Paikkoihin liittyvät tunteet ja siteet myös muuttuvat, vahvistuvat ja heikentyvät elämän varrella. Eri paikat ovat merkityksellisiä eri vaiheessa elämää. Maailmaa eletään oman historian ja tulevaisuuden odotusten kautta. Yhtenäistä haastatteluissa kuitenkin on kotipaikan merkityksellisenä pitäminen. Sitä pidetään paikkaidentiteetin pohjana, ja siten jokseenkin pysyvänä. Erityisesti kotipaikan koetaan vaikuttavan siihen, millainen ihminen nykyään on. Kotipaikka on siis osa omaa kehitystä.

Ihminen voi samaan aikaan identifioitua paikkoihin eri tasoilla. Sama henkilö voi esimerkiksi identifioitua kaupunginosaan, kaupunkiin, maahan ja maanosaan eli tuntea itsensä kalliolaiseksi, helsinkiläiseksi, suomalaiseksi ja eurooppalaiseksi. Paikkaidentiteetit voivat myös olla päällekkäisiä ja aikaan sidottuja. Menneisyyden asuinpaikka voi olla yhtä tärkeä tai tärkeämpi osa identiteettiä kuin nykyinen. Kuten seuraavassa sitaatissa haastateltava toteaa, on paikkaidentiteetti jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä.

”Helsinki on mulle koti tällä hetkellä, mutta kotipaikkakunta on kuitenkin aina semmonen... Mä oon kuitenkin asunut suurimman osan, koko lapsuus ja nuoruus siellä, niin kyllä mulla on sinne vahva sellanen joku koti-identiteetti. Mutta ehkä mulla on toisaalta sellanen elämänvaihe, että mä voisin muuttaa kahden kuukauden päästä ulkomaille tai Joensuuhun tai johonkin, ei oo mitään sellasta pysyvää, ei oo tarvetta olla kiinnittynyt mihinkää. Aika liikkuva elämäntilanne ja identiteetti.”

- H10

Elämäntilanteen ollessa liikkuva näkee kotipaikan olevan aina osa itseä, mutta muuten mahdollisuus uusiin paikkoihin muuttamiseen ja ehkä niihin identifioitumiseen on olemassa. Toisaalta erityisesti nuorempien haastateltavien kohdalla, koettiin myös tunnetta juurettomuudesta. Relphin (1976) mukaan modernin yhdenmukaistavan suunnittelun seurauksena paikkojen aito kokeminen on vaikeutunut ja paikattomuuden kokemus lisääntynyt. Juurettomuuteen liitettiin sekä oman paikan etsimisen toivetta, että myös ajatuksia vapaasta elämäntilanteesta, jossa on mahdollista vaikka muuttaa ulkomaille sen enempiä asiaa miettimättä. Tunteeseen voi suhtautua kahdella tapaa, kuten yllä ja alla olevat sitaatit kuvaavat. Juurettomuuden voi kääntää voimavaraksi ja vapaudeksi, mutta joillekin se heijastuu siinä, ettei oikein tiedä missä haluaisi olla.

”Mulla ei oo harvainta aavistusta missä viihdyn. Jos mä keksisin jonkun sellasen paikan missä mä erityisen hyvin viihtyisin, mä varmaan lähtisin sinne. Mulla on vähän tällänen juureton olo. Mä vielä etsin sitä tapaa elää, joka tuntuis erityisen hyvältä.” - H2

Aluetieteen mittakaava-ajattelua hyödyntäen voidaan katsoa myös yli tietyn kaupunginosan ja kaupungin, abstraktimpaan käsitykseen kaupunkilaisuudesta tai maalaisuudesta. Identiteetissä voi olla vahva käsitys siitä, tunteeko identifioituvansa maaseudulle vai kaupunkiin ja kuinka nämä vaikuttavat käsitykseen itsestä. Samalla seuraavassa sitaatissa haastateltava pohtii identiteettiinsä kuuluvan sekä kotipaikan maaseutuun ja metsään, kun myös kaupunkiin aatteiden ja elämäntyylin vuoksi.

”Kyl mä koen, että tässä nykyisessä minässä se on tosi tärkeä osa sitä, että mä asun täällä kaupungissa. Ei välttämättä vielä se, että mä asun Kalliossa, vaan ylipäättään se, että mä asun Helsingissä. Se on tosi intensiivisesti läsnä minussa, se Helsingissä asuminen. Mutta kun miettii kuinka suuren osan ajasta on ollut siellä Vihdissä, niin se erilailla liittyy itseeni ja identiteettiini. Se on vuoron perään muutenkin sellanen asia, et haluuko korostaa sitä, että mä oon kaupungista vai että mä oon lande. Aatteet ja elämäntyyli on enemmän sitä kaupunkia, mutta se sydän on siihen maaseutuun ja metsään.” - H6

Relphin (1976, 38) mukaan paikkoihin kiinnittyminen ja niihin syvällisten siteiden luominen on tärkeä inhimillinen tarve. Tällöin tarkastelun kohteena ei ole fyysinen paikka, vaan osittain alitajuinen eletyn paikan kokemus. Paikkojen tarjoamat tunnekokemukset liittävät paikkaan. Yksi haastateltavista muistelee ensimmäistä muuttoaan Kallioon. Kyseinen haastateltava on kotoisin Savosta, mutta muutti Kallioon Fleminginkadulle (kuva 5) nuorena aikuisena, ensimmäisiä kertoja pois kotiseudultaan.

”Se on jäänyt mieleen, että silloin kun ensimmäisiä kertoja istui Fleminginkadun asunnossa niillä erkkeri-ikkunalaudoilla ja katsoi Karhupuistoon ja sitä ihmisvilinää, niin se oli sellanen... Siihen liittyy se tausta, että tulin pieneltä paikkakunnalta ja oli sitten yhtäkkiä keskellä kaupunkia. Jotain sellasta vapaudentunnetta siinä oli. Tässä kun välillä on asunut muualla ja ollut täällä serkkuni luona yötä Kaarlenkujalla ja siellä kuuntelin sitä ratikoiden kirskuntaa ja silloin tuli se muistikuva tosta Flemarilta, että olispa joskus kiva olla vielä täällä. Että asuu yläkerrassa ja se kaupunki on niin lähellä siinä ja ihmiset ja kaupungin äänet on siinä lähellä.” - H5

Kuva 5. Fleminginkadun ja Viidennen Linjan risteys. Vasemmalla Karhupuisto, oikealla Kallion kirjasto.

Paikka on paljon muutakin, kun mitä voimme silmin nähdä tai korvin kuulla. Paikkoja koetaan moniaistisesti – meren haju, ratikoiden kirskuntaa, metron tuulahdus tai tietty tunne jalan alla rappukäytävässä tai kotipihassa. Edellisen sitaatin haastateltavalle uusi koti Fleminginkadulla irrotti kotiseudulta. Ikkunalaudalla istuminen ja ihmisvilinän seuraaminen uudessa kotikaupunginosassa toi tunteen vapaudesta.

”Siihen liittyy se, ”nyt olen vapaa, täällä ei kukaan tunne”. En viettänyt mitään villiä elämää, mutta kuitenkin se vapaus siitä, täällä oman paikkani rakennan silloin, vaikka täältä sitten lähdinkin pois. Mutta oli helppo sitten palata.” - H5

Monia vuosia myöhemmin, vanhan kotikadun naapurissa vieraillessa, muistot palasivat kyseiseen paikkaan tuttujen äänien kautta. Toisella kertaa sama haastateltava vietti kesäviikonloppua Fleminginkadun asunnon viereisessä puistossa ja muisteli asumistaan alueella. Käänteiden kautta, vuosia myöhemmin, hän lopulta päätyi muuttamaan takaisin Kallioon. Fyysiseen tilaan liittyy lukematon määrä erilaisia kokemuksia, jotka ovat niin yksilöllisiä, etteivät ne voi olla kenenkään muun. Tunne vapaudesta liitettiin uuteen elämänvaiheeseen uudessa kaupungissa, jossa saa olla niin, ”ettei kukaan tunne”. Samalla toinen haastateltava kertoo tarinan siitä, kuinka paikasta voi vaikeiden muistojen kautta muodostua paikka, jossa vapaudentunnetta ei ole. Elämäntarinan varrelle kertyy myös vaikeampia muistoja. Kyseiselle haastateltavista Sörnäisissä sijaitseva Kinapori ja Vaasanpuistikon ympäristö näyttäytyy ristiriitaisena paikkana.

”Tuolla näkyy talo, jossa asui yksi tyyppi, jota tapailin ja joka särki sydämeni ja jonka takia tää koko alue, oli maailman pelottavin alue erittäin pitkään. Pelkäsin aina Piritorin S-Marketissa, että törmään siihen. Nyt hän ei asu enää Suomessa ja olen vapaa täällä. Tää Piritorin alue on herättänyt tosi tosi vahvoja tunteita. Koska just tuolla mä nään sen ikkunat ja tuolla katolla me hengattiin, kun me erottiin. Mä myös kiusasin itteeni ja mä kävin tuolla välillä kaupassa, koska mä halusin törmätä siihen, vaikka samaan aikaan mä pelkäsin sitä. Aina se pelko, mutta myös nykyään semmonen haikeus.” - H10

Parisuhteen onnelliset ajat ja lopulta suhteen loppuminen liittävät paikkaan iloisia ja surullisia muistoja. Samalla muuten neutraalista paikasta muodostuu jännittävä ja jopa pelottava. Edeltävä sitaatti kertoo paikkakokemusten moniulotteisuudesta. Sinänsä tavalliseen, fyysiseen paikkaan, yhteen taloon ja sen lähistöllä sijaitsevaan aukioon liittyy samanaikaisesti hyviä ja huonoja muistoja ja tunteita. Paikka jää elämään siellä koettujen asioiden kautta. Tunteet nousevat uudelleen pintaan paikkaan tultaessa ja ajan myötä tunne muuttuu muotoaan. Paikka kuitenkin pysyy merkityksellisenä, osana elettyä elämää. Näin paikoista muuttuu sosiaalisten kokemusten symboleja, luoden historiaa ja muistoja.

”Kyl mä olen sillä tavalla asettunut Kallioon, vaikka en ole ehkä kalliolainen, vaan olen edelleenkin, ja koko ikäni, olen savolainen Kalliossa. Se perusidentiteetti on jostain muualta, mutta sitten tää kaikki, helppo asettuminen tänne ja joo olen yhteisöä, vaikka en nyt pysty nimeämään esimerkiksi viittä nimeä, henkilöitä kenen kanssa sen yhteisön muodostaisin. Olen yksi osa Kalliossa asuvia ihmisiä tai niitä piirteitä.” - H4

Ihminen voi olla kiinnittynyt paikkaan, mutta ei silti identifioitu siihen, ja samalla ihminen voi kokea identifioituvansa paikkaan, mutta ei silti koe olevansa kiinnittynyt siihen. Paikka, johon identifioidutaan ja joka koetaan vahvasti omaan itseen vaikuttavana, on usealla vanha kotiseutu tai

kotikaupunki. Paikkaidentiteetin muodostumista voidaan tarkastella myös sen perusteella, mistä yksilö on kotoisin. Alueesta, jossa ei enää asuta, on jäänyt mieleen tietynlainen kuva, jota pidetään totena, osana omaa itseään, huolimatta siitä, asuuko paikassa tai tuleeko siellä vierailtua usein. Tunne siitä seuraa läpi elämän, osana omaa identiteettiä. Kotiseutu koetaan olevan siellä, missä on juuret ja missä oma elämä on saanut alkunsa. Identifioitua voi samanaikaisesti useaan paikkaan, ja myös kotina pidettyjä paikkoja voi olla samanaikaisesti useampia. Samalla moni kokee myös yhteyttä Kallioon itselleen erityisenä paikkana.

7.2. Oman kalliolaisuuden narratiivi

Toinen paikkaidentiteettiä kuvaava narratiivi käsittelee haastateltavien käsitystä itsestään kalliolaisena. Narratiivi pohjautuu osittain Kallion identiteettiin, joka vaikuttaa siihen, miten omaa identiteettiä tarkastellaan suhteessa nykyiseen asuinpaikkaan. Paikkaidentiteettiä tarkastellaan tässä narratiivissa juuri nykyistä asuinpaikkaa ajatellen. Muualta Helsinkiin ja Kallioon muuttaneilla syntymäpaikka tai vanha kotipaikka on merkittävässä roolissa paikkaidentiteetin rakentumisessa. Samalla nykyinen asuinpaikka nähdään tärkeänä ja se kertoo nykyisestä itsestä.

”Mä en välttämättä koe olevani sellanen ydinkalliolainen. Mut mä en koe tarvetta hirveesti sille. Mun on hyvä olla täällä ja mulla on omat piirit missä mä pyörin, mä en koe että mun tarvii olla täällä missään skenessä inessä vaan että mulla on omat piirit missä mä pyörin. Mutta kyllä mä koen, että mun paikka asua ja tää on mun koti ja mä olen kalliolainen.” - H7

Voidaan pohtia, että kotipaikka, menneisyys ja sen tapahtumat rakentavat paikkaidentiteetille pohjaa tai perustaa, jonka päälle uudet paikat, kuten nykyinen asuinpaikka Kallio rakentavat uusia kerroksia. Kuten edellisessä sitaatissa, voi ”perusidentiteetti”, pohja olla muualla, mutta silti kokea olevansa osa nykyistä asuinpaikkaa. Pohjan ja perusteiden ollessa kunnossa, ei nykyiseen asuinpaikkaan välttämättä koeta tarvetta suoranaisesti identifioitua, mutta sinne voi silti kokea kuuluvansa, olla osa yhteisöä ja olla kalliolainen.

Toisille haastateltavista Kallioon identifioituminen on tärkeämpää kuin toisille. Tähän liittyy esimerkiksi tarve löytää paikka, joka on oma, tuntuu itselle ja kuvastaa omia arvoja, itselle ja muille. Eräälle haastateltavista vanha kotipaikka Espoo, ei tuntunut omalta, samaan tapaan kuin Kallio tuntuu. Helsingin Sanomien artikkelissa käsitellään kotiseudullaan tunnettavaa vierauden tunnetta. Ilmiö on nimetty kotiseutuvieraudeksi. Omaan kotipaikkaan ei välttämättä koeta kuulumisen tunnetta

ja siitä saatetaan kokea syyllisyyttä. Kotipaikkakunnalla vieraillessa tunteet ovat ristiriitaiset ja uudessa kotikaupungissa saattaakin tuntea vihdoinkin voivansa olla oma itsensä. (Riiali 2021).

”Jos miettii Espoota ja niitä tiettyjä arvoja mitä siellä korostuu niin en mä siltä kannalta oo yhtään espoolainen. Täällä on enemmän sen henkistä. Tää tuntuu enemmän kaikkien paikalta. Täällä näkee ihmisiä muutenkin, kun isossa jonossa ajamassa kalliilla autoilla. Sellanen hyvätuloisuus ei näy niin paljoa ja se on yks sellanen asia, mistä mä tykkään. Tasa-arvoa. Mä asuin Espoossa, jossa on just vaan palvelut ja mä ajattelin et tää alue ja nää ihmiset ei tunnu multa. Tää tuntuu enemmän multa.” - H9

Toinen haastateltava kokee Kallion omakseen, koska sinne muuttaminen on ollut oma, tietoinen valinta. Haastateltava on asunut Helsingissä aiemmin yhdessä miehensä kanssa. Kallioon hän muutti yksin itse ja osti Fleminginkadulta oman asunnon. Kallio oli ”kokonaan oma juttu”, paikka mihin on itse halunnut muuttaa ja rakentaa kodin.

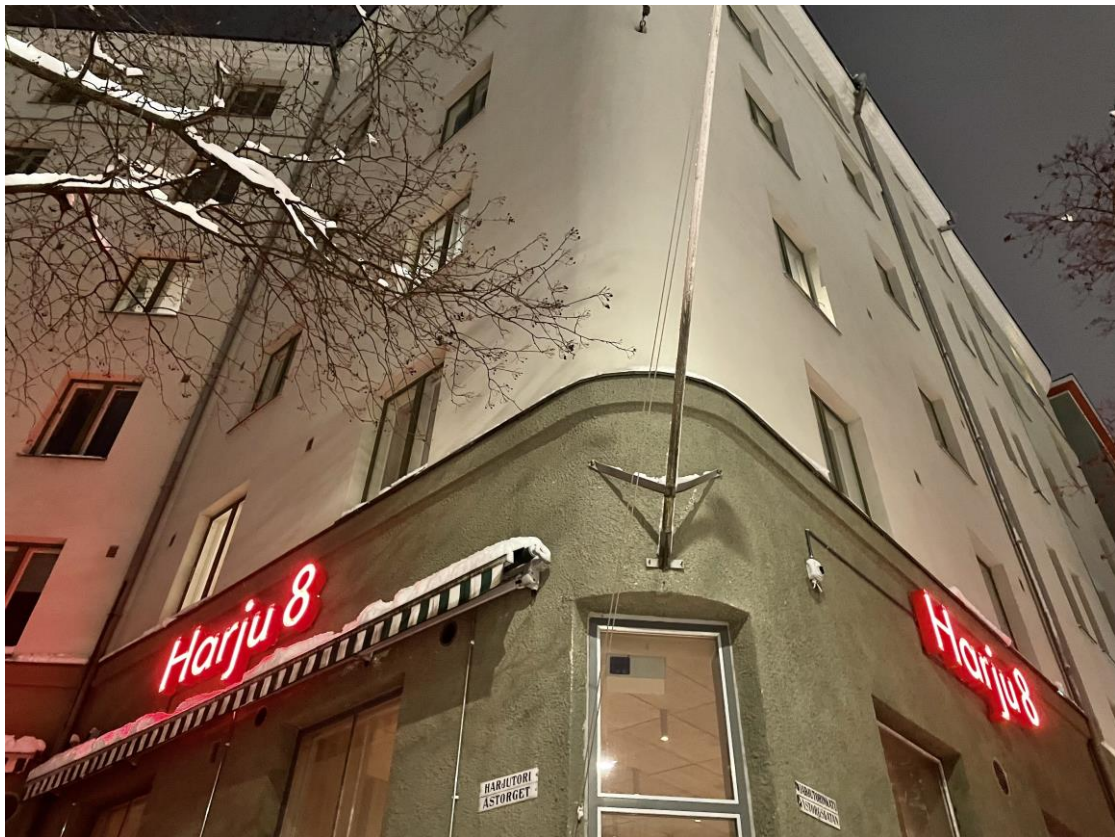
”Koen olevani enemmän kalliolainen, kun helsinkiläinen. Mä en oo koskaan itse henkilökohtaisesti halunnut muuttaa Helsinkiin, et mä oon muuttanut sinne miehen perässä. Ja sit vasta sitä kautta oppinut tykkään Helsingistä. Ja sit tää Kallio on ihan kokonaan mun oma juttu. Siinä mielessä voi kyllä ajatella, että olen enemmän kalliolainen, kuin yleisesti ottaen helsinkiläinen.” - H3

Haastateltava pohtii, oman intention vaikuttaneen siihen, että hän kokee olevansa kalliolainen. Identifioitumiseen on vaikuttanut oma valinta ja intentio. Kalliolaisuus on hänen kohdallaan samanlaista kuin suomalaisuus, vaikka kalliolainen hän onkin ollut vähemmän aikaa. Paikkaidentiteettiin vaikuttaa ihmisen ja paikan henkilökohtainen kokeminen ja suhde.

”Se on vähän samanlainen olo, kun kokee olevansa suomalainen niin kokee olevansa kalliolainen. Vaikka suomalainen on ollut melkein 70 vuotta ja kalliolainen 20 vuotta. Se on niin vahva oma valinta ja oma intentio siinä et on tänne juurtunut.” - H3

Kallioon liittyvät mielikuvat yhdistetään vahvasti siihen, millaisia ihmisiä alueella ajatellaan asuvan, ja miten itsensä näkee suhteessa heihin. Paikkaidentiteetin keskeisenä osana on sosiaalinen ulottuvuus, johon vaikuttavat yksilön samaistuminen ryhmän, kuten yhteisön arvoihin ja itsensä luokittelu yhteisöön kuuluvaksi. Paikka ja siihen sidoksissa oleva yhteisö myös vahvistavat toinen toistensa identiteettiä. Erityisesti nuoremmille haastatelluille identifioituminen kaupunginosaan korostuu sosiaalisen näkökulman kautta. Yhteenkuuluvuus, tunne samankaltaisuudesta ja sopeutumisesta luo alueen asukkaille jaetun sosiaalisen identiteetin. Sosiaaliset suhteet ovat merkityksellisiä paikkaidentiteetin rakentumisessa ja paikkaan kuulumisessa. Mitä vahvemmin nämä

koetaan, sitä enemmän yksilöt tavallisesti kokevat yhteenkuuluvuutta muiden asukkaiden kesken. (Manzo & Perkins 2006, 338).

Kuva 6. Ravintola Harju8 Harjutorilla. (H2)

”Mä oon tällänen romantikko. Tykkään kaikista tarinoista ja aidosta elämästä ja inhoon kaikkea yhdysvaltalaisista menoa, mikä rakentuu Applen läppäreiden ympärille ja sellasen nykypäiväsen luovan luokan toiminnan ympärille, missä unohdetaan omat juuret. Silti erityisesti mä tunnen kuuluvani tänne, kun mä istun Harju8:ssa syömässä chilipastaan ja teen mun Applen läppärillä jotain ihan käsittämätöntä lehtitekstiä, joka on suunnattu juuri näille ihmisille. Ja mä ymmärrän, että kaikki mun ympärillä tekee jotain yhtä hyödytöntä ja luovaa työtä. Tää on sellanen eksakti hetki. Varsinkin, jos mä vielä juon siihen keskellä päivää huonosti käyneen kotitekoisen IPAn.” - H2

Vaikka Kallion muutosta pahamaineisesta kaupunginosasta vastustaa, on silti itse osa sitä, ja siten muutoksen edistäjä. Edeltävässä sitaatissa haastateltava kuvaa sitä, kuinka hän kokee kuuluvansa paikkaan eniten tilanteessa, jonka hän kokee kaupunginosan menneisyyden vastakohtana. (kuva 6)

”Ehkä nykykalliolaisuus on sitä 'ei-aitoa kalliolaisuutta', ja se aito kalliolaisuus on jo vähän väistynyt täältä ja mä en voi mitenkään olla osa sitä. En tiedä onko sitä olemassakaan, ne ihmiset on muuttanut pois täältä ja tän on vallannut meidän Apple-ihmisten klaani. Ja tää Apple-klaani mitä mä haukun, mä ehdottomasti kuulun siihen.” - H2

Oman asuinpaikan sosiaalinen ympäristö muokkaa omaa toimintaa ja saattaa jopa tuoda mukanaan painetta ryhmään sopeutumisesta. Seuraavan sitaatin kuvaus vahvistaa mielikuvaa kalliolaisesta tietoisesta, ilmastokriittisestä kuluttajasta.

”Kaikki mun naapurit täällä Kalliossa lajittelee erittäin ahkerasti ja sit mä oon silleen, et okei munki pitää tehdä näin. Se on tääl kaupungissa tullut, ei sitä ennen ajatellut. Nyt jos mä laitan muoviroskan sekajätteeseen, koska mä en oo jaksanu pestä sitä... Siinä tulee sellanen... Se on ryhmäpaine. Huomaan sen myös kaupassa. Sielläkin mä saatan ajatella et vitsi tekis mieli syödä jotai jauhelihapastaa, se olis nii iisi, mut sit oon sillee et okei tsemppaa, sun on pakko mennä ostamaan näitä jotain vegekorvikkeita, ihmiset näkee sut tos kassalla.

Se on mun mielestä hyvä asia. Mä koen, että se on parempi, että on vähän sitä, eikä se oo negatiivista ryhmäpainetta, vaan sillee et näkee tosi paljon sitä. Se on ehkä enemmän sellasta ryhmän ohjausta. Varsinkin just kierrätyksen suhteen, aiemmin mä menin sen taakse, että ei sillä oo väliä mitä yks yksittäinen ihminen tekee, mut kun sit nykyään huomaa, että jos kaikki ajattelee näin niin kukaan ei tee mitään. Et kyl sen huomaa et muut tekee ja se kannustaa itseäkin tekeen. Sillä on jotain merkitystä.” - H6

Yhteiset arvot toisaalta ohjaavat käytöstä, mutta sitä toisaalta myös pidetään toivottuna, itseä ja omaa identiteettiä kehittävänä piirteenä. Kyseinen haastateltava kuuluu haastelluista nuorimpiin. Yhä useampi, erityisesti nuoremmista ihmisistä, kokee ilmastoahdistusta. Leen ym. (2016) mukaan paikka voi toimia sosiaalisen hyväksynnän ilmentäjänä. Tämä ilmenee esimerkiksi Kalliossa haastateltavien mukaan edellä mainittuna oman toiminnan ja arvomaailman tarkasteluna. Kun yhteisössä arvostetaan tiettyjä arvoja, voi asuminen alueella tuoda siellä asuville sosiaalista hyväksynnän tarvetta. Yhteenkuuluvuus on osa paikkaidentiteetin sosiaalista puolta, jonka muodostumiseen tarvitaan yhteisö, jota yhdistää lähekkäin asuminen, jaettu elämäntapa ja jaetut tarpeet.

Asuinpaikan jaettu identiteetti, siihen liittyvät mielikuvat, yhteisö ja siellä asuvat muut ihmiset siis ohjaavat ihmisen käyttäytymistä ja käsitystä omasta itsestään. Muiden ihmisten, tässä muiden samassa kaupunginosassa asuvien vaikutus omaan identiteettiin näkyy siis myös esimerkiksi arvojen, toimintatapojen ja omien ajatusmallien muutosten kautta. Asuinpaikka vaikuttaa siihen, kuinka itsensä näkee ja miten toimii. Samalla ylpeys omasta asuinpaikasta ja halu samaistua siitä oleviin mielikuviin voi vaikuttaa siihen, miten, missä tilanteissa ja kelle vastaanottajalle kertoo omasta asuinpaikastaan.

”Kyllä varmaan tällä hetkellä koen olevani tamperelainen Helsingissä. En tiedä oonko mä ihan täysin sellanen kalliostereotyyppien kalliolainen, mutta onhan se aina aika säväyttävää sanoo forssalaisille pikkuserkuille, että asuu Kalliossa. Sitä kautta se riippuu vähän kuulijakunnasta mihin identifioituu.” - H1

Kuten edellisessä luvussa todettiin, Kalliolla on vahva identiteetti, johon liittyvät käsitykset siitä, millaisia ihmisiä Kalliossa asuu. Stereotyyppit, mediassa nähdyt kuvaukset ja omat kokemukset vahvistavat kuvaa alueen asukkaasta. Usea haastateltava kokee, että Kalliossa asuminen kertoo sekä kaupunginosan muista asukkaista että itsestä. Kaupunginosan vahva identiteetti ja tunnettuus vaikuttavat siihen, millaisena muiden koetaan itsestään Kalliossa asuvana ajateltavan. Tämä nähdään eri haastateltavien kesken hyvänä tai huonona asiana.

”Tietyis kaupunginosissa on vahvempi sellanen mielikuva... Ullanlinna, Töölö, Kallio. Kalliossa ehkä vahvin sellanen mielikuva varmasti, kyllähän se esitetään vahvasti mediassa ja televisiossa. Joku Aikuiset-sarja ja kaikki tälläset. Kyllähän ne luo niitä stereotyyppioita. Sit jotkut Meilahti, Oulunkylä, Herttoniemi, ei niistä tuu sellasta, että sä oot tietynlainen, ku sä asut niis kaupunginosissa.” - H10

Yksi haastateltava pitää Kalliosta rakentuvien mielikuvien ja alueella kokemiensa yhteisten arvojen kertovan positiivisia piirteitä muista ja haluaa asuinpaikkansa kertovan itsestään myös muille. Kalliossa asuminen hänen mielestään ”viestii muille”, myös siitä millainen itse on. Kuva vastaa omaa identiteettiä tai ainakin piirteitä, jota haluaa ulospäin muille näyttää.

”Mun arvomaailma on aika vasemmistolainen ja vasemmalla, niin kyl se tietyllä tapaa identifioi mut siihen, että mulle on tärkeä, että mä asun Kalliossa sen takii, että se myös viestii sitä mun arvomaailmaa, koska täällä ollaan silleen aika pehmeiden arvojen puolella. Kallio itsessään edustaa asioita. Se identifioituminen tulee tavallaan sitä kautta. Mun on vaikea nähdä, et jos mä asuisin Vantaalla tai Espoossa tai vaikka Kampissa, et siitä tulis samanlainen kuva sille kysyjälle, että millanen ihminen mä oon.” - H8

Toisaalta asuinpaikkaan liitetyt mielikuvat voivat myös olla sellaisia, ettei niitä haluta korostaa osana omaa identiteettiä. Eräs haastateltavista kokee, ettei halua korostaa, tai välttämättä edes kertoa asuvansa Kalliossa kaupunginosaan liitettävien stereotyyppien vuoksi.

”Koen, että siinä on tosi vahva sellanen myös, kalliolaisuus – mulla ehkä on semmonen, että mä en niin hanakasti tahdo sanoa asuvani Kalliossa, koska mä koen että kun mä sanon et mä asun Kalliossa, mut identifioidaan just sellaseks Kallio-ihmiseks, sellaseks vihervassari nuoreks. Mitä mä kyllä varmaan oonkin, mutta silti mä en halua että kukaan muu identifioi mua silleen.” - H10

Haastateltava haluaa pitää kiinni omasta identiteetistään ilman, että asuinpaikka määrittelee sitä muille. Liialliset alueen identiteettiin liitettävät mielikuvat heijastuvat siihen, millainen kuva itsestä halutaan muilla antaa tai kuinka paljon itsestä halutaan kertoa. Samalla paikan piirteitä voidaan myös korostaa tuomaan omaan identiteettiin kiinnostavuutta, joka juontaa tiensä esimerkiksi kaupunginosan pahamaineiseen identiteettiin. Paikan identiteettiin liitettävät stereotypiat heijastuvat siihen, millainen kuva itsestä halutaan muilla antaa. Paikkaidentiteetin pohtiminen voi aiheuttaa myös ristiriitaa. Aiemman sitaatin haastateltava pohti omaa suhdettaan Kallioon laajemmin ja huomasi paikkaidentiteetissään ristiriitaisuutta.

”Ehkä ajattelee liikaa sitä mitä muut puhuu ja mikä on se oma tunne siitä, et joku puhuu et hänellä on isompi oikeus olla, kun hän on aito kalliolainen, koska hän on vaikka aina asunut täällä, sillonkin kun Kallio ei ollut niin sanotusti trendikäs. Se tulee myös omiin ajatuksiin, kun menee sellasiin perinteisiin paikkoihin. Se on tietty kunnioitusta niitä perinteisiä kalliolaisia kohtaan. Mut ehkä se on myös jotain pelkoo. Et ei haluis olla klisee mut valitettavasti on. Jotenkin sitä liikaa miettii siinä hetkessä, et enhän minä nyt vie elintilaa näiltä ihmisiltä, jotka on ollut täällä ennen minua.” - H8

Ristiriitaisuus nousee haastateltavan puheissa erityisesti muiden tekemistä olettamuksista. Haastateltava kuvaa omaa suhdettaan Kallioon yleisesti tunnettujen stereotyyppien kautta. Haastateltava kokee Kallion olevan kaikki tervetulleeksi toivottava ja suvaitsevainen paikka, mutta samalla ajatus omasta etuoikeudesta suhteessa muihin koetaan ongelmalliseksi. Haastateltavasta kokee olevansa “vähemmän kalliolainen”, koska oma tarina osuu stereotyyppien ja omasta kalliolaisuudesta koetaan ristiriitaisia tunteita.

”Mä oon se perinteinen klisee: Savosta maitojunalla Helsinkiin, vanhempien ostamaan asuntoon muuttanut nuori nainen, joka on tosi etuoikeutettu tosi monessa suhteessa. Mä vähän koen, et mä oon sellanen riistäjä, et mä tuun tänne Kallioon kaikkine etuoikeuksieni ja ikään kuin otan sen kerman siitä päältä. Todellisuudessa mä voisin asuu, jossain Westendissä ja mä vaan päätän asua Kalliossa ja kaikki ei välttämättä voi tehdä sitä päätöstä samalla tavalla, koska heillä ei oo välttämättä samanlaisii etuoikeuksia, kun mulla. Se on vähän ristiriitasta.” - H8

”Halvat bisset ja kiva kulttuuritarjonta, räkänen karaokemesta – ja sit mä oon alotellu himassa jollain 60 euroa maksavalla samppanjalla. Jos mä kuvailen kalliolaisia, niin mähän en tavallaan ite mee aidosti siihen miten mä kuvailen mitä kalliolaiset on. Mut silti mä haluaisin. Mulle kalliolaiset on urbaaneja, boheemeja, tällisiä taiteilijajäihmisiä ja vähään tyytyväisiä. Mä oon ite aika high maintenance.” - H8

Haastateltavan ristiriitainen ajattelu toisaalta korostaa Kallion aiemmin mainittua kerroksellisuutta: samaan aikaan voidaan nauttia hienoista asioista ja kalliista juomista sekä vaihtoehtoisesta

kulttuuritarjonnasta ja rosoisemmasta puolesta Kallion räkälöissä. Ajatus siitä, mitä kalliolaisuus haastateltavan mielestä ”aidosti” on, ei omalla kohdalla toteudu. Voidaan kuitenkin pohtia sitä, että jokaisella ihmisellä on paikoista oma kokemuksensa ja jokaisen yksilön kokemus paikasta on yhtä arvokas kuin toisen. Jos ”aito kalliolaisuus” pitää sisällään klassikkoräkälöissä istumisen, halvat bisset ja rankat elämäntarinat ja ”nykykalliolaisuus” Apple-ihmisten klaanin, kliseet ja samppanjaetkot ovat molemmat lopulta yhtä aitoja ja tärkeitä kokemuksia, sekä moniulotteisen kaupunginosan rikkautta.

7.3. Torjutun helsinkiläisyyden narratiivi

Viimeisen paikkaidentiteettiä tarkastelevan tarinalinjan nimesin torjutun helsinkiläisyyden narratiiviksi. Tarkasteltaessa kaupunginosaa, on huomioitava myös kaupungin vaikutus siihen. Monille haastateltavista ajatus helsinkiläisyydestä tuntui vieraalta ja mielikuvat siihen liittyen jopa negatiivisilta. Samaistumis pintaa Helsinkiin ei löydetty samaan tapaan kuin omaan kotipaikkaan tai nykyiseen kaupunginosaan Kallioon.

”Tietenkin se Helsinki on vähän semmonen... Ainakin tämmönen maalla, pikkiriikkisessä kylässä, suorastaan metsän keskellä syntyneenä, ehkä Kallio on jotenkin sellanen pienempi alue ja yhteisö, luontevampi kohde, johon identifioituu sen sijaan. Helsinki on kuitenkin aika iso ja sellanen et mikä Helsinki? Rautatieasemako vai Eira vai Malmi? Et siinä mielessä on paljon selkeempää ja konkreettisempää olla kalliolainen ja ajatella sitä, kalliolaisuutta henkisenä kotina.” - H3

Kuten yllä olevassa sitaatissa todetaan, on pienempään alueeseen helpompi identifioitua, kuin isoon. Tähän saattaa vaikuttaa se, että kaikki haastateltavat ovat kotoisin Helsingin ulkopuolelta ja ovat Kalliossa niin kutsuttuja junantuomia. Samaistumis pintaa on helpompi löytää omasta kaupunginosasta, johon on henkilökohtainen side. Osa haastateltavista oli asunut myös Helsingin muissa kaupunginosissa, mutta myös näiden kohdalla korostuivat kyseisten alueiden erityispiirteet kaupungin sijaan.

Helsinki nähdään isona ja abstraktimpana alueena, eikä sen määrittelyn ajatella olevan helppoa. On helpompaa pohtia millainen Kallio on tai mitä on kalliolaisuus, kuin tarkastella isolle alueelle, hyvinkin erilaisiin kaupunginosaan levittäytyvää Helsinkiä. Helsingin kaupunki koostuu kantakaupungin tiiviiden kaupunginosien lisäksi monista lähiöistä, omakotitaloalueista, joilla kaikilla on oma historiansa, kehityksensä ja nykyilmeensä. Helsingin useat kaupunginosat jäävät melko vieraita ja pintapuolisiksi, koska niistä ei ole samanlaista subjektiivista kokemusta. Tämän vuoksi on vaikea samaistua koko Helsinkiin, koska osat siitä ovat itselle yhä vieraita.

”Savolaisuus, se on mulle hirveen tärkeä: mistä olen ja mun juuret on ja mä olen niistä ylpee. Mut kyl se kalliolaisuus on mulla enemmän, kun helsinkiläisyys. Ehdottomasti kalliolaisuus on parempi, kun helsinkiläisyys. Helsinkiläisyys tuntuu itselle... En tiedä miks mulle tulee sana pinnallisuus mieleen mut tietyllä tapaa pinnallisemmalta, kun taas kalliolaisuus on taas enemmän sellasta “aa okei, sä oot varmaan tämmönen tyyppi”, semmonen lämpimämpi. Helsinkiläisyydestä tai stadilaisuudesta mulle tulee vähän semmonen itseriittonen olo. Et jos joku sano olevansa helsinkiläinen, kun mä asuin Kuopiossa, niin siitä tuli vähän sellanen itseriittonen olo. Mut jos sano olevansa Kalliosta, niin se adjektiivi on ehkä et aa okei toi on varmaan aika boheemi tyyppi.” - H8

Helsinkiläisyyteen liitettiin negatiivisempia mielikuvia ja tunteita, kuin kalliolaisuuteen. Kuten alueen identiteettiä tarkastelevissa luvuissa todetaan, Kallio nähdään rentona, suvaitsevana, monipuolisena ja yhteisöllisenä kaupunginosana, kuin taas helsinkiläisyyteen liitetään vahvoja stereotypioita, jotka liittyvät esimerkiksi pinnallisuuteen tai kylmyyteen, jopa itseriittoa suuteen tai muista välittämättömyyteen. Kallion vahva identiteetti ja mielikuvat siellä asuvista ihmisistä ovat tunnistettavia ja positiivisimmiksi koettavia piirteitä.

”Helsinkiläisyys, se on silleen et mä oon vähän mistä vaan täältä kotosin. Mä en ikinä haluais tulla kuvatuks helsinkiläisenä. Tulee jotenkin tosi vahva stereotypia et millanen on stereotypinen helsinkiläinen, joka on aina kasvanut ja elänyt täällä. Eihän ne pidä paikkaansa, mulla on ystäviä, jotka on paljasjalkaisia helsinkiläisiä ja tosi ihania ja hyviä tyyppejä, mutta ehkä se stereotypia elää nii vahvasti omissa mielessä.” - H7

Kyseiset huomiot esittävät haastateltavat toteavat, etteivät negatiiviset mielikuvat ole totta useimpien tapaamisensa helsinkiläisten kohdalla, mutta ne kuvastavat asetelmaa, joka usein pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä on. Kallioon Helsingin sijaan identifioituessa pystytään jättämään väliin omat ja ehkä muidenkin kohtaamat ennakkoluulot ylimielisistä helsinkiläisistä. Kalliota pidetään maanläheisempänä ja ehkä siten enemmän samankaltaisena paikkana, kuin oma vanha kotikaupunki on ollut. Ajatuksessa korostuneen jälleen haastateltavien muualta kotoisin oleminen.

”Kun on vaikka jossain muualla Suomessa ja sanoo et asun Helsingissä, niin musta tuntuu et monilla muualla Suomessa olevilla voi olla helsinkiläisyydestä sellanen ”nehän on siellä Helsingissä kaupungissa, eihän ne mitään tiedä tästä muusta maailmasta”. Mut sit taas kun on Helsingissä ja on sellasten ihmisten kanssa, jotka on vaikka kotoisin Helsingistä niin sittehän enhän mä niiden seurassa voi mitenkää sanoo et mä oisin helsinkiläinen, koska he ovat ”oikeita” helsinkiläisiä. Musta tuntuu että Helsingissä on tosi vahvoja tollasii mielikuvii, et kuka saa olla helsinkiläinen ja missä tahdon sanoa olevani helsinkiläinen ja missä en.” - H10

Pohtiessaan omaa paikkaidentiteettiään eräs haastateltava avaa oman asuinpaikkansa moniulotteisuutta ja millainen rooli mielikuvilla ja kuulijalla voi olla. Se, että sanoo olevansa

helsinkiläinen voi muualla Suomessa muodostaa kuulijalle negatiivisen käsityksen. Toisaalta junantuomana ei voi myöskään voi Helsingissä asuessaan sanoa olevansa helsinkiläinen, ainakaan ”oikeiden” helsinkiläisten kuullen. Helsinkiläisten keskuudessa on yhtä lailla vahvoja mielikuvia ja tunteita kaupungin eri alueista, ja niistä kotoisin olemisesta, samoin kuin varmasti myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelta Helsinkiin muuttaneista. Mielikuvat liittyvät omiin kokemuksiin ja omaan taustaan, eikä niitä tarkastellessa ole yhtä totuutta, vain subjektiivisia mielipiteitä. Usea haastateltava kuitenkin toteaa riippuvan kuulijasta, kuinka itsestä kertoo paikkoihin liittyen.

”Kyllä kotoisaksi täällä tuntee itsensä, mutta se mielikuva helsinkiläisyydestä, se stereotyyppinen, en itseäni siihen lokeroon osaa asettaa, että ”olen helsinkiläinen”. En tiedä, jos menen Rovaniemelle ja joku kysyy mistä olet, niin varmaan vastaan, että Helsingissä asun nykyään ja kierrän vastauksen siitä identiteetistä. Kalliolainen ennemmin, kuin helsinkiläinen tällä hetkellä.”

- H4

Oma kotipaikka pysyy vastauksessa usein mukana, mutta tilanteesta riippuen helsinkiläisyys saatetaan kiertää ja korvata se mieluummin Kalliossa asumisella. Helsingin voi kiertää vastauksesta pois, koska Kallion vahva identiteetti mahdollistaa sen tunnettuuden myös kaupungin ulkopuolella.

8. KOTONA KALLIOSSA: KUULUMISEN NARRATIIVI

Kolmannessa ja viimeisessä analyysiluvussa esittelen kuulumisen narratiivin. Narratiivin yhteydessä tarkastellaan, kuinka paikan identiteetti ja paikkaidentiteetti vaikuttavat paikkaan kuulumiseen. Kuulumisen narratiivi koostuu erityisesti paikkaan kuulumisen tunnetta ja sitä luovia tekijöitä, sekä kotiutumista ja kodikkuutta kuvaavista piirteistä. Tutkimuksen viimeinen narratiivi kertoo haastateltujen Kallion kaupunginosan asukkaiden kokemuksista paikkaan kuulumisesta. Haastateltavat pitävät kuulumisen tunnetta tärkeänä. Seuraava sitaatti kiteyttää kuulumisen narratiivia.

”Ei oo mihinkään kiire sieltä missä asuu. Tuntee sen hyvin ja tuntee et kuuluu sinne.” - H6

Haastatellut olivat käyneet Kalliossa ennen muuttoa, esimerkiksi vierailen ystävien luona tai viettäen iltaa kaupunginosan monissa ravintoloissa ja baareissa. Kyseisiä kokemuksia pidetään kuitenkin alueelle muuttamisen jälkeen jokseenkin irrallisina. Kaupunginosa ei ole näyttäytynyt käynneillä samalla tavalla, kuin nyt, alueella asuessa. Kaupunginosasta on tullut merkityksellinen paikka vasta muuttamisen jälkeen, jolloin siihen on myös kytketty monenlaisia tunteita, odotusta ja tietoista sinne asettumisen ja kotiutumisen tavoittelua. Paikasta tulee henkilökohtainen ja tuttu. Yksi haastateltavista kuvaa kuulumisen tunteen rakentuvan sosiaalisesta ympäristöstä ja paikallisten tapojen tietämisestä.

”Sosiaalinen ympäristö vahvistaa sitä kuulumisen tunnetta tänne. Sosiaalinen ympäristö ja että tietää paikalliset jutut ja paikalliset naamat, ns. sisäpiirin jutut. Pikkujutut. Nää lisää sitä kuulumisen tunnetta. Et kaikki sun ympärillä oleva ei oo sulle tuntematonta. Se on mun mielestä tärkeitä.” - H9

Tuan on käsitellyt prosessia, jossa tilasta tulee paikka. Ennen subjektiivista kokemusta ja tutustumista paikka on vain sumea tila. Esimerkkinä Tuan käyttää asuinalueita. Uudelle asukkaalle alue näyttäytyy aluksi tuntemattomana tilana ”jossain tuolla” (Tuan 2014, 183–184). Yhtenä kuulumisen tunteen tarkastelutapana voidaan pitää tutun kotoisuuden näkökulmaa. Seuraavassa sitaatissa haastateltava pohtii paikan muuttumista henkilökohtaiseksi omien kokemusten kautta.

”Kai se on vaan sitä, että tarpeeks paljon pitää ite tehdä niitä asioita siellä, että siitä tulee sellanen oma suhde niihin asioihin ja paikkoihin. Eikä vaan että tätä me tehtiin kaverin kanssa kaks vuotta sitten täällä. Se on sitä, että kesällä tietää mikä on paras paikka mennä uimaan tai mihin kannattaa mennä makoileen viltin ja koiran kaa. Niin kun sellaset pienet asiat.” - H6

Ihminen sitoo itsensä paikkaan oman toiminnan, osallistumisen ja uusien muistojen luomisella sen sijaan, että pohjaisi tunteita aiempiin mielikuviinsa. Myös kerroksellisuuden narratiivi -luvusta

löytyvästä sitaatista löytyy haastateltavan toteamus siitä, että olemassa olevien pahamaineisen kaupunginosan mielikuvien muuttaminen vaatii ”kolme viikonloppua kävelyä Kalliossa ympäri”, kunnes haastateltava alkoi ”vakuuttua, että Kallio on muutakin kuin Sörnäisten metroasema.” Asuinalueen tunteminen vaatii sen tilaan ja ominaisuuksiin tutustumista ja näiden oppimista. Useampi haastateltava koki kuulumisen rakentuvan tuttuuden tunteesta, kuten siitä, että tuntee kaupunginosan kaupunkirakennetta ja katujen nimiä.

”Kuulumisen tunne on sellanen lämmin olo siitä, että on kotona, ja siitä, että tuntee paikat ja osaa kulkea ilman Google Mapsia. Toki se tapahtuu varmasti monessa muussakin paikassa ja moni, joka ei asu täällä osaa varmasti myös, mutta sellanen, et heti jos joku kysyy et missä on tällästä ja tällästä niin tietää sen ja niinkun tuntee ne kotikulmansa niin sitten myös tulee kuulumisen tunne.”
- H1

Paikkaan kuulumisen ilmenee haastattelun perusteella kuten Tuanin esittämässä prosessissa, jossa tilasta tulee paikka, tuntemattomasta tuttu. Tuan toteaa, että visuaalisen kuvan paikasta ja sen eri tekijöistä voi saada helposti, mutta paikan ja sen hengen tunteakseen vaaditaan enemmän aikaa ja kokemuksia, jotka toistuvat. (Tuan 2014, 183–184.) Esimerkiksi alle kuukauden alueella asunut toteaa, että vielä uusi ja melko tuntematon kaupunginosa luo itselle rauhattoman olon, kun ei vielä tiedä paikkoja tai miten kulkea alueella.

”Se olis kiva, että vaikka on kotiutunut, mut et olis sellanen et olis sellanen kotikoti-tunne, että tietäis ne kaikki paikat. Se rauhottais mua. Se on kiva, kun viikko viikolta enemmän tietää asioita ja on helpompi olla ylipäätään. Sellanen niinkun, mä tiedän nää paikat ja on turvallinen olo sitä kautta. Mä vihaan sitä, että mun pitää kävellä jonnekin, enkä tiedä miten mä pääsen sinne.” - H6

Subjektiiivinen ja emotionaalinen kokemus ja tunne kiinnittää henkilön paikkaan. (Tuan 2014, 183–184.) Samalla kuulumisen tunnetta ja kotiutumista pidetään tärkeänä ja siihen pyritään tietoisilla teoilla. Moni haastateltava on tietoisesti päättänyt tutustua ja oppia kaupunginosasta, johon on muuttanut.

”Oon alottanut tän silleen, miten mä aina alotan kun mä muutan. Mä kävelen täällä hullun lailla mun koiran kanssa ja oikein opiskelen, et okei tässä menee tää katu ja tuolla on tollanen kahvila ja tonne pitää mennä joku kerta. Se on se mun loogisin tapa, et mä muistan ja opin niitä asioita. Ja näkee niitä asioita mitkä itseä kiinnostaa. Rakennan sellasta karttaa mun päähän ja kun mä koen, että siinä on tarpeeks selkee kuva, niin sit mulla on kuuluva tunne.” - H6

Haastattelun aikana mainitut tunnetut paikat, miellyttävät ja epämiellyttävät, ovat osa kaupunginosan rakennettua ympäristöä, joiden tunteminen luo tuttuuden tunnetta. Miellyttäviä ja alueen

tunnettuuden kannalta keskeisiä paikkoja ovat haastateltavien mielestä Karhupuisto, Hakaniemen tori, Linjat sekä Kallion kirjasto ja kirkko. Haastattelujen perusteella epämiellyttävinä tai turvattomina pidetään Sörnäisten metroaseman, Vaasanpuistikon, eli Piritorin ympäristöä, pätkiä Helsinginkadusta ja osia tietyistä puistoista, kuten Katri Valan puistosta ja Pengerpuistosta. Kaupunginosaan on tutustuttu myös opastettujen kävelykierrosten kautta, joilla kaupunginosan paikat ja paikallishistoria tulevat tutuiksi.

”Yksi mikä mua on auttanut tässä paikalleni asettumisessa on, että olen käynyt näillä opastetuilla Kallion kävelykierroksilla. Kallion naiset, Katri Valan puisto ja on ollut puistoteemoja... Olen aika monta kierrosta kuunnellut ja musta ne on tosi mielenkiintoisia ja ne auttaa siinä asettumisessa. Oman paikallishistorian tunteminen on tosi tärkeää ja se on myöskin tosi mielenkiintoista.” - H5

Kuva 7. Franzeninkatu, Torckelinmäki.

Yhtenä kuulumista ja kotiutumista edistävänä tekijänä mainittiin monin aistein koetut kokemukset. Aistillista miellyttävyyttä tuotti kaupunkirakenne, vanhat kauniit rakennukset sekä kiehtovana pidetty rakennetun kaupunginosan kerroksellisuus (kuva 7). Historian pohdittiin näkyvän eri vuosikymmenten rakennuksissa, erikoisissa, pitkään säilyneissä kivijalkakaupoissa sekä paikoin näkyvässä epäkäytännöllisyydessä. Aistikokemuksista mainittiin myös ratikoiden kirkkunta, joka loi mielikuvia vierailuista Helsinkiin, sekä ennen kaupunginosaan muuttamista koetuista toiveista asua paikassa, jossa ratikoiden ääni kuuluu kotiin. Toisaalta samalla muun muassa Sörnäisten metroaseman ja Kurvin ympäristöihin liitettiin epämiellyttäviä aistikokemuksia, sotkuisuuden ja rauhattomuuden kautta.

”Kurvi on mun mielestä kaikista epämiellyttävin. Ei mulla oo sellanen rauhaton fiilis missään muualla, paitsi ehkä siinä. Kurvi on ainoon sellanen, missä vähän stressitaso nousee kun kävelee siitä läpi. Se on ruma, siinä on rumia taloja. Se on täyteen rakennettu ja ehkä se, ei ees se että siinä on tämä tori eikä se, että siinä on päihteiden ongelmakäyttäjiä, vaan se että siinä on paljon ihmisiä tosi pienellä alueella. Se on musta sellanen tosi kiireinen alue. Siinä tulee sellanen kiireen ja stressin olo, kun menee siihen.” - H7

Korjonen-Kuusipuro ja Kuusisto-Arponen (2021, 124) esittävät kuulumisen tunteen rakentuvan osin menneisyyden muistoista ja nykypäivän kokemuksista. Menneisyyden kokemukset vaikuttavat nykyisyyteen, jolloin omaa identifiointumista neuvotellaan menneisyyteen peilaten ja omaa kuulumisen paikkaa muodostetaan koko oman elämän varrelta. Kuulumisen tunnetta lisäävät konkreettiset ja tietoiset päätökset ja toimet elämän rakentamisesta alueelle. Ne voivat olla pieniä, kuten kirjastokortin tai kuntosalijäsenyyden hankkiminen...

”Elämänvaihe oli sellainen, että oli helppo irrottautua sieltä entisestä, joka oli ollut siis kahdella paikkakunnalla asumista ja tänne sitten vapaana kaikista entisistä sidoksista lähteä rakentamaan sitä uutta, alkuaikana niinkun tietoisesti. Kirjastokortin hankin aina ensimmäiseksi, kun menen uuteen paikkaan. Se on yks sellanen asettuminen. Toinen oli sit se, että tossa Hesarilla on Urheilutalo, Urheiluhalliin ryhmäliikuntaan ilmottauduin, ostin sinne kortin ja tavallaan aloin rakentaa sellasta elämää, että mulla on täällä harrastukset. Ajatteli että nyt kotiutuu tänne, et tää on mitä haluaa.” - H5

...tai suurempia, kuten konkreettinen päätös elämän rakentamisesta alueelle jo ennen muuttoa. Osalle haastateltavista Kallioon muutto on ollut tietoinen valinta. Kallio on koettu paikkana, johon halutaan muuttaa ja johon tietoisesti rakennetaan omaa arkea ja elämää. Oma intentio näkyy esimerkiksi seuraavassa sitaatissa.

”Mä kyllä mietin pohjimmiltaan sitä, että mä olen valinnut tän. Mä olen se junantuoma ja mä olen muuttanut tänne. Et ne, jotka on asunut koko elämänsä Helsingissä tai Kalliossa, ne ei ole ikinä nähnyt mitään muuta ja ne ei oo tehny sitä valintaa. Mä oon tehny sen valinnan: näin mä haluan elää ja olla.” - H1

Vaikka junantuomista asukkaista usein vitsaillaan, ovat alueelle muuttaneet tehneet valinnan, jota paljasjalkaiset asukkaat eivät. Kallio on näyttäytynyt paikkana, johon halutaan tulla, vaikka vaihtoehtoja olisi loputtomiin. Oma intentio ja mielikuvat kaupunginosasta itselleen sopivana asuinpaikkana vahvistavat paikkaan kuulumista, koska silloin kyseisessä paikassa oikeasti halutaan olla. Ihminen on tehnyt tietoisin päätöksen siitä, että tästä paikasta tulee koti. Myös oma ennakoasenne koetaan vaikuttavaksi tekijäksi.

”Mä koen, et mulla oli aika hyvä ennakoasenne, kun mä muutin tänne. Et ehkä se on ollu sellanen isoin, mulla oli sellanen tietty asenne: mä oon päättänyt muuttaa tänne ja mä teen tästä paikasta mun kodin.” - H7

Yhtenä kuulumisen tunnetta luovana tekijänä nousi esiin turvallisuus. Turvallisuutta ei välttämättä koeta vain kaupunkitilassa liikkumisen turvallisuutena, vaan se voi merkitä myös tunnetta arjen toimintojen vakiintumisesta. Tätä tunnetta luovat haastateltavien mielestä muun muassa sosiaaliset suhteet, oma koti, sekä se, että paikat ja reitit ovat tuttuja. Elämä on helppoa, eikä arjessa joudu kohtaamaan jatkuvasti yllätyksiä tai stressaamaan uusiin ja tuntemattomiin paikkoihin menemisestä. Moni haastateltavista kertoi Kalliossa parasta olevan elämän helppous. Myös Kallioon muuttamisen syissä oli usealla päällimmäisenä alueen keskeinen sijainti, hyvät kulkuyhteydet ja palveluiden saatavuus.

”Kyl se on sellainen kokonaisuus, mihin liittyy läheiset, perhetilanne, se että on tyytyväinen asuntoon, työmatkan helppous... Mulle se tuo sellasta turvallisuutta. Se että tää on tällänen turvallinen pesä ja täällä oman puolison kanssa. Kaikki ne elämän palikat on kohdallaan. Siitä syntyy se tunne siitä, että tänne kuulun.” - H5

”Turvallisuus on varmaan se sana. On turvallista olla ja elää. Se varmaan eniten kietoutuu siihen, että tuntee ihmisiä ja asiat on tuttuja. Kauppa on tuttu missä mä käyn. Reitit on tutut, mun ei tarvii miettii miten mä pääsen paikkaan x, kun mä lähen, mä vaan tiedän miten mä meen sinne. Ravintolat on tuttuja. Baarimikot on tuttuja. Ruokalistat on tuttuja. Baarien tyylit on tuttuja. Ei tuu hirveesti sellasii yllätyksii. Se tuttuus tuo mukanaan sitä turvallisuuden tunnetta.” - H8

Omat, itselle merkitykselliset paikat ja toistuvasti kohdatut tutut kasvot luovat tunnetta turvallisuudesta ja siten paikkaan kuulumisen tunnetta. Kalliossa asumisesta koettiin myös ylpeyttä.

”Mä oon aika kiintynyt asumaan täällä. Mulla on sellanen lämmin fiilis. Mulla asuu paljon ystäviä täällä ja on jo tullut paikat silleen tutuksi. Pystyy sanoon kodiks ja tietää mihin mennä ja mitä vois tehdä ja tälleen. Sit tietyllä tapaa myöskin, et on ylpee et asuu tässä.” - H7

Yksi tapa tarkastella paikkaan kuulumista, on tarkastella sitä paikkaan kuulumattomuuden, eli ulkopuolisuuden kautta. Ulkopuolisuutta voi kokea paikkaan tai ryhmään kuulumattomuutena, johon liittyy tunne siitä, ettei ole hyväksytty. Eräs haastateltavista pohtii kuinka, itsensä ulkopuoliseksi kokeminen tuntuisi todennäköisesti uuvuttavalta.

”Jos olis sellanen fiilis, et olis jotenkin tosi ulkopuolinen fiilis tai tuntuis, että ei tää oo mun paikka olla niin se olis varmaan tosi uuvuttavaa itelle.” - H7

”Mä en haluas joka päivä mieltii liikaa, et kuulunko minä tänne onko mulla oikeus olla täällä. Se tutuus ja se turvallisuus tulee myös siitä, että kokee sen oman asemansa ja olemassaolonsa oikeutetuksi. Jos ei koe kuuluvansa johonkin paikkaan, niin sähän vähän kokoajan esität jotain muuta.” - H8

Paikkaan kuulumiseen tarvitaan hyväksytyksi tulemisen tunne ja se, että ihminen tuntee olevansa tärkeä osa omaa elinympäristöään. Koetun yhteisöllisyyden voi todeta korostavan kuulumisen tunnetta. Yksi haastateltavista kytkee paikkaan kuulumisen tunteen juuri sosiaaliseen ulottuvuuteen, vuorovaikutukseen muun yhteisön kanssa.

”Jotain sellaista, että tuntee olonsa mahdollisimman välittömäksi ja uskaltaa olla vapaassa vuorovaikutuksessa koko sen yhteisön kanssa, johon tuntee kuuluvansa. Ehkä yhteisön vastavuoroisesti pitää ajatella samoin, jotta kuulumisen tunne voi syntyä.” - H2

Edellä mainittujen lisäksi paikkaan kuulumisen tunteeseen kuuluu tunne kotona olemisesta. Paikkaan kuulumista voikin analysoida siihen kohdistuneena ”kotona olemisen” tunteena. (Antonsich 2010, Vallius 2016 mukaan) Seuraavassa sitaatissa haastateltava tiivistää kotona olemisen tunnetta ja monia siihen vaikuttavia tekijöitä, fyysisiä ja sosiaalisia. Sitaatista huomaa myös oman intention paikassa olemisessa.

”Mä olen Itä-Suomesta kotosin ja meillä on siellä olemassa meidän kotitila edelleenkin. Mä olen kesät siellä, tongin puutarhaa. Musta itsestä kuulostaa vähä jännältä et mä lähden sieltä maalta kotiin, vaikka se maa on ja maalla on se alkukoti. Siitä huolimatta et se on mun syntymäkotini ja se on todella tärkeä mulle, niin mä silti koen, että mun koti on täällä Kalliossa, Flemarilla. Nimenomaisesti tuo seinä, nuo seinät ja se ympäristö ja kaikki se mitä siihen kuuluu, harrastukset ja muut.

Vähän sama, kun tulee ulkomailta takaisin kotiin Suomeen. Kaikki on taas saavutettavissa ja sulla on siellä kavereita ja on kaupat siinä vieressä ja tori ja elokuvat ja kaikki on niin kun niiden kuulukin olla. Kaikista niistä paikoista missä mä oon asunut, ja oon asunut monessa paikkaa myös pieniä pätkiä ulkomailla, niin koen tän selkeesti kodikseni. Mä en missään tapauksessa halua muuttaa mihinkään. Ehdottomasti haluan asuu täällä. Tää on mun paikka.” - H3

Kuulumisen tunnetta pidetään tärkeänä ja siihen sisältyy tunne siitä, että kokee olevansa kotona. Kotiin myös liitetään monia merkityksiä. Koti tarjoaa turvallisen, oman ja yksityisen paikan. Perustarpeiden tyydyttämisen ja rutiinien luomisen lisäksi koti on myös fyysinen paikka, joka herättää tunteita.

”Se on sellanen rauhallinen tunne. Nyt ei tartte tehdä mitään. Se on hirveen pliisua sanoo, että sellanen lämpö, mutta joku sellanen oikeesti hyvä tunne, hyvän olon tunne.” - H5

Haastateltavilla kuulumiseen tunteeseen liitettiin rauhallisuuden, turvallisuuden sekä lämmön ja hyvän olon tunteita. Erityisesti matkalta kotiin palaaminen on hetki, jolloin kuulumisen tunne haastateltavien mielestä korostuu.

”Rauhallinen ja tyyni olo. Mulle koti on tosi tärkeä paikka niin se että, tulee jostain muualta omaan kotiin niin se on tosi tärkeä itelle. Ja se rauhoittaa mieltä.” - H7

”Sillon tuntee kuuluvansa, kun tulee jostain reissusta. Ei oo väliä onko se reissu Tampereelle vai Kambodžaan niin sillon, kun palaa tänne, tuntuu hyvältä palata kotiin ja tuntuu, että se koti on täällä Kalliossa. Et sillon varsinkin, kun tänne palaa, se tuntuu sellaselta, että kuuluu tänne. Ja se että kun kaikki on lähellä ja helposti saatavilla, niin vihdoin, kaupunkilaista elämää, tätä minä haluan.” - H1

Paikkakokemuksia voidaan tarkastella monella tasolla. Tasot kuitenkin kytkeytyvät toisiinsa. Esimerkiksi kotikatu tuntuu tutummalta nopeammin, kuin koko kaupunginosa. Useammalla haastateltavalla kotikatu tuntui tutulta ja omalta paikalta, vaikka kaupunginosa ei kokonaisuudessa vielä siltä täysin tuntunut. Kotikadusta ”tulee kodin tunne”. Kodin voi nähdä ikään kuin turvallisena pesänä, kuten eräs haastateltavista kotiaan kuvaili, josta lähtien lähiympäristö alkaa pikkuhiljaa tuntua tutummalta ja johon myös kokee kuuluvansa enemmän. Kuuluminen lähtee kuin rakentumaan omasta kodista alkaen, leviten kohti kaupunginosaa ja ehkä lopulta koko kaupunkia.

”Kotikatu. Siitä mulla on sellanen olo, että mä tuun kotiin, kun meen mun kotikadulle. Kotikadussa pitää olla sellanen ah, ihanaa.” - H6

”Kyllä minä mielestäni puhun kotikadusta ihan sujuvasti, kun on Kolmannesta linjasta kyse eli sillä tavalla noilla nurkilla olen kotonani, kun pääsen Sturenkadulta Kolmannen linjan päähän tai Hakaniemestä lähten nousemaan Porthaninkatua... Silloin olen kotinurkilla.” - H4

9. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimukseni tarjoaa moniulotteisen katsauksen Kallion kaupunginosaan sen asukkaiden paikkakokemusten, pienten tarinoiden kautta. Paikkaa tarkastellaan tutkimuksessa sen identiteetin, sekä asukkaiden paikkaidentiteetin ja paikkaan kuulumisen näkökulmista. Analyysi kuvaa kaupunkien ja kaupunginosien moniulotteisuutta, kuten myös alueen, paikan ja identiteetin käsitteiden tarjoamia tutkimuskohteita. Paikkakokemukset pohjautuvat sekä henkilökohtaisiin kokemuksiin ja elämäntapahtumiin, että yhteisöllisiin, sosiaalisiin ja jaettuihin kokemuksen ulottuvuuksiin. Ihmiset tekevät havaintoja ja kokevat ympäröivää maailmaansa jatkuvasti arjen rutiiniensa ohella. Paikkoja koetaan monilla aisteilla ja niihin liittyy paljon erilaisia tunteita. Tiettyyn paikkaan vahvasti sijoittuva menneisyys ja historia vahvistaa yksilön paikkaidentiteettiä ja kiinnittää paikkaan enemmän kuin johonkin toiseen. Paikka pysyy mukana omassa identiteetissä, ja tunne sen merkityksellisyydestä säilyy vahvana läpi elämän, vaikka ei fyysisesti kyseisessä paikassa eläisikään päivittäistä arkeaan. Yksilön identiteetti on jatkuvassa muutoksessa oleva prosessi, johon vaikuttavat myös elämän varrella koetut paikat.

Kalliosta kerrotaan monia, yksittäisen kertojan ylittäviä ja sosiaalisesti jaettuja tarinoita. Aineistosta löytyi seitsemän narratiivia, jotka vastaavat tutkimuksen kolmeen tutkimuskysymykseen. Mielikuvat Kalliosta eivät välttämättä ole samanlaisia ja yksimielisiä, mutta monissa haastatteluissa löytyi yhtenäisyyksiä. Subjektiiviset kokemukset luovat oman tarinalinjan Kallion identiteetistä. Tutkimus vahvistaa käsitystä Kallion vahvasta identiteetistä. Kaupunginosalla on tunnistettava kulttuurinen ja sosiaalinen identiteetti, joka tunnetaan myös Helsingin kaupungin ulkopuolella. Tämän tutkimuksen perusteella Kallion omaleimaisuutta luonnehtivat kerroksellisuuden, suvaitsevuuden ja yhteisöllisyyden narratiivit. Kaupunginosan identiteetistä kertovat narratiivit noudattelevat jokseenkin yleisiä käsityksiä Kalliosta. Samalla subjektiivisten kokemusten tarkastelu antaa äänen henkilökohtaisille tarinoille. Tutkimuksessa löytyneet narratiivit ja yksittäiset sitaatit mahdollistavat tutun kaupunginosan tarkastelun uudella tavalla.

Kalliossa näkyy kerroksellisuus, joka heijastuu historiaan ja luonnolliseen aluekehitykseen. Kallioon liittyy pahamaineisuutta, muutosta ja trendikkyyttä. Kallio ja kalliolaiset kantavat yhä mukanaan menneisyyttä ja sen romantisoitua. Kaikki tutkimuksessa haastatellut ovat muuttaneet Kallioon muualta Suomesta. Erityisesti ennen muuttoa alueelle mielikuvat perustuvat historiaan, muiden kautta kuultuihin tarinoihin ja mediassa esiintyneisiin kuvauksiin. Jopa alle vuoden alueella asunut totesi

työväentaustaisen historian olevan alueella tärkeä ja harmittelee, jos se pääsee katoamaan. Kallion historiasta pahamaineisena paikkana halutaan pitää kiinni, koska se erottaa alueen muista. Samalla tämä ”tosi-Kallio” pilkistelee nykyisen kehityksen läpi esimerkiksi julkisten saunojen ja klassikkoravintoloiden kaurismäkeläisen tunnelman kautta. Kallion identiteetti vaikutti positiivisella tavalla mielikuviin kaupunginosasta ja sinne kotiutumisesta. Negatiiviset mielikuvat pääosin koettiin liioitelluiksi, tavallisiksi kaupungin lieveilmiöiksi ja kun ne olivat ennen muuttoa tiedossa, ei niitä koettu kaupunginosassa asumiseen suuremmin vaikuttavina tekijöinä. Monelle oli tärkeää pitää kiinni Kallion pahamaineisesta identiteetistä, rosoisuudesta ja vanhoista tarinoista. Kaupunginosan kerroksellisuutta pidetään erityisenä.

Kalliota pidetään suvaitsevana kaupunginosana. Aiempien tutkimusten mukaan etnisen monimuotoisuuden näkeminen omassa kaupunginosassa tuo positiivisia vaikutuksia suvaitsevuteen ja jokapäiväinen kanssakäyminen eri ihmisryhmien kanssa tuo perspektiiviä. Kalliossa suvaitsevuden koetaan liittyvän erityisesti sosiaaliseen monimuotoisuuteen. Kaupunginosassa liikkeessaan kohtaa eri taustoista tulevia ja kaikenlaisia ihmisiä. Jokainen saa elää omaa elämäänsä ja kaikki ovat tervetulleita. Suvaitsevuus heijastuu alueen yhteiskunnallisiin koodeihin, joiden mukaan erilaisuus, omat valinnat, teot ja ulkonäkö on sallittua. Ruokakauppaan voi mennä yövaatteissa, eikä muiden tekemisiä katsota pahasti – elleivät teot ole vasten kalliolaisia arvoja, joihin suvaitsevaisuus ja oikeudenmukaisuus kuuluu. Suvaitsevuden narratiivin kohdalla pohdin narratiivin nimeä. Käsitteenä suvaitsevuden voi todeta olevan hieman ongelmallinen ja jopa vanhentunut tapa ilmaista yhdenvertaisuutta. Sanana suvaitsevuus pitää sisällään valta-asetelman, jossa toinen on ”suvaitsemassa” toista ylhäältä päin.

Suvaitsevuus on siis tavallaan sietämistä, mitä osittain kokemukset Kalliossakin ovat. Vaikka kaupunginosan koettu suvaitsevuus nähdään positiivisena ja ylpeyttäkin aiheuttavana, ovat kääntöpuolella epämiellyttävät kokemukset esimerkiksi Vaasanpuistikon eli Piritorin ympäristöstä tai puistoissa nähdyistä huumeidenkäyttäjistä. Toisaalta epämiellyttävyyteen liittyy monenlaisia tunteita, myös myötätuntoa. Haastattelujen perusteella koettuun suvaitsevuteen liitetään kuitenkin enemmän punavihreät ja seksuaalivähemmistöt huomioon ottavat arvot, kun taas päihteiden ongelmakäyttäjistä puhuttaessa sävy on osittain sietävä. Kallion väestön tulotaso on Helsingin keskivertoa (Helsingin kaupunki 2020a), eikä esimerkiksi monikulttuurisuus korostu väestörakenteessa. Solidaarisuutta kuitenkin osoitetaan monia asioita kohtaan.

Kalliolle omaleimaista on myös yhteisöllisyys, joka koetaan eri haastateltavien välillä eri tavoin. Yhteisöllisyys voi kaupunginosassa olla hyvinkin pinnallista tai jopa kuviteltua. Haastateltavat toistavat tarinaa siitä, kuinka paikalliseen yhteisöön kuulumisen rakentuu myös tuntemattomien ihmisten toistuvissa kohtaamisissa. Vuorovaikutus saattaa olla hyvinkin vähäistä, mutta toisten kohtaaminen symboloi samassa paikassa elämistä. Samalla samanlainen tausta ja samassa paikassa oleminen luo kuvitteellisen yhteisön, johon tuntee kuuluvansa, vaikka ei osaisi nimetä useampaa kalliolaista. Toistuvasti saunassa, ravintolassa, metron portaissa tai rappukäytävässä näkeminen ja samaan toimintaan osallistuminen riittää. Kalliota pidetään yhteisöllisenä paikkana myös siellä koetun yleisen toisten auttamiskulttuurin kautta. Oman kaupunginosan yhteisöllisyyteen liitetään erilaisia merkityksiä iästä riippuen.

Kallion asukkaiden paikkaidentiteetti muodostuu oman elämän varrella elettyjen paikkojen, kuten kotipaikan kautta, mutta myös nykyisen asuinalueen ja -kaupunginosan vaikutuksesta. Nykyinen asuinpaikka Kallio vastaa tämänhetkisiin fyysisiin ja henkisiin tarpeisiin ja elämäntilanteeseen. Se tarjoaa tarvittavat palvelut, yhteydet ja sosiaaliset mahdollisuudet, ainakin juuri nyt. Pääsääntöisesti arvot ja ajatukset kohtaavat jaetun sosiaalisen ympäristön kanssa. Samalla juuret ja tunteet ovat monilla menneisyyden kotiseudulla.

Paikkaidentiteetin muodostumisen narratiivit kertoivat tarinaa elämän tapahtumien vaikutuksesta omaan paikkaidentiteettiin. Yhtenä paikkaidentiteetin muodostumisen tekijöistä onkin yksilön elämäntarina. Elämäntarinan narratiivi ei keskity suoranaisesti tarkastelun alla olevaan alueeseen, Kallioon, vaan haastateltujen henkilöiden omiin elämiin ja elämän tärkeisiin paikkoihin, joihin on identifioitunut tai johon yhä identifioitutaan. Narratiivi kuitenkin kertoo siitä, kuinka Kalliossa asuvien haastateltavien paikkaidentiteetti rakentuu elämäntarinan kannalta tärkeisiin paikkoihin ja kuinka ne vaikuttavat siihen, identifioituuiko henkilö Kallioon. Ihmisillä on samanaikaisesti useita erilaisia ja eri vahvuisia identiteettejä. Samaan aikaan voi kokea olevansa kalliolainen, mutta myös pitää tiukasti kiinni esimerkiksi tamperelaisesta tai savolaisesta identiteetistä. Identifioitua voi myös rajatun, fyysisen alueen sijaan yleisemmin kaupunkiin tai maaseutuun.

Kotipaikan merkitys korostui identiteetin pohjaa ja perustaa rakentavana paikkana. Paikkojen ominaisuudet ja identiteettitekijät eivät välttämättä ole tiedostettuja, vaan ne ovat osa kokemuksellista suhdetta tilaan, tutuksi ja totutuksi tullutta taustarakennetta. Aineistostani voi myös tarkastella, kuinka paljon paikkaan identifioitumista tiedostetaan ja rakennetaan tietoisesti. Moni mainitsi, ettei asiaa tule miettineeksi, mutta oli silti sitä mieltä, että kotipaikka vaikuttaa siihen, millainen ihminen

nykyään on. Yksilön paikkaidentiteettiin vaikuttaa kotipaikka, edelliset asuinpaikat sekä paikat, joissa on tapahtunut elämälle merkittäviä asioita, kuten lapsuus, lukiovuodet tai omien lasten lapsuusvuodet. Lyhyen aikaa Kalliossa asuvilla ei alueelle ole välttämättä osunut yhtä merkittäviä elämäntapahtumia, kuin mitä muissa paikoissa on. Aiemmin, tai pidemmän aikaa Kalliossa asuneille kaupunginosaan liittyy tärkeitä hetkiä, kuten itsenäistymisen kokemuksia ja eron jälkeen oman elämän rakentamista. Toisaalta Kallio saattoi alkaa tuntua omalta paikalta pian muuttamisen jälkeen, etenkin jos edellinen kotipaikka ei siltä tuntunut. Jollekin kalliolaisuus on tärkeä, oma juttu, jota on tietoisesti rakennettu esimerkiksi päättämällä alueelle juurtumisesta. Kotipaikka, menneisyys ja sen tapahtumat rakentavat paikkaidentiteetille pohjaa tai perustaa, jonka päälle uudet paikat, kuten nykyinen asuinpaikka Kallio rakentavat uusia kerroksia.

Toinen narratiivi tavoittaa tarinoita itsestä kalliolaisena. Kallio on monimuotoinen asuinpaikka, jossa on tilaa erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille. Paikan identiteetti näkyy myös siinä, miten suhtautuu itseensä tai miten haluaa kertoa itsestään muille: onko kalliolainen, helsinkiläinen vai joku muu. Haastateltavat eivät halunneet leimautua helsinkiläisiksi ja kalliolaisuuteen liitettiin piirteitä, jotka jotkut kokivat itseään liiankin vahvasti kuvaileviksi. Kaupunginosan identiteetin myötä pohtii myös itseään, identiteettiään paikan kautta. Kallion tunnistettavuus ja stereotypiat heijastuvat siihen, miten itseään representoi muille. Kalliolaisuutta saatetaan käyttää, tai hieman piilotellakin, riippuen tilanteesta. Vain viikkoja tai alle vuoden alueella asuneet kokevat, että vaikka korona-aikaan täyttä kokemusta alueesta ei ole saanut, on paikka silti itselle sopiva, kotoisa ja tärkeä. Voidaan pohtia onko paikan identiteetti heijastunut jo ennen muuttoa niin, että kaupunginosaan on ollut helppo identifioitua ja samaistua. Torjutun helsinkiläisyyden narratiivin perusteella pienelle alueelle, kaupunginosaan, on helpompi identifioitua kuin suureen Helsinkiin. Tämän voi pohtia perustuvan muualta kaupunginosaan muuttamiseen. Helsinkiläisyyteen myös liitetään negatiivisempia mielikuvia kuin kalliolaisuuteen.

Kallion kokemisen ydin rakentuu arjen rutiinien ympärille. Kallioon kuulumista tarinallistetaan tuttuuden, turvallisuuden, kotoisuuden, oman intention ja tietoisien kotoutumista auttavien tekojen kautta. Paikkaan kuulumiseen liittyy tuttuuden tunne niin fyysisen, rakennetun ympäristön tuntemisen kuin sosiaalisen ulottuvuuden kautta. Tarinoissa korostui itselle tutut ja tärkeät paikat sekä kaupunginosan aluetuntemus. Tutuus ympäristöön rakentuu tietoisesta tutkimisesta, kuten kaupunginosassa kävelemisen kautta. Esimerkiksi koiran kanssa lenkillä ollessaan, yksi haastateltava luki kadunnimiä sekä painoi mieleen kiinnostavalta näyttäviä paikkoja, kuten kahviloita, missä

haluaisi vierailla. Tuttuus toi tunnetta turvallisuudesta. Paikkaan kuulumisen tuntuu turvalliselta, lämpimältä ja kotoisalta. Tunne korostui erityisesti matkalta kotiin palatessa.

Kuva kaupunginosasta rakentuu eri tavalla kaupunginosaan muuttamisen jälkeen. Paikkaan muodostuu henkilökohtainen suhde. Moni aiemmin alueella vierailut mainitsi silloin alueen jääneen irralliseksi. Paikkoihin saattoi olla vaikea löytää, tai Kallio itsessään tuntui olevan kaukana keskustasta. Vasta muutettua paikka alkoi hahmottua. Päivittäiset kokemukset omassa kaupunginosassa vahvistavat paikkaan kuulumisen tunnetta. Tutkimuksen tuloksena voidaan myös pohtia paikkaidentiteetin ja paikkaan kuulumisen käsitteiden limittymistä. Molemmat rakentuvat osittain samojen piirteiden kautta. Näen eron erityisesti ajallisen kontekstin kautta. Paikkaidentiteetti rakentuu vahvasti myös menneeseen, omaan kotipaikkaan. Vaikka kotipaikkaankin todennäköisesti koetaan kuuluvan, on kuulumisen tarkastelu kytkeytynyt erityisesti nykyhetkeen.

Haastatteluissa korostuivat Kallioon kohdistuvat positiiviset ajatukset. Muutosta on tapahtunut paljon ja sitä pidetään positiivisena, vaikka alueen identiteetille keskeinen rosoisuus halutaankin säilyttää. Alueiden identiteetit eivät muodostu ja kehity täysin spontaanisti vaan niitä myös luodaan tietoisesti. Narratiiveja voidaan myös rakentaa. Kaupunkisuunnittelussa tätä on mahdollista hyödyntää monin tavoin. Kaupunginosan identiteettiä, mainetta ja imagoa voidaan rakentaa narratiiviksi, ohjaamaan alueen kehitystä. Käsitys boheemista ja suvaitsevasta Kalliosta houkuttelee asukkaita, jotka arvostavat ja kokevat nämä piirteet itselleen tärkeäksi. Motiivi alueiden identiteetin korostamiselle syntyy kilpailutilanteessa. Alueet kilpailevat keskenään resursseista, investoinneista ja huomiosta. Alueellisen kilpailukyky ja sen myötä identiteetti on toistuvasti esiin nouseva poliittinen aihe. Mielikuvaa tietystä kaupunginosasta pystytään vahvistamaan tietoisesti brändiä rakentamalla, mutta osa siitä rakentuu itsestään historian sekä asukkaiden ja toimijaverkon vaikutuksella. Houkuttelevien paikkojen luominen on osa kaupunkipoliittista kaupunginosien ja kaupunkikulttuurin kehittämistä.

Yksilölle ja asuinalueelle muodostuu erityinen vuorovaikutussuhde. Analysoinnin ja koottujen kokemusten pohjalta on mahdollista muodostaa kokonaiskuvaa alueesta ja siitä, millaiseksi se mielletään. Kun aluetta tarkastellaan sen ominaisuuksien ja mielikuvien kautta, voidaan tulkita mikä on sen ydinolemus, luonne ja vetovoimatekijät. Humanistisella maantieteellä on käytännöllinen tiedonintressi, jossa ihmisten arkielämän ymmärtäminen auttaa muun muassa kaupunkisuunnittelijoiden ja asukkaiden välistä kommunikaatiota sekä edistää kaupunkien ja kaupunginosien kehittämistä yhä asuttavimmiksi paikoiksi (Häkli 1999, 92). Tämänkaltaisten tutkimusten tuloksia voidaan hyödyntää yhteiskunnallisesti kaupunkisuunnittelussa sekä kaupunkien

ja kaupunginosien kehittämisessä. Asukkaiden kokemuksellisen tiedon hyödyntäminen on sitä tärkeämpää, mitä valmiimpaan yhdyskuntarakenteeseen ja olemassa olevaan sosiaaliseen ympäristöön se liittyy (Rasinkangas 2013, 62). Helsingissä on ollut paljon puhetta kaupungin alueiden eriytymisestä ja suurista paikallisista eroista, joten kaupungin sisäisten alueiden tutkiminen on ajankohtaista. Eriarvoistumisen ehkäisemiseksi on kaupunginosien kehittämisessä korostettu monipuolisuutta sekä asuinrakenteen ja väestönryhmien sekoittamista. Kallio on tarina pysyvästi sekoittuneesta kaupunginosasta. Kaupunginosan asukkaiden ymmärtämisen avulla voidaan parantaa erilaisten asuinalueiden vahvuuksien korostamista muuttoliikkeissä sekä vastata erilaisiin asuinalueisiin kohdistuviin odotuksiin. Alueen, paikan ja identiteetin kysymykset tarjoavat nykyisessä yhä moniulotteisemmassa maailmassa loputtomasti mahdollisuuksia erilaisille tutkimuksille ja niistä saadun tiedon hyödyntämiselle. Muuttuvien kaupunginosien asukkaiden kokemukset tarjoavat kiinnostavia näkökulmia sekä tarinoita, joita on tärkeä tallentaa.

Pohdintaa tutkimusprosessista

Narratiivisessa tutkimuksessa lähdetään siitä ajatuksesta, että kertominen ja tarinointi kuuluvat olennaisesti ihmisyyteen. Kertomusten avulla hahmotetaan maailmaa ja sitä miten ihmiset ymmärtävät elämäänsä. (Heikkinen 2001, 121–122.) Narratiivinen tutkimusote sopi ihmiskeskeisyytensä vuoksi humanistisen maantieteen alaan kuuluvan tutkimukseni menetelmäksi. Tutkimuksessani narratiivisuutta tarkastellaan väljästi, ymmärtäen narratiiveiksi kaikki kerrontaan perustuvat aineiset, joiden analysointi edellyttää tulkintaa. Narratiivit eivät tutkimuksessa noudata tarinan juonta, alkuineen ja loppuineen vaan luovat vapaata kertomusta tiettyyn aihepiiriin liittyvistä piirteistä. Tarinat ovat pieniä paloja tarkastelukaupunginosassa koetuista ja eletyistä hetkistä ja kokemuksista sekä haastateltavan muihin elämän paikkoihin liittyvistä kokemuksista.

Narratiivisessa tutkimusotteessa tutkijan tulkinta nousee keskeiseksi tekijäksi. Kuten yksilöt kokevat ja luovat paikoille merkityksiä oman elämänsä kautta, on myös huomioitava, että kirjoittaja luo omalta osaltaan uutta tulkintaa ja tarinaa. Tulkinta ei vastaa kaikkien kaupunginosan kokijoiden käsityksiä, kokemuksia tai vakiintunutta arkea alueella. Esimerkiksi tutkimuksessa rakentuva kuva Kalliosta voisi olla erilainen eri tutkijan kirjoittamana. Samoin eri yksilöitä haastatteleamalla tai haastattelut eri ajankohtana toteuttamalla olisivat tarinatkin olleet erilaisia. Tarinoihin ja tulkintaan perustuva tutkimus on aika- ja paikkasidonnaista. Narratiivinen lähestymistapa mahdollisti kokemustiedon analyyttisen tarkastelun kertomusten muodossa. Useamman ihmisen kertomukset

ovat kuitenkin olleet pohjana tekemilleni tulkinnoille, ja analyysivaiheessa olen pyrkinyt samanlaisten kokemusten ja piirteiden löytämiseen yhtenäisten narratiivien luomiseksi. Näin kerrottuja paikkakokemuksia on tutkimuksessa liitetty omiin havaintoihin, elettyihin kokemuksiin ja laajempiin vakiintuneihin kuvauksiin.

Aineistonkeruumenetelmien valinta onnistui mielestäni tutkimuksen tavoitteen kannalta hyvin. Haastattelujen toteuttaminen Kalliossa ja teemahaastattelun yhdistäminen kävelyhaastatteluun oli hyvä ratkaisu. Se toi haastatteluihin ja siten aineistoon ajankohtaisuutta ja henkilökohtaisuutta, mitä ”sisällä” kaupunginosassa oleminen vahvisti. Valmiiseen haastattelurunkoon perustuva teemahaastattelu tarjosi laajan aineiston, jossa haastateltavat pohtivat kattavasti Kalliota paikkana, omaa paikkaidentiteettiään sekä paikkaan kuulumisen tunnetta ja tärkeyttä. Kävelyhaastattelujen kautta toivoin löytäväni kaupunginosaan ja sen paikkoihin liittyviä tarinoita, ja kuulevani haastateltujen asuinalueella kokemia henkilökohtaisia paikkakokemuksia ja yksittäisille paikoille annettuja merkityksiä. Tämä tavoite toteutui.

Kävelyhaastattelussa saavutetuista yksittäisten paikkojen kuvauksista löytyi tutkimuksen teemoihin liittyviä tarinoita, vaikkakin kyseistä aineistoa voisi erilaisessa tutkimusasetelmassa hyödyntää vielä kattavammin esimerkiksi erilaista kaupunginosassa liikkumista tai yksittäisten paikkojen varaan rakentuneita karttakuvioita tarkastellen. Haastatteluissa esiin nousseet paikat kertovat subjektiivisten kokemusten lisäksi myös Kallion identiteetistä. Myös menetelmissä tutkimuksen aikasidonnaisuus näkyi tutkimuksen tekoajankohdan kautta. Kävelyhaastattelun toteuttaminen heinäkuussa olisi saattanut johtaa erilaisiin tunnelmointeihin, kuin helmikuussa räntäsateessa tehdyt haastattelut johtivat. Tutkimus tehtiin koronarajoitusten voimassaoloaikana, joka vaikutti siihen, kuinka paljon ihmisiä pystyi luonnollisesti kaupunkitilassa tai esimerkiksi ravintoloissa kohtaamaan. Samanlaisen tutkimuksen toteuttaminen eri ikäryhmän edustajien ja eri paikoista etsittyjen haastateltavien vaikuttaisi siihen, millaisia tarinoita kuullaan. Tutkimus olisikin kiinnostavaa toistaa esimerkiksi paljasjalkaisten, monia vuosikymmeniä kaupunginosassa asuneiden kalliolaisten kanssa.

Haastatteluun osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja olen kiitollinen osallistujille siitä, että he käyttivät siihen aikaansa. Aineiston luottamuksellinen käsittely perustuu haastateltavien informoimiseen aineiston säilyttämiseen ja hävittämiseen liittyvistä toimituksista. Informoin haastateltavia siitä, että äänitetty ja litteroitu aineisto hävitetään kokonaisuudessaan tutkimuksen valmistuttua. Hyviin tutkimuseettisiin käytäntöihin kuuluu aineiston anonymisointi, eli

tutkimusaineiston muokkaaminen henkilötietoja suojelemaan muotoon. Poistin tutkimusaineistosta kaikki kohdat, jotka paljastavat haasteltavan henkilöllisyyden tai hänen perheenjäsenensä henkilöllisyyden. Halusin jo ensimmäisestä yhteydenotosta lähtien varmistaa, että haastateltavat tietävät anonymiteetistä sekä siitä, mihin tarkoitukseen, miksi kerään tutkimusaineistoa ja miten sitä käytetään. Aloitin jokaisen haastattelutilanteen esittelemällä itseni ja kertomalla tutkielmani aiheesta. Tällä tavoin haastateltavat myös saivat kuvan siitä, millaisista aiheista haastattelukysymykset koostuvat ja millaisista aiheista pyrin saamaan tietoa. Haastateltavat olivat kiinnostuneita tutkimukseni aiheesta ja vaikuttivat kertovan innoissaan omista käsityksistään ja kokemuksistaan kaupunginosassaan.

Tutkimuksen eettisyyden lisäksi pohdin sen luotettavuutta. Luotettavuutta voi tarkastella esimerkiksi Tuomen ja Sarajärven (2018) luotettavuuden kriteerin avulla. Ensimmäinen kriteeri, uskottavuus, toteutui tutkimuksessani tutkimuskohteen ja haastateltavien totuudenmukaisen ja avoimen kuvailun kautta. Toisella kriteerillä, vastaavuudella, tarkoitetaan aineiston käsittelyä sisältöä muuttamatta. Vastaavuus luo paineita ymmärtää haastateltavien kertomukset heidän tarkoittamallaan tavalla. Käsittelin aineistoa luottamuksellisesti ja rehellisesti, muuttamatta alkuperäisiä konstruktoita. Kuitenkin tutkijan tulkinta ja tutkimuksen narratiivinen luonne vaikuttavat siihen, miten aineistoa analysoidaan. Loin tutkijana merkityksiä haastateltavien kertomuksista ja tulkitsin niitä myös oman kokemusmaailmani kautta. On siis mahdollista, että olen tulkinnut haastateltavien kertomuksen jokseenkin eri tavalla, kuin hän on tarkoittanut. Pyrin välttämään tätä äänitteitä ja litterointeja uudelleen tarkastelemalla. Myös haastattelutilanteessa pyrin ottamaan huomioon haastateltavan ilmeet ja eleet sekä kysymään lisäkysymyksiä, jos esimerkiksi vastaus jäi itselleni epäselväksi.

Kolmantena luotettavuuden kriteerinä pidetään siirrettävyyttä, eli tutkimustulosten siirrettävyyttä ulkopuoliseen kontekstiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Olen toteuttanut tutkielman hyvän tieteellisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti, pyrkien toteuttamaan sen noudattamalla asianmukaisia lähdeviitteitä ja aiempia tutkimuksia kunnioittaen. Olen kertonut tutkimusprosessista kattavasti ja koen, että tutkimuksen toistaminen olisi mahdollista. Koska tutkimus on hyvin ihmislähtöinen ja yksilön kokemuksiin perustuva, eivät sen tulokset ole yleistettävissä. Tutkimus on myös pitkälti tutkijan tulkintaan perustuvaa. Pohdin tutkimusta aloittaessani, että haastateltavat voisivat olla mahdollisimman kauan Kalliossa asuneita. Lopulta asumisaika jäi keskimäärin kohtuullisen lyhyeksi. Yksi haastateltava oli asunut alueella alle kuukauden, yksi kaksi kuukautta. Tämä toisaalta

mahdollisesti erityisesti alueen identiteettiä koskevan keskustelun kun muualta muutto oli vielä tuoreessa muistissa.

Asumisen kestolla oli vaikutusta siihen, kuinka paikkaan identifioidutaan tai koetaanko että sinne kuulutaan. Kuitenkin monilla, juuri muuttaneillakin, oli vahva tunne siitä, että tässä paikassa, Kallion kaupunginosassa on jotain sellaista, mihin itse samaistuu tai mihin kokee kuuluvansa. Jatkotutkimuksia ajatellen, riippuen tutkimuksen näkökulmasta, voi asumisvuosien rajaamisella esimerkiksi yli 20 vuotta asuneisiin saavuttaa erilaista ja mielenkiintoista tietoa. Erityisesti omaelämäkerrannallista narratiivista tutkimusotetta hyödyntäen olisi kiinnostavaa haastatella vanhempia asukkaita, pitkällä asumishistorialla. Toisaalta paikkaidentiteetin ja alueen identiteetin käsitteen kautta myös pieniltä paikkakunnilta suoraan Kallioon, alueen kuvitellun identiteetin takia muuttaneiden nuorten haastatteleminen tarjoaisi kiinnostavan näkökulman.

Tutkimus olisi muodostunut erilaiseksi vain yhteen pääkäsitteeseen keskittymällä. Myös toisenlaista tutkimusmenetelmää käyttämällä voisi saada yksityiskohtaisempaa tai objektiivisempaa tietoa. Esimerkiksi paikan identiteettiä tarkastellessa voisi muutamalla, hyvin rajatulla haastattelukysymyksellä ja isolla vastaajamäärällä saada konkreettisemmän kuvan asukkaiden mielikuvista omasta asuinalueestaan. Työtä tehdessä mieleeni nousi idea kesäpäivänä kaupunginosan puistossa toteutettavasta tutkimuksesta, johon kerättäisiin aineisto esimerkiksi tarralappuihin kirjoitetuista kuvauksista. Asukkailta kysyttäisiin vain ”millainen on alueen x identiteetti?”. Vastaukset voisivat olla vain yhdenkin sanan mittaisia, lyhyitä kuvauksia paikasta, joista syntyisi kiinnostava kuva alueen identiteetin päällimmäisistä omaleimaisista piirteistä. Isompana ideana pohdin kaupunginosien identiteetteihin ja eroihin pohjautuvaa verkkopohjaista portaalia, jossa asukkaat voisivat helposti lähettää kustakin kaupunginosasta mieleen tulevia sanoja tai lyhyitä kuvauksia. Tämäntapaisen palvelun kautta saataisiin arvokasta tietoa kaupunkisuunnitteluun ja kaupunginosien, sekä niiden palveluiden kehittämiseen. Samalla tieto toisi arvokasta lisäarvoa palveluntarjoajille, jotka miettivät millaiset asiat eri kaupunginosassa houkuttelevat ja minne oma liiketoimintaa kannattaisi sijoittaa.

LÄHTEET

- Bamberg, J. (2017). Kävelyhaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P., & Ruusuvoori, J. (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 258–268). Tampere: Vastapaino.
- Bildo, A. (2019). *Vanha talo koettuna ja elettyinä: kotitalo asukkaiden kertomuksissa*. Jyväskylän yliopisto.
- Clayton, S. (2003). Environmental Identity: A Conceptual and an Operational Definition. Teoksessa Opatow, S. & Clayton, S. D. (toim.) *Identity and the Natural Environment: The Psychological Significance of Nature* (s. 45–65). Cambridge: The MIT Press.
- Cresswell, T. (2015). *Place: An Introduction*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Devine-Wright, P. & Clayton, S. (2010). Introduction to the special issue: Place, identity and environmental behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), 267–270.
- Enne, E. (2021). Tila, aika ja paikka. Luentosarja Tampereen yliopistossa.
- Haarni, T. Karvinen, M. Koskela, H. Tani, S. (1997). *Johdatus nykymaantieteeseen. Tila, paikka ja maisema: Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Tampere: Vastapaino.
- Hall, S. (1999). *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.
- Haverinen, R. & Kouvo, A. (2011). Milloin naapurin asiat kuuluvat sinulle? Naapurihäiriöihin puuttuminen ja niihin mukautuminen. *Yhdyskuntasuunnittelu* vol 49:2.
- Heikkinen, H. (2001). *Toimintatutkimus, tarinat ja opettajaksi tulemisen taito – narratiivisen identiteettityön kehittäminen opettajankoulutuksessa toimintatutkimuksen avulla*. Jyväskylän yliopisto.
- Helsingin kaupunki. (2019). Helsinki alueittain 2019. *Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia kaupunkitutkimus ja -tilastot*.
- Helsingin kaupunki (2020a). *Asuntokuntien tulot*. Haettu osoitteesta: <https://asuminenhelsingissa.fi/fi/content/asuntokuntien-tulot>. 12.3.2022.
- Helsingin kaupunki (2020b). Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021. Haettu osoitteesta: <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia-ja-talous/kaupunkistrategia/strategia-ehdotus/>. 17.11.2020.

- Helsingin kaupunki (2021). Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2020/2021 ja väestönmuutokset vuonna 2020. *Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia kaupunkitieto*.
- Helsingin kaupunki. (2022). Kallio. Haettu osoitteesta: <https://www.myhelsinki.fi/fi/n%C3%A4e-ja-koe/naapurustot/kallio-alppiharju-ja-s%C3%B6rn%C3%A4inen/kallio>. 3.1.2022.
- Helsingin kaupunkiympäristön toimiala. (2018). *Kallion ja Alppiharjun historiaa*. Haettu osoitteesta: <https://www.vihreasyli.fi/kallion-ja-alppiharjun-historiaa>. 3.1.2022.
- Hernández, B., Hidalgo M.C., Salazar-Laplace M.E. & Hess, S. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology* 27, 310–319.
- Hietamies, E. (2020). Heikki Hursti: ”Meitä auttajia syytetään leipäjonoista”. *Apu* 26.1.2018. Haettu osoitteesta: <https://www.apu.fi/artikkelit/heikki-hursti-meita-auttajia-syytetaan-leipajonoista>
- Häkli, J. (1999). *Meta Hodos – johdatus ihmismaantieteeseen*. Tampere: Vastapaino.
- Häkli, J. & Paasi, A. (2003). Geography, space and identity. Teoksessa: Öhman, J. & Simonsen, K. *Voices from the North: New Trends in Nordic Human Geography (s. 141-155)*. Aldershot: Ashgate.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2011). Tutkimushaastattelu. *Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Jokinen, A., Asikainen, E. & Mäkinen, K. (2010). Kävelyhaastattelu tapaustutkimuksen menetelmänä. *Sosiologia* 47(4), 255–269. Tampere: Westermarck-Seura.
- Jäntti, A. (2021). Kaupunki ihmisten tuntemana. Teoksessa: Vahtikari, T., Ainiala, T. Kivilaakso, A., Olsson, P. & Savolainen, P. (toim.) *Humanistinen kaupunkitutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Jämsén, E. & Kakko, T. (2019). ”Kallioon maalta muuttanut Olivia Heine: ”Aluksi ihmispaljous ahdisti” – Katso paljonko savolaisia, hämäläisiä tai pohjalaisia Helsingin eri puolilla asuu.” *Yle* 4.6.2019. Haettu osoitteesta: <https://yle.fi/uutiset/3-10781915>. 3.12.2021
- Kallio, M. (1993). Siirtolaisuus paikkakokemuksena: tutkimuksen mahdollisuuksia ja rajoja. Teoksessa: Karjalainen, P.T. (toim.) *Maantieteen maisemissa – Aiheita kulttuurimaantieteen alalta (s. 61)*. Joensuun yliopisto.
- Karhula, A. (2015). Missä on Kallion gentrifikaatio? *Yhdyskuntasuunnittelu* 53(4).
- Karjalainen, P.T. (1986). Geodiversity as A Lived World: On the Geography of Existence. *Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja* n:o 7. Joensuu.
- Karjalainen, P.T. (1987). *Ympäristön eletty mieli*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Karjalainen, P.T. (1997). Maailman paikoista paikan maailmoin – kokemuksen geografiaa. *Tiedepolitiikka* 22(4), 41–46.

- Karjalainen, P.T. (2008). Paikka, aika ja elämäk kuva. Teoksessa: Haapala, A. & Kaukio, V. (toim.) *Ympäristö täynnä tarinoita – Kirjoituksia ympäristön kuvien ja kertomusten kysymyksistä* (s.13).
- Korjonen-Kuusipuro, K. & Kuusisto-Arponen, A.-K. (2012). Emotional silences: the rituals of remembering the Finnish Karelia. Teoksessa: Törnquist-Plewa, B. & Bernsand, N. (toim.) *Painful pasts and useful memories. Remembering and forgetting in Europe* (s. 109-126). Centre for European studies. University of Lund.
- Koskela, H., Tani, S. & Tuominen, M. (2000). “Sen näkönen tyttö”: tutkimus katuprostituution vaikutuksista helsinkiläisten naisten arkielämään. *Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia* 2000: 5.
- Kuntavaalit tulospalvelu. (2021). Haettu osoitteesta: <https://vaalit.yle.fi/kv2021/fi/regions/1/municipalities/91>. 16.4.2022.
- Kuusisto-Arponen, A.-K. (2010). Paikkakokemus ja matkalla olon rytmit Kyllikki Villan matkapäiväkirjoissa. *Alue Ja Ympäristö* 39(2), 79–82.
- Kuusisto-Arponen, A.-K., Laine, M., & Rauhala, M. (2014). Osallistumisen odotusten kurimus: narratiivinen analyysi paikallisesta maankäytön konfliktista. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 52(4).
- Laukkonen, E. (2019). *Paikkaidentiteetti ja ympäristövastuullinen käyttäytyminen Eko-Viikissä*. Helsingin yliopisto.
- Lee, C., Yap, C. & Levy, D. (2016). Place identity and sustainable consumption: implications for social marketing. *Journal of Strategic Marketing*, 24(7), 578–593.
- Lähdesmäki, T., Saresma, T., Hiltunen, K., Jäntti, S., Sääskilahti, N., Vallius, A. & Ahvenjärvi, K. (2016). Fluidity and flexibility of ”belonging”: Uses of the concept in contemporary research. *Acta Sociologica* 59(3), 233–247.
- Löfhjelm, J. (2018). *Asuinalueiden identiteettien jäljillä: Seinäjokelaisten näkemyksiä ja kokemuksia asuinalueidensa identiteeteistä ja aluesamaistumisestaan*. Oulun yliopisto.
- Löytönen, T. (2007). Narratiivinen tutkimusote. Teoksessa: *Minäkö tutkija? Johdanto laadulliseen/postpositivistiseen tutkimukseen*. Teatterikorkeakoulu. Haettu osoitteesta: <https://www.xip.fi/tutkija/0402.htm>. 3.4.2022.
- Manzo, L. & Perkins, D. (2006). Finding Common Ground: The Importance of Place Attachment to Community Participation and Planning. *Journal of Planning Literature* 20, 335–350.
- May, V. (2011). Self, Belonging and Social Change. *Sociology* 43 (3), 363–378.
- Mäkelä, M. (2013). *Kallion saneeraus modernistisen kaupunkisuunnittelun esimerkkinä*. Helsingin yliopisto.
- Nykänen, A-S. (2022). Stadissa on halpaa olla ilmaston asialla. *Helsingin Sanomat*.16.4.2022. Haettu osoitteesta: <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000008706667.html>. 3.4.2022

- Ojankoski, Teija (1998). Oikea pieni kaupunki. Maantieteen ja asukkaiden näkökulma suomalaiseen pikkukaupunkiin. *Turun yliopiston julkaisuja sarja C* osa 142.
- Paasi, A (1983). Maantieteen subjekti? Tie humanistisen ja behavioraalisen maantieteen nykytematiikkaan. *Joensuun korkeakoulu, historian, maantieteen ja muiden aluetieteiden osaston julkaisuja* 34.
- Paasi, A. (1984). Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana. *Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisuja* 13. Joensuu: Suunnittelumaantieteen yhdistys ry.
- Paasi, A. (1986). The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia - International Journal of Geography* 164(1), 105–146
- Paasi, A. (2011). The region, identity, and power. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, volume 14.
- Pitkänen, V. & Westinen, J. (2018). Sittenkin samanlaisia? - tutkimus suomalaisten identiteeteistä. *Suomen Kulttuurirahaston ja ajatuspaja e2:n tutkimushankkeen raportti 1*.
- Proshansky, H., Fabian, A. & Kaminoff, R. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology*, 3, 57–83.
- Rajaniemi, J. (2007). Sosiaaligerontologiaa katseita ikäihmisten arkeen. Teoksessa Rajaniemi, J., Heimonen, S., Sarvimäki, A. & Tiihonen, A. (toim.) *Ikääntyneiden arki: Näkökulmia arjen kysymyksiin*. Ikäinstituutin tutkimus- ja kehittämisohjelma Hyvä elämä – hyvä arki, Raportteja 2/2007. Helsinki: Ikäinstituutti. 11–29.
- Rasinkangas, J. (2013). Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. *Siirtolaisinstituutin tutkimuksia* A 43, Turku.
- Relph, E. (1976). *Place and Placelessness*. Lontoo: Pion Limited.
- Riessman, C. K. (1993). *Narrative analysis*. Newbury Park: Sage.
- Riiali, M. (2021). Moni tuntee vierautta synnyinseudullaan, mutta siitä ei ole usein soveliaista puhua – Nyt Petteri Enroth kertoo, miksi pakeni Espoosta Helsinkiin. *Helsingin Sanomat*. 6.12.2021. Haettu osoitteesta: <https://www.hs.fi/kaupunki/espoo/art-2000008412741.html>. 6.12.2021.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *Narratiiviset tarkastelutavat*. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Haettu osoitteesta: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html. 12.6.2021.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2009). Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. *Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja*. Tampere: Tampereen yliopisto, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
- Sadeque, S., Roy, S., Swapan, M, Chen. C. & Ashikuzzaman, M. (2020). An Integrated Model of City and Neighborhood Identities: A Tale of Two Cities. *Journal of Business Research* 117, 780–790.

- Suurpää, L. (2005). Suvaitsevuus. Teoksessa: Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. (toim.) *Suomalainen vieraskirja: kuinka käsitellä monikulttuurisuutta* (s. 41–68). Tampere: Vastapaino.
- Tokkola, T. (2013). *Vastakkainen Vuosaari: Aku Louhimiehen Vuosaari-elokuvan katsojakokemukset vuosaarelaisten teemakirjoituksissa*. Turun yliopisto.
- Tuan, Y. (2006). Paikan taju: aika, paikka ja minuus. Teoksessa: Knuuttila, S. Laaksonen, P. Piela, U. & Aarnipuu, P. (toim.) *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu* (s. 15–30). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Vallius, A. (2016). *Tila, kuuluminen ja kuva. Tahiti: taidehistoria tieteenä*, 2016(1). Haettu osoitteesta: <http://tahiti.fi/01-2016/tieteelliset-artikkelit/tila-kuuluminen-ja-kuva/>. 11.12.2021
- Virtanen, A. (2000). Tilasta paikkaan, estetiikasta ekologiaan. Maantieteellisiä tulkintoja eletystä kaupungista. *Turun yliopiston julkaisuja*, sarja C, osa 155. Turku: Turun yliopisto.
- Väisänen, J. (2016). *"Olipa kerran kotitila": narratiivinen tutkimus paikan ja kodin merkityksistä*. Itä-Suomen yliopisto.
- Waris, H. (2016). *Työläisyhteiskunnan syntyminen Helsingin Pitkänsillan pohjoispuolelle*. Into Kustannus.
- Yuval-Davis, N. (2006). Belonging and the politics of belonging. *Patterns of Prejudice*, 40:3, 197-214.
- Yuval-Davis, N. (2011). *The politics of belonging: Intersectional contestations*. Lontoo: Sage Publications.
- Zimmerbauer, K. (2006). Kunnan deinstitutionalisoituminen. Alueellinen identiteetti kuntaliitoksessa: esimerkkinä Peräseinäjoen ja Seinäjoen liitos. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja* 2, 109-121.

Liite 1 Haastattelukysymykset

Taustatiedot

Ikä

Aikaisempi asumishistoria

Asumismuoto

Asuminen Kalliossa

Kauan olet asunut Kalliossa?

Miten päädyit asumaan Kallioon?

Mitä tiesit alueesta etukäteen?

Millaisia mielikuvia sinulla oli alueesta?

Olitko käynyt alueella ennen muuttoa? Miltä se vaikutti?

Millaisia odotuksia sinulla oli aluetta ja siellä asumista kohtaan?

Oletko kotiutunut alueelle? Minkälaiset asiat on auttanut / estänyt sitä?

Millaisia tunteita sinulla on tätä asuinalueetta kohtaan?

Mistä pidät eniten?

Millaisiin asioihin olet kiintynyt?

Mistä pidät vähiten?

Oletko tyytyväinen asuinalueeseesi, täyttääkö se tämänhetkiset tarpeesi?

Miten alue on muuttunut asuessasi siellä?

Millaiset tulevaisuuden suunnitelmat sinulla on alueen suhteen?

Jos muuttaisit juuri nyt pois Kalliosta, mitä asioita tai paikkoja sinun tulisi ikävä?

Kallio alueena

Missä on Kallion keskipiste?

Mitkä paikat toimivat maamerkkeinä?

Miten kuvailisit aluetta?

Millainen tunnelma Kalliossa on?

Miten Kallio eroaa Helsingin muista kaupunginosista?

Mikä on omaleimaista kaupunginosalle?

Mikä tekee Kalliosta Kallion?

Kallion paikat

Missä vietät aikaa tavanomaisesti Kalliossa?

Millaisissa paikoissa viihdyt? Miksi?

Mitkä paikat Kalliossa koet omiksesi?

Mitä paikkoja pidät rauhallisena tai turvallisena?

Mitkä paikat koet epämiellyttäväiksi? Miksi?

Mitä paikkoja pidät pelottavina tai turvattomina?

Onko alueella paikkoja mitä välttelet, mistä syistä?

Millaisia paikkoja kaipaavat Kallioon? Miksi?

Sosiaalinen ulottuvuus ja kuuluminen

Millaisia ihmisiä Kalliossa asuu?

Millaisissa paikoissa kohtaat muita ihmisiä?

Koetko olevasi osa yhteisöä? Millaisissa paikoissa koet olevasi osa yhteisöä?

(Mikä tekee kalliolaisesta yhteisöllisyydestä erityistä?)

Onko paikkoja, joissa koet jääväsi ulkopuoliseksi? Millaisia?

Tunnetko kuuluvasi Kallioon?

Millaisissa tilanteissa tunnet kuuluvasi Kallioon?

Miltä kuulumisen tunne tuntuu?

Onko kuulumisen tunne sinulle tärkeää, miksi?

Jos tuntematon ihminen kysyy mistä olet kotoisin, mitä vastaat?

KÄVELYHAASTATTELU:

Kävelyhaastattelussa osallistujia pyydetään näyttämään merkityksellisiä paikkoja Kalliossa, kertomaan miksi juuri nämä paikat ja ottamaan kyseisistä paikoista kuvat (haastateltava tai tutkija).

Matkan varrella myös muita vapaita kysymyksiä ja keskustelua.